

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Jenni Luostarinen

Tekstiiliyrityksen hankinnan ja tuotannon vastuullisuus- tutkimus

Case: Lasessor Oy

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vaatetusalan tutkinto-ohjelma

Vestonomi (ylempi AMK)

Opinnäytetyö

19.10.2020

Tekijä(t) Otsikko	Jenni Luostarinen Tekstiiliyrityksen hankinnan ja tuotannon vastuullisuustutkimus. Case: Lasessor Oy
Sivumäärä Aika	86 sivua + 6 liitettä 19.10.2020
Tutkinto	Vestonomi (ylempi AMK)
Tutkinto-ohjelma	Vaatetusalan tutkinto-ohjelma (YAMK)
Ohjaaja(t)	Raija Hölttä, yliopettaja, Metropolia ammattikorkeakoulu Sanna Keisala, tuotannon ohjaaja, Lasessor Oy
<p>Vastuullisuuden merkitys tekstiilialan yritysten liiketoiminnassa on ajankohtainen aihe. Vastuullisuuteen kiinnitetään koko ajan enemmän huomiota, ja yritysten sidosryhmät ovat kiinnostuneita, kuinka vastuullisuus toteutuu yritysten liiketoiminnassa. Yritykset ovat lähteneet vastaamaan sidosryhmien odotuksiin ja kiinnittävät yhä enemmän huomiota liiketoiminnan vastuullisuuteen pelkän voiton tavoittelun sijasta. Vastuullisuus on megatrendi, eikä se ole ohi menevä aihe.</p> <p>Tämä opinnäytetyö on suomalaisen tekstiilialan yrityksen Lasessorin hankinnan ja tuotannon vastuullisuustutkimus. Lasessor on suomalainen asustebrändi, jonka päämäärä on suunnitella korkealaatuisia tuotteita, joita käytetään vuodesta toiseen. Mallistosuunnittelun lähtökohtana on materiaalien korkea laatu, korkeatasoinen muotoiluosaaminen ja vastuullinen tuotanto. Tutkimuksessa selvitettiin, kuinka vastuullisuus toteutuu yrityksen nykyisessä hankinnassa ja tuotteiden tuotannossa. Tutkimuksessa käsiteltiin sosiaalisen-, taloudellisen- ja ympäristövastuun teemoja.</p> <p>Tutkimus on laadullinen tutkimus ja tutkimuksen lähestymistapana käytettiin tapaustutkimusta. Tutkimuksen aineisto on kerätty teorialiedosta, Lasessorin henkilökunnan haastattelusta, vastuullisuusauditoinneista ja tuotantotehtaille toteutetuista kyselytutkimuksista.</p> <p>Tutkimuksen tulokseksi saatiin otanta vastuullisuusauditointien tuloksista, otanta tuotantotehtaiden kyselyiden tuloksista ja vastuullisen liiketoiminnan tulevaisuuden tavoitteet Lasessorin käyttöön. Tutkimuksessa pyrittiin löytämään Lasessorin hankinnan ja tuotannon onnistumiset ja heikkoudet, joita tulee kehittää tulevaisuudessa. Lasessor voi hyödyntää tutkimuksen tuloksia nykyisen hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden hahmottamiseen ja kehittämiseen tulevaisuudessa.</p>	
Avainsanat	tekstiili, vaate, vastuullisuus, hankinta, tuotanto

Author(s) Title	Jenni Luostarinen Study of the Procurement and Production in a Textile Company Case: Lasessor Oy
Number of Pages Date	86 pages + 6 appendices 19 October 2020
Degree	Master of Culture and Arts
Degree Programme	Degree Programme in Fashion and Clothing
Instructor(s)	Raija Hölttä, Principal Lecturer, Metropolia Sanna Keisala, Production Supervisor, Lasessor
<p>The importance of responsibility in the business of the textile companies is a topical issue. More attention is being paid to responsibility and corporate stakeholders are interested in how responsibility is implemented in the companies' activities. Companies have set out to meet stakeholder expectations and are paying more attention to business responsibility rather than just making a profit. Responsibility is a megatrend and it is not a passing issue.</p> <p>This thesis is a study on the responsibility of the procurement and production of a Finnish textile company Lasessor. Lasessor is an apparel brand that aims to design high quality products that are used year after year. The starting point for Lasessor collection design is the high quality of materials, a high level of design expertise and responsible production. The purpose of the study was to find out how responsibility is realised in the company's current procurement and production. The study addressed the themes of social, economic and environmental responsibility.</p> <p>The study is a qualitative study and the research approach used was a case study. The research data were collected from literature, interviews with Lasessor personnel, sustainability audits and surveys conducted in the production plants.</p> <p>The result of the study was an analysis of the results of the sustainability audits, an analysis of the results of surveys for production plants and the goals for responsible business for the development of Lasessor's procurement and production. The aim of the study was to find the successes and weaknesses of the procurement and production of Lasessor, in order to develop them in the future. Lasessor can utilize the results of the study to perceive the current state of responsibility and for the development of procuring and production responsibility in the future.</p>	
Keywords	textile, clothing, responsibility, procurement, production

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimuksen tavoite	3
2.1	Työn viitekehys ja aiheen rajaus	4
2.2	Tutkimusmenetelmät	5
2.3	Aineiston hankinta	6
2.4	Aiheesta tehdyt aiemmat tutkimukset	8
3	Lasessor	9
3.1	Lasessorin arvot	11
3.2	Toimintaympäristö	12
4	Yritysvastuu	12
4.1	Sosiaalinen vastuu	15
4.2	Sidosryhmät ja työntekijät	18
4.3	Ympäristövastuu	19
4.4	Taloudellinen vastuu	21
5	Vastuun toteuttamisen keinoja	22
5.1	Code of Conduct	24
5.2	Vastuullisuusauditoinnit	25
5.2.1	BSCI- ja BEPI-auditointi	26
5.2.2	SMETA-auditointi	28
5.3	Sertifikaatit	29
5.4	Hankinta	31
5.5	Tuotanto	33
6	Vastuullisuuden tulevaisuus	34
7	Vastuuraportointi	36
8	Vastuullisuustutkimus Lasessorille	39
8.1	Alkututkimus ja haastattelut	41
8.2	SWOT-analyysi	44
8.3	Vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi	47
8.3.1	Sidosryhmät	48
8.4	Vastuullisuuden olennaisuusarvio	50

8.5	Vastuullisuusauditoinnit	52
8.5.1	BSCI-vastuullisuusauditoinnit	53
8.5.2	SMETA-vastuullisuusauditoinnit	58
8.6	Materiaalin tuotanto	61
8.7	Tuotteen tuotanto	63
9	Vastuullisuustutkimuksen tulokset	66
9.1	Hankinnan tutkimuksen tulokset	67
9.2	Vastuullisuusauditointien tulokset	68
9.2.1	Ympäristö	70
9.2.2	Taloudellinen vastuu	72
9.3	Kyselytutkimusten tulokset	73
9.4	Johtopäätökset	74
10	Tulevaisuus	76
10.1	Mahdollisuudet	77
10.2	Riskit	82
10.3	Vastuullisuussitoumukset	83
11	Pohdinta	85
	Lähteet	88
	Liitteet	
	Liite 1. Alkuhaastattelu Lasessorin henkilökunnalle	
	Liite 2. Jatkohaastattelu Lasessorin henkilökunnalle	
	Liite 3. Viesti tuotantotehtaille	
	Liite 4. Kysely 1. tuotantotehtaille	
	Liite 5. Kysely 2. tuotantotehtaille	
	Liite 6. Kysely 3. tuotantotehtaille	

1 Johdanto

Nykypäivänä vastuullisuuspuhe on koko ajan vahvistuva aihe. Vastuullisuus on megatrendi, eikä se ole ohimenevä aihe. Tulevaisuudessa yritys vastuun merkityksen ennustetaan olevan merkittävä osa yritysten liiketoimintaa ja strategiaa. Pelkän voitontuottamistavoitteen sijasta yrityksissä kiinnitetään huomiota siihen, miten voittoa tuotetaan ja mitä arvoa yritys voi tuoda toiminnallaan ympäröivään yhteiskuntaan. Vastuullisesti toimivat yritykset ovat suunnannäyttäjiä ja edistävät yritys vastuukulttuuria.

Vastuullisuus tekstiilejä tuottavalla alalla on ollut paljon esillä viime vuosina. Tekstiiliteollisuuden vastuullisuudesta on puhuttu paljon mediassa ja yritysten sidosryhmät, kuten jälleenmyyjät ja kuluttajat ovat alkaneet vaatia vastuullisuutta yritysten liiketoimintatapoihin. Myös erilaiset vastuullista liiketoimintaa edistävät järjestöt ovat mukana vaatimassa vastuullisuustekoja yrityksiltä. Vaikka usein yritys vastuuta koskevassa julkisessa keskustelussa nostetaan esiin suuria ja kansainvälisiä yrityksiä, nykyään yhä pienemmät yritykset on otettu mukaan keskusteluun yritys vastuun kysymyksistä. Yritykset ovat läheneet vastaamaan keskusteluun panostamalla liiketoiminnan vastuullisuuteen ja julkaisemalla yritys vastuuraportteja, tai kuvaamalla nettisivuillaan, kuinka vastuullisten toimintatapojen edistämisestä huolehditaan. Nykyään lähes kaikilla tekstiilialan yrityksillä on tietopaketti liiketoiminnan vastuullisuudesta jonkinlaisessa muodossa julkaistuna.

Tekstiiliala toimii pääosin kansainvälisillä markkinoilla ja yritykset tekevät työtä eri maista olevien sidosryhmien kanssa. Tämä aiheuttaa haasteita eri maiden välisen lainsäädännön ja yleisten kulttuuristen toimintatapojen kanssa. Tekstiilituotantoa on paljon kehittyvissä maissa, joissa työ kulttuuri, työolot ja ympäristönsuojelu eivät aina toteudu hyvänä pidetyllä tavalla. Tässä opinnäytetyössä otan selvää, miten vastuullisuus toteutuu suomalaisen tekstiilialan yrityksen alihankkijoiden toiminnassa, jotka toimivat Suomen ulkopuolella.

Tämä opinnäytetyö käsittää tutkimuksen Lasessor Oy:n nykyisestä vastuullisuuden toteutumisesta ja toimenpidesuunnitelman jatkoa varten. Työssä käsitellään vastuullisuuden eri osa-alueita. Aihe syntyi ajankohtaisuudesta ja Lasessor Oy:n halusta tarkastella ja kehittää yritystoimintansa vastuullisuutta. Olen myös henkilökohtaisesti kiinnostunut

tekstiilialan vastuullisuuskysymyksistä. Tekemällä opinnäytetyön halusin laajentaa omaa näkökulmaani ja kehittää osaamistani aiheesta.

Opinnäytetyössä käsitellään yrityksen sosiaalista-, ympäristö- ja taloudellista vastuuta. Teemoja käsitellään hankinnan ja tuotteiden tuotannon näkökulmasta. Tarkastelun kohteena on, kuinka nämä vastuullisuuden osa-alueet toteutuvat alihankkijoiden toiminnassa sekä Lasessor Oy:n hankinnassa. Tutkimuksen tuloksista syntyi materiaali, jota Lasessor voi käyttää apuna hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden nykytilan hahmottamisessa ja kehittämisessä tulevaisuudessa.

2 Tutkimuksen tavoite

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on, miten yritysvastuu toteutuu tällä hetkellä Lasessor Oy:n liiketoiminnassa hankinnan ja tuotannon osa-alueilla ja miten sitä voi kehittää tulevaisuudessa? Lasessor Oy on yrityksen virallinen nimi, mutta opinnäytetyössä yrityksestä puhutaan brändinäkökulmasta, ja yrityksestä käytetään nimeä Lasessor. Opinnäytetyön tavoite on toteuttaa Lasessorille tutkimus nykyisestä vastuullisuuden toteutumisesta yrityksen hankinnan ja tuotannon osa-alueilla. Tutkimuksen tulosten pohjalta esitetään jatkotoimenpiteet, joiden avulla yritys voi kehittää vastuullisuutta tulevaisuudessa.

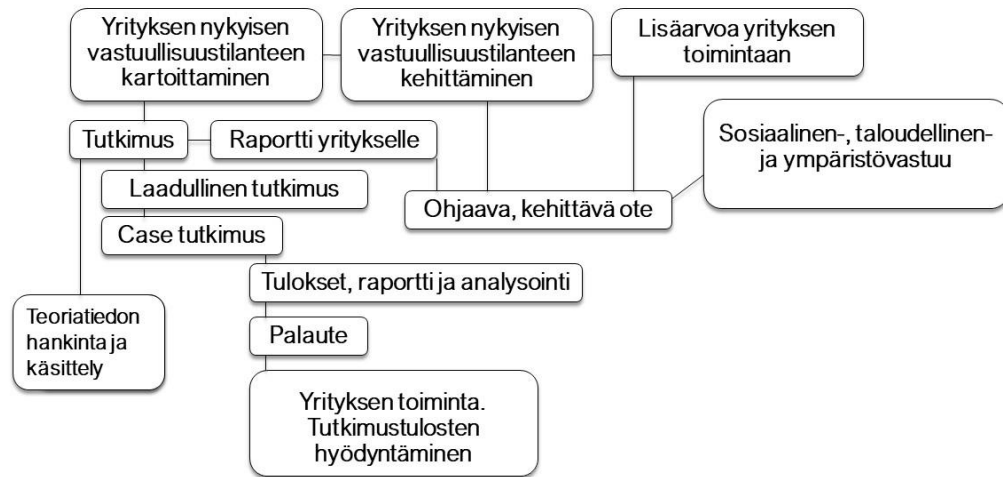
Hankinnan ja tuotannon vastuullisuustutkimuksen lisäksi toteutettiin Lasessorin vastuullisuuden nykytilan yleiskartoitus, joka toimi hankinnan ja tuotannon tutkimuksen pohjamateriaalina. Nykytilan kartoituksen tavoitteena oli selvittää yrityksen vastuullisuuden pääteemat. Nykytilan kartoitus pitää sisällään 8-kentäisen SWOT-analyysin, sidosryhmäanalyysin ja vastuullisuuden olennaisuusarvion. Nykytilan kartoitusta varten toteutetut analyysit ovat suositeltavaa laatia vastuullisuustyön alussa, ja päivittää vuosittain vastaamaan yrityksen sen hetkisiä tarpeita.

Hankinnan ja tuotannon tutkimuksen tavoitteena oli selvittää yrityksen vastuullisuuden kannalta merkittävimmät tekijät, joilla on vaikutusta vastuullisuuden toteutumiseen liiketoiminnassa. Tutkimus toteutettiin analysoimalla tuotantotehtaiden vastuullisuusauditoinnit ja toteuttamalla kolme kyselyä tuotantotehtaiden edustajille. Tutkimustuloksena määriteltiin hankinnan ja tuotannon onnistumiset ja haasteet vastuullisuuden näkökulmasta.

Jatkotoimenpiteitä varten kartoitettiin tulevaisuuden vastuullisuustyön mahdollisuudet ja riskit. Jatkotoimenpiteissä määriteltiin tulevaisuuden vastuullisuussitoumukset ja laadittiin tavoiteaikataulu niiden toteuttamisen tueksi.

Tutkimuksessa tarkasteltiin vain osaa yrityksen tuotekategorioista. Tutkimuksessa käsiteltiin yrityksen ”pehmeitä tuotteita”, eli tekstiilejä. Yritys valmistaa myös laukkuja ja saateenvarjoja, mutta ne jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, jotta työn aihepiiri ei laajene liikaa.

2.1 Työn viitekehys ja aiheen rajaus

Kuvio. 1. Työn viitekehys. Jenni Luostarinen 2020.

Työn viitekehyksessä kuvataan opinnäytetyöprosessi ja sen toteuttamisen vaiheet. Työ aloitettiin yrityksen nykyisen vastuullisuustilanteen kartoittamisella, joka toteutettiin haastattelemalla yrityksen työntekijöitä suullisesti ja kirjallisesti. Haastatteluiden tuloksista koottiin yhteen aineisto, jonka avulla saatiin kuva vastuullisuuden nykytilasta. Yrityksen henkilökunnan haastatteluissa kartoitettiin, kuinka henkilökunta kokee vastuullisuuden toteutumisen yrityksessä tällä hetkellä, ja mitä toimia vastuullisuuden toteutumisen eteen on jo tehty, ja missä on puutteita. Yrityksen nykytilan kartoitusta tehtiin myös tutustumalla yrityksen nettisivuihin ja sinne koottuun tietoon yrityksestä.

Tutkimusosuus sisältää hankinnan ja tuotannon vastuullisuustutkimuksen. Hankinnan ja tuotannon vastuullisuus valikoitui tutkimusaiheeksi, koska se nousi selkeästi merkittäväksi vastuullisuuden alueeksi yrityksen henkilökunnan haastattelujen perusteella ja yrityksen toimintaan tutustuesssa. Hankinnan ja tuotannon vastuullisuus on merkittävä tekijä yrityksen vastuullisuuden kokonaiskuvassa, koska se teettää tuotteita alihankintana. Tuotteiden tuotanto tapahtuu Suomen ulkopuolella. Tutkimuksessa tarkastelun kohteeksi valitut tuotantomaat ovat Kiina ja Intia. Molemmat ovat tuotannon riskimaita, joka nousi syyksi tarkastella Lasessorin tuotannon vastuullisuutta juuri näissä maissa.

Teoriatietoa tutkimuksen aineistoksi kerättiin kirjallisuudesta ja internetlähteistä. Teoria-tieto on sekä yleistä yritysvastuun teoriatietoa, jota kaikki yritykset voivat toimialasta riippumatta hyödyntää yritysvastuun toteuttamisen tukena, sekä tekstiilialan ammattilaisille suunnattua yritysvastuun teoriaa.

Tutkimuksessa käytettiin tutkimusmenetelmänä laadullista tutkimusta. Tutkimus on case- eli tapaustutkimus.

Tutkimuksen tuloksena toteutettiin tutkimusraportti yritykselle. Raportti pitää sisällään kartoituksen Lasessorin vastuullisuuden nykytilasta, tutkimuksen hankinnan ja tuotannon vastuullisuudesta ja jatkotoimenpidesuunnitelman. Opinnäytetyön tavoite on, että yritys saa selkeän kuvan ja kattavan yhteenvedon hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden nykytilasta.

Tutkimuksen tulosten pohjalta yritykselle ehdotettiin jatkotoimenpidesuunnitelma hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden edistämistä varten. Jatkotoimenpidesuunnitelman pohjalta yritys voi tulevaisuudessa jatkaa ja kehittää vastuullisuustyötä.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ymmärtää ilmiö, selittää, tulkita ja monesti myös soveltaa sitä. (Anttila 2006, 275)

Yleisimpiä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja dokumenteista kerätty aineisto. Menetelmiä voi käyttää joko rinnan tai yhdisteltynä eri tavoin tutkittavan aiheen ja tutkimusresurssien mukaan. Teoria on keskeisessä osassa laadullisessa tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2018)

Tutkimuksessa käytetään tapaus- eli case-tutkimusta. Case-tutkimus on syvätutkimus, jossa kohdetta tutkitaan intensiivisellä otteella. Tutkimuksen kohde on yleensä sosiaalinen, kuten yksilö, ryhmä, laitos tai yhteisö. Tutkimuksen kohteena voidaan käyttää muun muassa kohteiden taustatekijöitä, ajankohtaista asemaa ja tilannetta, ympäristötekijöitä, tai sisäisiä ja ulkoisia vaikuttavia tekijöitä. (Anttila 2006, 286-287)

Case-tutkimuksessa tarkoitus on saada tutkittavasta kohteesta mahdollisimman kokonaisvaltainen, perinpohjainen ja tarkka kuva. Tutkimus kohdistuu enemmän kohteen selitykseen, kuin tulkintaan. (Anttila 2006, 287)

Case-tutkimus etenee seuraavien vaiheiden kautta: ensimmäisenä määritellään tavoitteet. Valitaan tutkimuksen kohde, ja mitä piirteitä, yhteyksiä ja prosesseja tutkitaan. Seuraavaksi laaditaan tutkimussuunnitelma. Tutkimussuunnitelmaa varten esitetään kysymykset, miten tutkimuksen kohde valitaan? Millaista lähdeaineistoa tutkimusta varten on olemassa? Millaista tiedonkeruumenetelmää käytetään? Tutkimussuunnitelman laatimisen jälkeen kootaan aineistoa. Aineiston pohjalta saatu tutkimustieto järjestetään muotoon, joka kuvaa tutkimuskohdetta kattavasti. Viimeisenä raportoidaan tutkimustulokset ja tarkastellaan niiden merkitteävyyttä. (Anttila 2006, 288)

Oma roolini opinnäytetyössä on tutkimuksen tekijä. Olen yrityksen ulkopuolinen henkilö, eikä minulla ollut tutkimuksen alussa tietoa siitä, kuinka yritysvastuu toteutuu Lasessorin toiminnassa.

2.3 Aineiston hankinta

Tutkimusta varten on kerätty aineisto teorialähteistä, haastatteleamalla yrityksen henkilökuntaa, analysoimalla tuotantotehtaiden vastuullisuusauditoinnit, ja toteuttamalla kolme tutkimuskyselyä tuotantotehtaille vastuullisuusauditointien analyysin tueksi.

Tutkimuksen pohjana käytettyä teoretietoa on kerätty kirjallisuudesta ja internetlähteistä. Teoretietona on käytetty yleistä yritysvastuun teoriaa sekä tekstiilialalle suunnattua yritysvastuun teoriaa. Teoretietoa on kerätty sosiaalisesta-, ympäristö-, taloudellisesta vastuusta, vastuun toteuttamisen keinoista ja vastuuraportoinnista. Teoretiedon hankinnassa ja analysoinnissa on painotettu hankinnan ja tuotannon näkökulmaa.

Teoretiedon pohjalta laadittiin haastattelu Lasessorin työntekijöille. Haastattelut toimivat alkukartoituksena, jonka tarkoituksena oli tutustua yritykseen ja selvittää kuinka vastuullisuus toteutuu yrityksen toiminnassa. Haastattelut toteutettiin tutkimuksen alussa. Haastattelut toteutettiin kirjallisena ja suullisesti. Kirjallisia haastatteluita toteutettiin kaksi.

Suullisia haastatteluita toteutettiin kolme. Suullisissa haastatteluissa keskusteltiin vapaamuotoisesti kirjallisten haastatteluiden kysymyksistä, käytiin vastauksia yksityiskohtaisesti läpi ja esitettiin tarkentavia kysymyksiä. Suullisissa haastatteluissa käytiin myös vapaamuotoista keskustelua yritysvastuuseen liittyvistä kysymyksistä. Suullisista haastatteluista kaksi toteutettiin Lasessorin pääkonttorilla ja yksi toteutettiin videoyhteyden välityksellä. Suullisista haastatteluista tehtiin muistiinpanoja. Haastatteluita ei nauhoitettu.

Yritykselle toteutettujen haastattelujen pohjalta tarkentui opinnäytetyön tutkimuskysymys. Haastattelujen avulla määriteltiin yrityksen vastuullisuuden kannalta merkittävimmät alueet, johon lopulta valikoitui hankinta ja tuotanto. Hankinnan ja tuotannon vastuullisuutta tutkittiin pyytämällä tuotantotehtaiden vastuullisuusauditoinnit analysoitavaksi tuotantotehtaiden edustajilta. Tutkimukseen otettiin mukaan kaikki kiinalaiset ja intialaiset tuotantotehtaat, joilta oli tilattu tuotteita vuonna 2019. Tuotantotehtaita oli yhteensä 16. 11 tutkimukseen osallistuneista tehtaista oli kiinalaisia ja 5 oli intialaisia tuotantotehtaita. Tuotantotehtaille toteutettiin joko BSCI- tai SMETA-auditointi. Yhteensä 12 tuotantotehdasta toimitti auditoinnin analysoitavaksi opinnäytetyötä varten. Neljältä tuotantotehtaalta ei saatu auditointia. Vastuullisuusauditointeja käytettiin tutkimuksessa materiaalina, koska ne ovat kolmannen osapuolen toteuttamia auditointeja, joista saa kolmannen osapuolen varmentamaa luotettavaa tietoa tuotantotehtaiden vastuullisuudesta.

Auditoinneista saatavan tiedon pohjalta laadittiin kolme kyselyä tuotantotehtaille, joiden tarkoitus oli hankkia lisää tietoa tuotanto- ja materiaaltehtaiden toiminnasta sekä kartoittaa tulevaisuuden mahdollisuuksia vastuullisuustyön kehittämiseksi. Kyselyssä 1. kartoitettiin, että kuuluvatko tuotantotehtaat ympäristöjärjestelmiin, kuinka materiaalit kuljetaan tuotantotehtaalalle ja missä materiaalin tuottaja sijaitsee maantieteellisesti. Kyselyssä selvitettiin myös, kuinka monelta materiaalin tuottajalta tuotantotehdas tilaa materiaalia Lasessor-tuotteita varten, ja toteutetaanko materiaaltehtaille vastuullisuusauditointeja, kuten amfori BSCI- tai amfori BEPI-auditointeja. Kyselyssä selvitettiin myös, käyttäkö tuotantotehdas alihankkijoita tuotannossaan, ja millaisissa tilanteissa, jos käyttää. Kyselyyn 1. saatiin vastaus 10 tuotantotehtaalta. Kysely 2. toteutettiin tukemaan kyselyä 1. ja siinä kartoitettiin, että mikä on yleisin syy tehtaassa syntyviin ylitöihin. Selvitetiin myös, onko Lasessorin asettama tuotteiden toimitusaikataulu sopiva. Kyselyssä pyydettiin materiaalityöntekijöiden yhteystietoja, jotta myös heille voi esittää kysymyksiä. Kysyttiin myös, miksi tuotantotehdas ei kuulu ympäristöjärjestelmään, jos he olivat aiemmin vastanneet

niin, ja voiko tuotantotehdas harkita liittyvänsä ympäristöjärjestelmän auditoitavaksi tulevaisuudessa. Myös materiaaleista esitettiin kysymys, jossa kartoitettiin, onko tuotantotehtaalla tarjota sertifioituja ja kierrätettyjä materiaaleja tulevaisuuden mallistoja varten. Kyselyyn 2. saatiin vastaus 10 tuotantotehtaalta. Kyselyssä 3. kysyttiin, valvooko tehdas sähkön ja veden kulutusta, kuinka valvonta toteutetaan, ja millaisia toimia tehdas tekee ympäristönsuojelun eteen. Selvitettiin myös, syntyykö tehtaalla tekstiilijätettä, kuinka monta kiloa vuodessa ja kuinka tekstiilijäte hävitetään. Myös kemikaalien käytöstä ja kemikaaleja käsittelevien työntekijöiden turvallisuudesta esitettiin kysymys. Kyselyssä pyydettiin lisäksi tietoa, kuinka vastuullisuus toteutuu materiaalitehtaiden toiminnassa ja miten vastuullisuuden toteutumista valvotaan. Kysyttiin myös, mistä materiaalitehdas hankkii raaka-aineen materiaalin tuotantoa varten. Kyselyyn 3. saatiin vastaus 8 tuotantotehtaalta.

2.4 Aiheesta tehdyt aiemmat tutkimukset

Vastuullisuuden merkityksen kasvaessa myös aiheesta julkaistut tutkimukset ovat lisääntyneet. Tutkimuksia on toteutettu eri oppilaitoksissa ja useissa eri koulutusohjelmissa, vaatetus- ja tekstiilialan lisäksi muun muassa liiketalouden ja logistiikan koulutusohjelmissa.

Sami Peura on toteuttanut Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön aiheesta vastuullisuuden toteutuminen yritysten hankinnoissa. Opinnäytetyö on logistiikan tutkinto-ohjelman mukainen opinnäytetyö. Opinnäytetyön aihe on tutkimus Suomessa toimivien yritysten vastuullisen hankinnan nykytilasta, viimeaikaisesta kehityksestä ja tulevaisuuden kehittämiskohteista. Opinnäytetyössä tekijä pyrki selvittämään ongelmakohtia, joita yritykset kohtaavat hankintatoimessaan, ja löytämään ratkaisuja ongelmien ratkaisemiseksi. (Peura 2020)

Hilla Antikainen on toteuttanut Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön aiheesta vastuullinen tuonti vaatealalla. Opinnäytetyö on liiketoiminnan logistiikan mukainen opinnäytetyö. Opinnäytetyön tavoite on selvittää, millaista vaatetusalan vastuullinen tuonti on, ja selvittää sen tulevaisuuden näkymiä Suomessa. (Antikainen 2019)

Kristiina Kavén on toteuttanut Turun ammattikorkeakoulussa ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön aiheesta yritysvastuu – integroituna osana yrityksen vastuullista, kannattavaa ja kilpailukykyistä toimintaa. Opinnäytetyö on yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelman mukainen opinnäytetyö. Opinnäytetyön tavoite on määrittää yritys vastuun osuus osana kannattavaa ja kilpailukykyistä liiketoimintaa sekä sen vaikutusta yritystä ympäröiviin yhteisöihin ja sidosryhmiin. (Kavén 2012)

3 Lasessor

Lasessor on huiveihin erikoistunut asustealan yritys, joka on perustettu 1960-luvulla. Silloin hollantilainen Dolf Lassooy muutti rakkauden perässä Suomeen ja aloitti yhteisen elämän suomalaisen kielitieteiden opiskelijan kanssa. Uudessa kotimaassaan Dolf päätti luoda uran eurooppalaisten huivimerkkien edustajana ja maahantuojana. (Lasessor a)

Yritys kerkesi toimia eri merkkien agenttina noin kolmen vuosikymmenen ajan. Vuonna 1992 otettiin kuitenkin suuri askel yrityksen historiassa, ja lanseerattiin ensimmäinen oma mallisto. Samalla perustettiin Lasessor. Yrityksen nimi Lasessor viittaa asusteisiin, ja sen juuret kumpuavat perheen nimestä Lassooy. Lassooy-nimen juuret ovat ranskan sanassa silkki -la soie, joka taas juontaa juurensa suvun silkkikauppias esi-isään. (Lasessor a)

Parin vuosikymmenen aikana Lasessor on kasvanut niin, että se on saavuttanut aseman Suomen myydyimpänä huivimerkkinä. Lasessor tuotteiden jälleenmyyjä on sekä Suomen suurimmissa tavarataloissa, että pienemmissä erikoisliikkeissä. Suomen lisäksi tuotteita myydään naapurimaissa. Yrityksen verkkokauppa on perustettu vuonna 2010. Lasessor on perheyritys, ja sitä johtavat Dolfin pojat Timy ja Tony. (Lasessor a)

Lasessorilla on oma suunnittelutiimi, joka tuottaa kaksi kattavaa asustemallistoa vuodessa. Suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota korkealaatuisten materiaalien valintaan, värisävyihin sekä uusimpiin tekstiilialan trendeihin. Tuotevalikoimassa on sekä naisten että miesten tuotteita. (Lasessor b)

Asustevalikoimaan kuuluu huiveja ja kaulaliinoja, ponchoja, pipoja, hattuja, laukkuja, käsineitä, sateenvarjoja, ostoskasseja ja heijastimia. Lasessorilla on lisenssi Muumi-tuotteisiin, joten valikoimasta löytyy myös Muumi-aiheisia tuotteita sekä naisille, että miehille.

Lasessorin asustevalikoima tuotetaan yli viidessäkymmenessä valmistuspaikassa ympäri maailmaa. Jokaisella tehtaalla on oma erityisosaamisensa. Erikoistumalla ja jatkuvasti kehitettävällä ammattitaidolla pyritään tarjoamaan tuotteille paras mahdollinen laatu, hinta ja valikoima. (Lasessor a)

Lasessor on panostanut yritystoiminnassaan suomalaiseen muotoiluun, ja yritykselle on myönnetty Design from Finland -merkki. Merkin tarkoitus on tuoda suomalaista muotoilutyötä näkyväksi. (Design from Finland -merkki pähkinäkuoressa)

Kuvio: 2. Design from Finland -merkki. Suomalaisen työn liitto.

Kuvio 3. Lasessorin tuotevalikoimaa. Lasessor www-sivut.

3.1 Lasessorin arvot

Lasessorin arvot on kiteytetty yrityksen laatimiin toimintaohjeisiin, joita se noudattaa liiketoiminnassaan. Toimintaohjeet ohjaavat yrityksen vastuullisuustyötä. Toimintaohjeet pitävät sisällään viisi eri aluetta, lakien ja määräysten noudattaminen, ihmisoikeuden ja henkilöstöön liittyvät toimintatavat, ympäristö, asiakassuhteet ja toimittajasuhteet.

Lasessor on sitoutunut noudattamaan kaikessa toiminnassaan kansallisia ja kansainvälisiä lakeja sekä yleisesti hyväksytyjä toimintaperiaatteita ja menettelytapoja.

Lasessor kannattaa ja kunnioittaa kansainvälisiä ihmisoikeuksia, jotka YK on määritellyt yleismaailmallisessa ihmisoikeusjulistuksessa. Lasessor noudattaa myös YK:n lapsen oikeuksien sopimusta sekä kansainvälisen työjärjestö ILO:n määrittelemiä työntekijöiden perusoikeuksia.

Lasessor on sitoutunut ympäristön kannalta vastuulliseen toimintaan ja ottaa ympäristönäkökohdat huomioon liiketoimintapäätöksissään. Kuluttajatuotteet pyritään kehittämään ympäristön kannalta kestäväksi ja tuotteiden elinkaaren aikana syntyviä ympäristövaikutuksia pyritään vähentämään.

Lasessorin liiketoiminta perustuu pitkäaikaisiin asiakassuhteisiin ja asiakkaiden odotusten jatkuvaan saavuttamiseen ja ylittämiseen.

Lasessor valitsee toimittajasuhteensa huolellisesti. Valintaa ohjaa laatu, luotettavuus, toimituskyky ja hinta. Toimittajien edellytetään noudattavan liiketoiminnassaan kansainvälisiä ihmisoikeuksia, lapsen oikeuksia, ILO:n määrittelemiä työntekijöiden perusoikeuksia sekä ympäristölainsäädäntöä.

3.2 Toimintaympäristö

Yrityksellä on vakaa jalansija Suomen tekstiilialan markkinoilla ja brändi on hyvin tunnettu. Lasessor-tuotteita myydään Suomen suurimmissa tavarataloissa, kuten Stockmannilla, Sokoksella ja Halosella, sekä useissa pienemmissä liikkeissä. Tuotteita myydään lisäksi naapurimaissa. Lasessorilla on oma verkkokauppa, josta tuotteita voi tilata.

Yrityksellä on kaksi toimitusjohtajaa sekä 4 vakituista työntekijää. Lisäksi 4 freelancer työntekijää tekee yritykselle provisio- ja tuntitöitä. Vakituksia työntekijöitä ovat tuotannon ohjaaja, myymälätyöntekijä ja kaksi varastotyöntekijää. Provisio- ja tuntityöläisinä toimivat 2 tekstiilisuunnittelijaa ja 2 myyntiedustajaa. Lasessorin pääkonttori sijaitsee Vantaalla Suomessa. Pääkonttorilla tapahtuu tuotteiden tilausprosessi ja tuotannon ohjaus. Pääkonttorilla sijaitsee myös showroom, cash & carry jälleenmyyjille sekä varasto.

Lasessor tuottaa tuotteet alihankintana, yrityksellä ei ole omia tehtaita. Lasessor -tuotteita valmistetaan Kiinassa, Intiassa, Saksassa ja Italiassa. Lasessor on valinnut tuotteiden tuotantotehtaat osaamisen, laadun, hinnan ja toimitusvarmuuden perusteella. Jokaista tuotetta varten valitaan paras mahdollinen osaaja, joka pystyy tuottamaan Lasessorin laatuvaatimukset täyttävän tuotteen. Esimerkiksi Kiinassa on pitkät perinteet ja paljon osaamista silkkikankaiden tuotannossa ja silkkituotteiden valmistuksessa, joten on luonnollista tilata silkkituotteita Kiinasta.

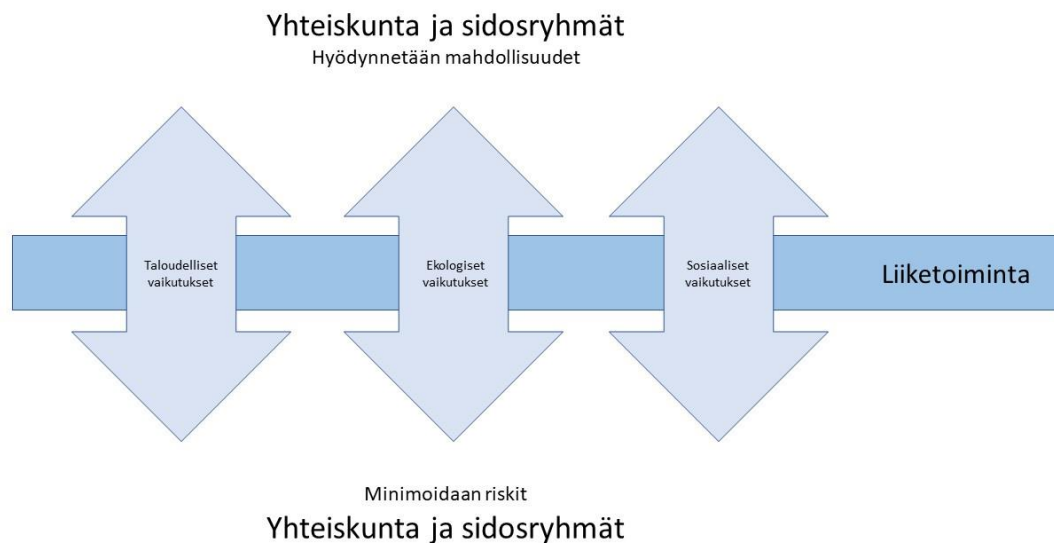
Yrityksen tärkeimpiä sidosryhmiä ovat oma henkilöstö, asiakkaat, jälleenmyyjät ja tuotantotehtaat. Lisäksi merkittäviä sidosryhmiä ovat kilpailijat. Lasessorin kilpailijoita ovat muut suomalaiset ja ulkomaiset asustebrändit.

4 Yritysvastuu

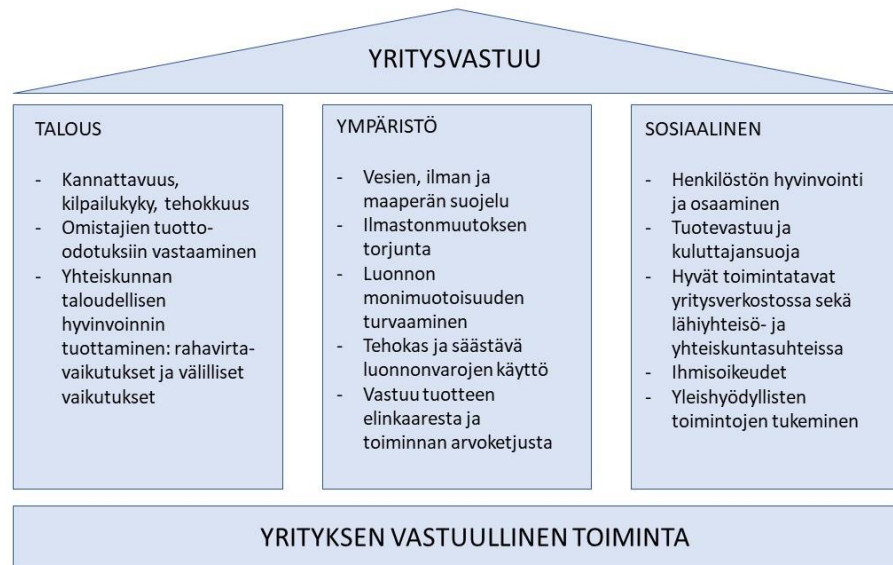
Luvussa käsitellään yritysvastuun teoriaa sosiaalisen-, ympäristö- ja taloudellisen vastuun osa-alueilta, sekä keinoja, joiden avulla yritysvastuun toteutumista voi edistää liiketoiminnassa.

Vastuullisuudella on merkittävä rooli tämän päivän liiketoiminnassa, johtamisessa ja riskienhallinnassa. Vastuullisuuden toteutuessa yrityksen liiketoiminnassa, voidaan vaikuttaa positiivisesti yrityksen maineeseen ja työnantajakuvaan. (Suomen tekstiili & muoti vastuullisuuskäsikirja, 7)

Yritysvastuulla tarkoitetaan yrityksen liiketoiminnasta aiheutuvia sosiaalisia, ympäristö ja taloudellisia vaikutuksia yhteiskunnalle ja yrityksen sidosryhmille. Yritystoiminnassa on tarkoitus hyödyntää liiketoimintamahdollisuuksia vastaamalla yhteiskunnan ja sidosryhmien odotuksiin ja samalla minimoida kyseisistä vaikutuksista liiketoiminnalle aiheutuvat riskit. Liiketoiminnan vaikutukset yhteiskuntaan ja sidosryhmiin kuvataan kuviossa 4. Yritysvastuun näkökulmasta on tärkeä tunnistaa ja ymmärtää eri osa-alueille aiheutuvat vaikutukset, minimoitava haitat ja lisäksi hyödynnettävä mahdollisuudet. Yritysvastuun määritelmän mukaan hyväntekeväisyystyyppiset toimet tai kertaluontoiset projektit, jotka ovat erillään liiketoiminnasta, eivät ole yritysvastuuta. (Juutinen & Steiner 2010, 22)

Kuvio 4. Juutinen & Steiner 2010, 21

Kuvio. 5. Kolmen pilarin malli. Koipijärvi & Kuvaja 2017, 19

Yritysvastuun käsitteellä tarkoitetaan lainsäädännöt ylittävien toimien toteutumista. Näin yritys voi vastata niin yhteiskunnan, kuin sidosryhmien odotuksiin siitä, mikä on hyvä ja oikeana pidetty asioiden edistämisen taso. Näin yrityksellä on mahdollisuus synnyttää hyviä käytäntöjä, joilla on mahdollisuus saavuttaa kilpailuetua, tai ylipäättään säilyttää kilpailukyky. On kuitenkin selvää, että yritystoiminnassa on joka tapauksessa säilytettävä lainsäädännön vaatimukset: ilman lainsäädännön noudattamista yritys tuskin voi olla vastuullinen, vaikka toimisikin sopusoinnussa sidosryhmien hyvinä ja oikeina pitämiä asioita kohtaan. Eli lakia ei voida sivuuttaa, vaikka sidosryhmät pitäisivätkin asioiden hoidon tasoa tarpeeksi korkeana ilman lakien noudattamista. (Juutinen & Steiner 2010, 23)

Suomalaisissa tekstiiliyrityksissä keskeisimmät vastuullisuusnäkökohdat liittyvät raaka-aineen ja materiaalin hankintaan sekä muiden arvoketjun toimijoiden kanssa tapahtuvaan yhteistyöhön. Vastuu koskee teollisia tekstiilejä valmistavia yrityksiä sekä niitä vaatealan yrityksiä, jotka valmistavat tuotteitaan itse Suomessa tai muualla. Tuotannon lisäksi hyvä henkilöstöhallinto ja tuotteiden turvallisuus on osa vastuullisuutta ja koskee kaikkia yrityksiä (Suomen tekstiili & muoti vastuullisuuskäsikirja, 7)

Tärkeisiin vastuullisuusnäkökohtiin vaikuttavat yrityksen koko, yhteistyökumppaneiden ja alihankkijoiden määrä sekä se, ovatko esimerkiksi ympäristön kannalta kuormittavat prosessit yrityksen omassa hallinnassa, vai alihankkijoiden ja yhteistyökumppaneiden

vastuulla. Mitä kansainvälisempi toiminta- ja markkinaympäristö yrityksellä on, kohdetaan yhä moniulotteisempia vastuullisuusteemoja. (Suomen tekstiili & muoti vastuullisuuskäsikirja, 7)

Tekstiilejä tuottava ala antaa hyvän näköalan yritysvastuuseen, koska työvoimavaltainen alana se usein liikkuu halpaa työvoimaa käyttäviin maihin. Halvan työvoiman maissa työoikeuksien valvominen vaatii paljon työtä. Tekstiilialalla on paljon erilaisia ohjeistoja yritysvastuun toteuttamiseen. Lisäksi monia järjestöjä, kuten Clean Clothes -kampanjaa pidetään tärkeänä ja vaikutusvaltaisena kampanjana verrattuna muiden tuotannonalojen vastaavanlaisiin kampanjoihin verrattuna. (Moilala 2013, 18)

Clean Clothes -kampanja on perustettu vuonna 1989. Kampanja on maailmanlaajuinen verkosto, jonka tarkoituksena on kehittää vaatetusalan työntekijöiden työolosuhteita, ja varmistaa, että työntekijöiden perusoikeuksia kunnioitetaan. Kampanja tuo yhteen yli 280 organisaatiota, jotka kattavat laajan kirjon erilaisia näkökulmia, kuten naisten oikeudet, kuluttajansuojan ja köyhyyden vähentämisen. Kampanjan tarkoituksena on toimia ruohonjuuritasolla ja tunnistaa paikalliset ongelmat, jotka muutetaan globaaleiksi toimiksi asian ratkaisemiseksi. (Clean Clothes Campaign)

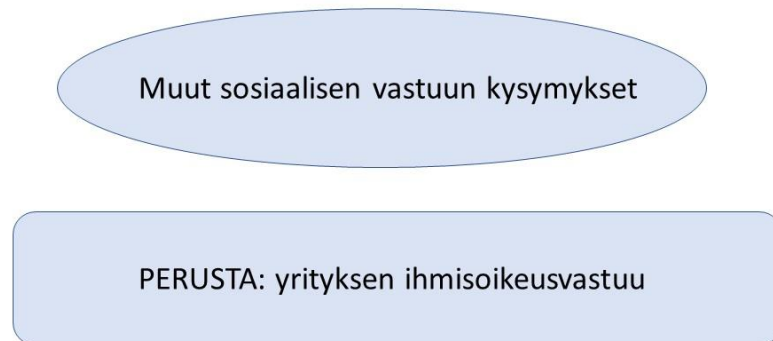
Koska vaatteiden ostaminen koskee enemmän tai vähemmän jokaista, on selvää, että vaatetusala on yritysvastuun kannalta erityisen tärkeä. (Moilala 2013, 18)

4.1 Sosiaalinen vastuu

Sosiaalinen vastuu tarkoittaa yrityksen toiminnan vaikutuksen kohteena oleviin ihmisiin kohdistuvaa vastuuta ja sillä viitataan ensisijaisesti yrityksen palveluksessa toimivaan henkilöstöön. Länsimaisessa kulttuurissa sosiaalisen vastuun alle käsitetään muun muassa seuraavat toimet: yrityksen vastuu henkilöstön työhyvinvoinnin edistämisestä, työturvallisuuden parantaminen sekä osaamisen kehittäminen lakien ja työehtosopimuksen ylittävien velvoittein. Yrityksen toiminnalla on vaikutuksia myös yrityksen yhteistyökumppaneiden, kuten alihankintana tuotteita tuottavien tahojen henkilöstöön ja tuotteita varten raaka-aineita tuottaviin alihankkijoihin. (Harmaala & Jallinoja 2012, 20)

Tekstiili- ja muotialalla tuotteiden valmistusketjut ovat usein moniulotteisia ja globaalisti levinneitä. Suomessa ei esimerkiksi valmisteta kuituja suurissa erissä, joten lähes aina vähintään yritysten käyttämät raaka-aineet hankitaan ulkomailta. (Mikkonen 2019) Yritys voi kohdata paljon erilaisia lainsäädännön velvoitteita sekä yhteiskunnallisia rooliodotuksia, jos se toimii kansainvälisellä kentällä eri maissa. Hyvinvointivaltioissa suuri osa sosiaalisista velvollisuuksista on säädetty laissa. Säädettyjä velvollisuuksia ovat muun muassa ihmis- ja työoikeudet, työturvallisuus ja hyvinvointi. Lisäksi Pohjoismaat neuvottelevat ja sopivat keskenään monista työelämää koskevista pelisäännöistä ja tavoista toteuttaa niitä. Neuvottelut toteutetaan keskitetysti yhteistyössä yritysten, julkisen vallan ja ammattiyhdistysliikkeiden kanssa. Muualla kehittyneissä maissa taas monet velvollisuudet, joita hyvinvointivaltiot ovat valmiiksi määritelleet yrityksille, ovat yritysten vapaaehtoiseen toimintaan perustuvia. Yritykset voivat toteuttaa sosiaalisen vastuun toimenpiteitä kehittyvissä maissa omien valintojensa pohjalta. Lainsäädäntö ja sen valvonta ovat kehityksen alla kehittyvissä maissa. Jos yritys harjoittaa liiketoimintaa kehittyvissä maissa toimivan yhteistyökumppanin kanssa, se voi keskittyä kehittämään sosiaalisen vastuun painopisteitä muun muassa kehittämällä työntekijöiden työoloja, määrittelemällä peruspalkkoja sekä pyrkimällä torjumaan lapsi- ja orjatyövoiman käyttöä. (Harmaala & Jallinoja 2012, 20)

Vastuullisesti toimiva yritys kantaa vastuun vähintään siitä, että sen toiminnasta ei aiheudu yrityksen sidosryhmille negatiivisia vaikutuksia. Yritys voi myös tuottaa sidosryhmille myönteisiä vaikutuksia oman toimintakulttuurinsa avulla. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 129) Yrityksen sosiaalisen vastuun perustana on ihmisoikeusvastuu, ja sitä täydentävät ihmisten reilun kohtelun elementit. Yritysten on panostettava ihmisoikeusvastuuseensa, ja valvottava sen toteutumista yritystoiminnassa. Ihmisoikeusvastuusta puhuttaessa ollaan tekemisissä perustavanlaatuisen ihmisten kohteluun liittyvien kysymysten, kuten henkeen ja terveyteen liittyvien kysymysten äärellä. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 136)

Kuvio 6. Sosiaalisen vastuun elementit. Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 137

Yritystoiminnalla on aina jonkinlaisia vaikutuksia ihmisoikeuksiin. Ne voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia. Positiivinen vaikutus on muun muassa se, että yritys työllistää ihmisiä asianmukaisien työehtojen ja hyvien työolosuhteiden puitteissa, ja näin ollen mahdollistaa työntekijälle toimeentulon. Monesti esimerkiksi kansalaisjärjestöt nostavat esille ihmisoikeuksiin liittyvät ongelmat yritystoiminnassa. Tämän vuoksi yrityksillä on syytä olla riittävä ymmärrys siitä, mitkä ovat yrityksen toiminnan vaikutukset ihmisoikeuksiin sekä yritysten ihmisoikeusvastuun sisällöstä. Ensimmäisenä on tietenkin täsmennettävä, mistä on kyse ihmisoikeuksista puhuttaessa. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 138) Ihmisoikeuskysymykset ovat ihmisten kohteluun liittyviä perustavanlaatuisia kysymyksiä, kuten kysymykset elämästä, terveydestä ja vapaudesta. Kansainväliset ja kansalliset normit puuttuvat ihmisten kaltoinkohteluun, mutta edes ne eivät ole onnistuneet häivyttämään äärimmäisiä kaltoinkohtelun muotoja, kuten orjuutta. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 139)

Teknologian kehittyminen on vaikuttanut paljon siihen, kuinka työtä tehdään nykypäivänä. Koneet ovat korvanneet monet aiemmin ihmisten tekemät työt. Ihmisten tekemää työtä tarvitaan kuitenkin yhä esimerkiksi tuotesuunnittelussa, tuotteiden tuotantoprosessissa ja myynnin tehtävissä. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 129) Edellä mainitut tehtävät ovat keskeisessä asemassa tekstiilialalla, joten sosiaalisen vastuun kysymykset ovat merkittävä osa yritysvastuuta.

4.2 Sidosryhmät ja työntekijät

Keskeisessä asemassa liiketoiminnan kannalta tuotteita myyvällä yrityksellä ovat eri sidosryhmät. Yrityksen sidosryhmiä ovat ne tahot, joihin yritys voi omalla toiminnallaan vaikuttaa, tai vaikuttaa. Sidosryhmiksi lasketaan myös tahot, joilla voi olla vaikutusta yrityksen toimintaan joko suoraan tai epäsuorasti. Sidosryhmät voi jaotella kolmeen eri alueeseen: sisäiset sidosryhmät, taloudelliset eli liiketoimintasidosryhmät ja yhteiskunnalliset sidosryhmät. Sisäisiä sidosryhmiä ovat yrityksen omistajat, johto ja henkilöstö. Sisäiset sidosryhmät antavat oman työpanoksensa yritykselle, ja ovat näin ollen kiinteässä suhteessa yritykseen. Henkilökunnan työpanos auttaa yritystä toteuttamaan päämäärät ja tavoitteet. Taloudelliset eli liiketoimintasidosryhmät omaavat taloudellisen suhteen yritykseen ja ovat merkittävä osa yrityksen liiketoimintaa. Merkittävin asema yritysten taloudellisista sidosryhmistä on erityisesti asiakkailta ja tavarantoimittajilla. Yrityksen tuotteita ostavat asiakkaat ovat keskeisessä asemassa yrityksen menestyksen kannalta. Asiakkaat luovat mahdollisuuden toteuttaa vastuullista liiketoimintaa. Yhteiskunnalliset sidosryhmät ovat ryhmiä, joilla ei ole yritystä kohtaan taloudellisia intressejä, mutta ne ovat kiinnostuneita yrityksen toiminnasta. Tämän sidosryhmän edustajia ovat esimerkiksi verottaja ja muut julkishallinnon toimijat, sekä media ja kansalaisjärjestöt. (Harmaala & Jallinoja 2012, 65-66)

Erityisen tärkeää sidosryhmytyössä on vuorovaikuttaminen, se edellyttää yritykseltä joustavaa asennetta, näkemyksellisyyttä ja dialogisuutta. Yrityksen joustamiskyky on kyky, jonka avulla voidaan reagoida sidosryhmien näkemyksiin ja odotuksiin. Yrityksellä on siis näkemyksellistä ymmärrystä siitä, kuinka ulkopuolinen maailma ja toimintaympäristön muutokset vaikuttavat ja voivat vaikuttaa yrityksen toimintaan. Dialogisuudella tarkoitetaan valmiutta, mahdollisesti jopa halukkuutena osallistua yritys ja sen toiminta kriittisellekin keskustelulle ja tarvittaessa puuttua toimintaan muuttamalla näkemyksiään ja toimintaansa. Dialogisuus tarkoittaa myös sitä, että yritys ottaa kantaa asioihin, joita se haluaa aktiivisesti tuoda sidosryhmien tietoon. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 121)

”Vuorovaikutteinen sidosryhmytyö toimii kuin ihmisen aistit: haistelee, maistelee, tunnus- telee ja kuulostelee meneillään olevaa; tunnistaa ärsykeitä, havaitsee kiinnostavia sävyjä, rekisteröi uusia ääniä ja ilmiöitä. Se kannustaa ja motivoi ottamaan selvää ja perehtymään joihinkin asioihin tarkemmin, mutta rohkaisee myös hylkäämään osan ärsykeistä: kaikkeen hälyyn ei voi eikä kannata käyttää aikaansa. Kun sidosryhmytyön taus-

talla on yrityksen strategiasta johdetut prioriteetit ja tavoitteet, perehtyminen ja hylkääminen eivät perustu sattumaan tai aikapulaan, vaan perusteltuihin valintoihin.” (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 121)

Yrityksen kanssa liiketoimintasuhteessa toimivat alihankkijat ja tavarantoimittajat ovat keskeisessä asemassa oleva sidosryhmä hankinnan ja tuotannon osa-alueella. Sitä enemmän, mitä merkittävämpi osuus alihankkijoiden ja tuotantotehtaiden tilauksista tulee asiakasyritykseltä, on riippuvainen asiakasyrityksen menestymisestä. Tuotteita tilaavat asiakasyritykset vaikuttavat alihankkijoiden ja tavarantoimittajiensa toimintaan määrittelemällä vaatimuksia muun muassa lainsäädännön noudattamisesta ja yritysetiikan periaatteiden toteuttamisesta. Edullisen hintatarjouksen ja tuotteiden laatutason lisäksi alihankkijoiden ja tavarantoimittajien on hyvä täyttää asiakasyrityksen muut vaatimukset, joiden joukossa on yhä useammin vaatimukset yritysvastuuperiaatteiden seuraamisesta. (Juutinen 2016, 127)

Tekstiilialalla tuotteiden tuotantoketjut ovat porrastettuja ja yritykset käyttävät tuotteiden valmistukseen usein alihankkijoita. Tuotteen tuontimaa kertoo vain sen mistä tekstiili matkaa Suomeen, eli missä tuotteen viimeisin työvaihe on toteutettu. Tekstiilialalla on kuitenkin paljon eri komponentteja, ja ne liikkuvat tuotantoketjun aikana maasta toiseen. Valmis tuote saattaa siis sisältää useissa eri maissa tehtyjä osia ja työvaiheita eri sidosryhmien toimesta. Esimerkiksi puuvillaisen t-paidan matka raaka-aineesta valmiiksi tuotteeksi voi olla seuraavanlainen: raaka-aineena käytetty puuvilla on peräisin Turkista. Raaka-aineesta kudotaan kangas Portugalissa. Tuotteen suunnittelu, malliompelu ja leikkuu toteutetaan Suomessa, jonka jälkeen kappaleet viedään ommeltavaksi Viroon. Tuotteiden tuotantomaa ei suoraan kerro, onko tuote vastuullinen vai vastuuton. Jokaisessa maassa voi olla sekä hyviä, että mahdollisesti vastuuttomia yhteistyökumppaneita. (Mikkonen 2020)

4.3 Ympäristövastuu

Ympäristövastuuta toteuttavilla yrityksillä on pyrkimys toimia ympäristön kannalta mahdollisimman kestäväällä tavalla. Yrityksen on otettava vastuu aiheuttamistaan ympäristövaikutuksista. Yritysten ympäristövastuullisuus kattaa vesien, ilman ja maaperän suoje-

lun, kasvihuonepäästöjen vähentämisen, luonnon monimuotoisuuden turvaamisen, tehokkaan ja säästävän luonnonvarojen käytön, jätteiden määrän vähentäminen ja kemikaalien ja terveys- ja ympäristöriskien hallinnan. Pelkkien päästöjen puhdistamisen sijaan ympäristönsuojelu on laajentunut tuotteen ja sen koko elinkaaren aikaisten ympäristön kannalta haitallisten vaikutusten hallintaan ja vähentämiseen. Välillisen ympäristövastuun merkitys on kasvanut yritysten ulkoistaessa toimintojaan ja verkottuessa. Yrityksen on otettava yhteistyökumppaneiden toiminta hallintaan. Tavoitteena on ottaa ympäristönäkökohdat tarkasteluun jo tuotteen ja tuotannon suunnitteluprosessissa ja kehittämisessä. Ympäristönäkökulmien tulee kattaa koko tuotantoketju, yrityksen toimiessa yhteistyössä eri yhteistyökumppaneiden kanssa. (Harmaala & Jallinoja 2012, 22)

Vastuullisesti toimiva yritys tietää, millaisia ympäristövaikutuksia heidän toiminnastaan aiheutuu, on perillä lainsäädännöstä ja noudattaa sitä, kehittää jatkuvasti toimintaansa, tunnistaa mahdolliset muutostarpeet ja huomioi ne. Ympäristölainsäädännön kannalta keskeisiä alueita ovat ilmaston- ja vesiensuojelu, jätteet ja kierrätys, ekotehokkuuden lisääminen ja energian kulutus. Yritys voi myös päättää tuotesuunnitteluun liittyvistä asioista, tuotemerkinnöistä ja tuotteiden pakkauksista. (Harmaala & Jallinoja 2012, 22)

Ympäristövastuu näkyy käytännössä tuotantoprosessin kehittämisessä, yrityksen kiinteistöjen hallinnassa, toimistoympäristöjen kehittämisessä sekä tuotteen ja palveluiden kehittämisessä. Tärkeä kysymys tuotteita tuottavan yrityksen ympäristövastuun näkökulmasta on raaka-aineen jäljitettävyyden varmistaminen ja logistiikan hallinta. (Harmaala & Jallinoja 2012, 22)

Ympäristön kannalta ongelmallisimpia vaiheita tekstiilien valmistusprosessissa ovat värjäys- ja viimeistysvaiheet. Kankaan, lankojen ja neulosten valmistuksessa haittaa aiheutuu lähinnä työntekijöille kuitupölyn ja mahdollisen melun takia. (Talvenmaa 1998, 33) Tekstiilien värjäysprosessi ja viimeistelykäsittely kuluttavat paljon vettä, energiaa ja kemikaaleja. Värjäys- ja viimeistelykäsittelyt kuluttavat vettä 50-500 litraa. Kemikaaleja kuluu 0,5-0,9 kiloa yhtä kuitukiloa kohti. Värjäystä varten tehtävät esikäsittelyt ja värjäys- ja viimeistysprosessit ovat eniten ympäristöä kuormittavin vaihe tekstiilien valmistuksessa. (Talvenmaa 1998, 40)

Suomessa ja muissa länsimaissa vaarallisten, ihmistä ja luontoa vahingoittavien tekstiilien viimeistykseen ja värjäykseen tarkoitettujen väriaineiden ja kemikaalien käyttäminen ei ole sallittua. Silloin tällöin Suomeen tuoduista tuotteista löytyy kiellettyjä aineita, koska

kaikissa maissa haitallisten kemikaalien käyttö ei vielä ole kielletty laissa. (Talvenmaa 1998, 40)

Kemikaaleja valvotaan REACH-asetuksella, joka rekisteröi, arvioi, tekee lupamenettelyjä ja rajoittaa kemikaalien käyttöä. REACH-lyhenne on peräisin englannin kielen sanoista registration, evaluation and authorisation of chemicals. REACH-asetus koskettaa aineiden pääsyä markkinoille ja käyttöä sellaisenaan, yhdisteissä, valmisteissa ja tuotteissa. REACH-järjestelmän mukaan yritykset, jotka tuovat kemikaaleja sisältäviä tuotteita markkinoille, ovat vastuussa tuotteiden riskienhallinnasta. (Karvonen 2006, 56)

Tulli valvoo kiellettyjen kemikaalien pääsyä markkinoille REACH-asetuksen avulla. Kemikaaleja valvotaan tekstiili- ja nahkatuotteista. Tullin valvonta perustuu kuluttajanturvallisuuslakiin, kemikaalilakiin sekä kosmeettisten valmisteiden lakiin. (Tulli)

Ympäristön kannalta tekstiilituotteen haitalliset kemikaalit ovat ongelmallisia silloin, kun ne joutuvat vesistöihin. Vesistöihin päästessään kemikaalit saastuttavat ja päätyvät lopulta kaloihin ja muihin eläimiin. Vesistöihin päätyvät kemikaalit aiheuttavat terveyshaittoja kaloille ja muille eläimille. (Talvenmaa 1998, 40)

Vaatteiden tuotannossa käytetään noin 1900 eri kemikaalia, joista 165 EU luokittelee vaarallisiksi ympäristölle ja terveydelle. (Sjan 2019)

Itse tekstiilien valmistaminen vie huomattavan määrän energiaa ja aiheuttaa jätettä. Vaateteollisuuden ylijäämä aiheuttaa noin 20 % vaateteollisuuden kangasjätteestä. Lisäksi tekstiilien kuljettaminen aiheuttaa paljon päästöjä, koska välimatkat tuotantotehtaiden ja jälleenmyyjän välillä venyvät usein pitkiksi. (Sjan 2019)

4.4 Taloudellinen vastuu

Vastuullisesti toimiva yritys kantaa huolen yritystoimintansa kannattavuudesta ja kilpailukyvyistä, jotta se säilyttää elinvoimansa tulevaisuudessa. Yrityksen taloudellinen vakaus varmistaa, että yrityksellä on mahdollisuus huolehtia sosiaalisesta- ja ympäristövastuustaan. (Elinkeinoelämän keskusliitto)

Taloudellinen vastuu perustuu yrityksen kilpailukykyyn sekä taloudelliseen suorituskyykyyn, esimerkiksi vakaaseen kassavirtaan sekä kannattavaan ja tehokkaaseen liiketoimintaan. Yritysvastuun näkökulmasta yrityksen toiminnan on oltava kannattavalla ja terveellä pohjalla pitkällä aikavälillä tarkasteltuna. Yritys voi joutua tekemään päätöksiä tulevaisuuden tavoitteista, kuten että pyritäänkö maksimaaliseen tulokseen lyhyellä aikavälillä (seuraavalla kvartaalilla, kuluvana vuonna) vai tekeekö yritys investointeja työhyvinvointia parantaviin hankkeisiin, joiden keskiössä ovat ihmiset ja ympäristö, ja alkavat tuottaa mahdollisesti vasta tulevana vuosina. Jos yrityksessä tavoitellaan kestävä kehityksen mukaisia toimia, voidaan toiminnan ajatella huomioivan seuraavat sukupolvet. (Harmaala & Jallinoja 2012, 18)

Keinot, joilla yritys luo taloudellista hyvinvointia ympäröivään yhteiskuntaan, luetaan taloudelliseen vastuuseen yritysvastuun näkökulmasta. Taloudellista vastuuta kantava yritys tuottaa taloudellista hyvinvointia tasapuolisesti toimimissaan ympäristöissä. (Harmaala & Jallinoja 2012, 19)

Taloudellisen vastuun pohjana on lainsäädäntö, joka on erilainen eri maissa. Vähimmäistaso yritysvastuuta noudattaessa on lakien ja säädösten noudattaminen. (Harmaala & Jallinoja 2012, 19)

5 Vastuun toteuttamisen keinot

Luvussa tarkastellaan erilaisia vastuun toteuttamisen keinoja, joita yritykset voivat hyödyntää yritysvastuuohjelman suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Yrityksen ylimmän johdon täytyy olla sitoutunut vastuullisuustyöhön, vain niin sen nivoaminen yrityksen liiketoimintaan ja jokapäiväiseen tekemiseen onnistuu. Sitoutuminen tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, että yrityksen johto tekee päätöksen, että mitä vastuullisuudelta halutaan, ja määrittää sitten yritysvastuuohjelmassa, että mitä se tarkoittaa yrityksessä. Jokaisen yrityksen ylimmästä johdosta täytyy ymmärtää oman liiketoimintalueensa tai tukifunktion rooli vastuullisuustyötä toteuttaessa. Toimitusjohtajan tehtävä on viestiä vastuullisuudesta osana yrityksen muuta toimintaa ja pitää sen osana kokousten työjärjestyksiä. Toimitusjohtajan tehtävä on kannustaa saavuttamaan vastuullisuustavoitteet. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 45)

Yritysvastuujohtaminen voidaan tiivistää koostumaan neljästä tärkeästä elementistä, eli määritetään yritys vastuun sisältö ja strategia, ja keskitytään yritys vastuun ja liiketoiminnan kannalta olennaisimpiin aiheisiin. Otetaan käyttöön yritys vastuun kannalta tärkeimmät työkalut, määritetään vastuut sekä suorituskyvyn seuranta ja raportointi. Sitoudutaan ja rakennetaan aktiivisesti yritys vastuuta tukevaa kulttuuria. Lisäksi keskitytään sidosryhmävuorovaikutukseen. (Niskala & Tarna-Mani & Puroila & Pajunen 2019, 49)

Eettisellä hankinnalla tarkoitetaan, että tuotteita tai palveluita ostettaessa varmistetaan, että tuotteet tai palvelut on tehty eettisiä peruseriaatteita noudattaen. Tuotantoyrityksessä se tarkoittaa, että tuotanto tapahtuu turvallisessa ympäristössä, työntekijälle maksetaan asiallinen korvaus, heitä kohdellaan asianmukaisesti ja joissa sosiaalisen vastuun laajemmatkin näkökohdat otetaan huomioon. Tuotteiden valmistuksessa on myös otettu huomioon olennaiset ympäristövastuuseen liittyvät näkökohdat ja pyritty turvaamaan hyvinvoiva ympäristö. (Harmaala & Jallinoja 2012, 180)

Ennen kuin tuotteiden takana olevan hankintaketjun vastuullisuutta voidaan edistää, yrityksen täytyy olla perillä kaikista ketjun toimijoista. Jos alihankintaketju on lyhyt, se on helppoa. Jos alihankintaketjut ovat verkottuneita ja globaaleja, tuotteiden alkuperän varmentaminen vaatii paljon työtä. Se on kuitenkin välttämätöntä, jotta vastuullisuustyö voi toteutua ja jotta sitä voidaan kehittää eteenpäin. Hankintaketjujen läpinäkyvyys on edistynyt paljon, ja useat yritykset julkistavat verkkosivuillaan ja vastuullisuusraporteissaan alihankkijatietoja. Alihankkija- ja toimittajaketjun avaamista pidetään vastuullisuustekona pitkään jatkuneen mediakeskustelun takia. Se on edistysaskel, mutta olennaisempaa on se, miten yritys valikoi yhteistyökumppaninsa ja miten vastuullisia käytäntöjä edistetään tuotteiden hankintaketjussa. Tärkeä kysymys on, mitkä ovat ne vastuullisuus- ja muut kriteerit, joita yritys vaatii tavarantoimittajiltaan? (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 162) Tuotteiden hankintaa käsitellään enemmän luvussa 5.4. Hankinta.

Tapa, jota yritys voi käyttää vastuullisuuden arvioinnin apuna tavarantoimittajien riskiarviointi. Riskiarvioinnissa yksi tapa on jakaa tavarantoimittajat eri riskiluokkiin vastuullisen toiminnan osalta, yrityksen asettamat periaatteet sekä tavoitteet huomioon ottaen. (Harmaala & Jallinoja 2012, 181) Päähankkija voi toteuttaa riskiarvioita auditoimalla, eli tekemällä itse tarkastuskäyntejä tai käyttämällä ulkopuolista auditoijaa yhteistyökumppaneiden toiminnan valvonnassa. Auditointien tarkoituksena on arvioida auditoitavan tahon toiminnan totuudenmukainen taso. Auditoinnin onnistumisen edellytyksenä on sekä pai-

kallisen tapakulttuurin, että lainsäädännön hyvä tuntemus. Usein tämä on syy, miksi yritykset käyttävät alihankintaketjun auditoinneissa ulkopuolista auditointiyritystä apuna. Esimerkiksi sosiaalisen vastuun auditoinneissa käytetään apuna paljon ulkopuolisia auditoijia, jotka tarkistavat kolmansissa maissa sijaitsevia tuotantotehtaita. Yksi auditointijärjestelmistä on sosiaalista vastuuta valvova amfori BSCI-järjestelmä. Amfori BSCI-järjestelmä pitää yllä julkista tietorekisteriä tarkastuksen läpäisseistä tehtaista. (Harmaala & Jallinoja 2012, 184) Amfori BSCI:tä käsitellään enemmän luvussa 3.4.

Yritykset voivat kohdata toiminnassaan myös niin sanottua harmaata aluetta, jota ei ole vielä säädetty lailla. Yritys voi päättää tälle alueelle kuuluvissa asioissa itse oman toimintapolitiikkansa, ja näin pienentää harmaata aluetta. Toimintapolitiikkaan sisällytetään taso, jota yhteiskunta ja sidosryhmät pitävät oikeana ja tavoiteltavana. Toimiminen harmaalla alueella ilman, että yritys on päättänyt sille selkeää linjaa, voi aiheuttaa liiketoiminnalle riskejä. Riskien toteutuminen voi johtaa suuriin menetyksiin. Harmaan alueen tunnistamiseksi on analysoitava huolellisesti toimintaympäristön muutoksia, ja määriteltävä siihen liittyvät hyvät toimintaperiaatteet. (Juutinen & Steiner 2010, 23)

5.1 Code of Conduct

Yksi tapa edistää yritysvastuun toteutumista on laatia yritykselle Code of Conduct. Code of Conduct on yrityksen itse määrittelemä eettinen ohjeistus, joka sisältää yhteiset pelisäännöt työntekijöiden tiedoksi, joiden mukaan yritys pyrkii toimimaan. Vastuullisuusperiaatteissa määritellään, mikä on yrityksen toiminnassa sallittua ja mikä ei. Kun yhteiset pelisäännöt on selkeästi kuvattu, on todennäköisempää, että päivittäisissä työtehtävissä toimitaan yhteisten arvojen mukaisesti. Eettisen ja vastuullisten toimintaperiaatteiden pohjalta on mahdollista rakentaa lojaaleja ja pitkäaikaisia työntekijä-, asiakas- ja yhteistyösuhteita. (Code of conduct company)

Etiikka, eli ihmisten ymmärrys siitä, mikä on ”oikein” tai ”väärin” ja mitä on ”hyvä” ja ”paha” pohjautuu yhteiskunnassa vallitseviin arvoihin ja kulttuuriin. Eettisen ohjeistuksen tulee olla juuri omaa organisaatiota varten laaditut, ei muualta kopioitu dokumentti, koska jokainen organisaatio toimii juuri omassa sidosryhmien ympäristössään ja kohtaa työssään erilaisia haasteita. (Miksi ja miten laatia Code of Conduct eli eettinen ohjeisto)

Pakolliset reunaehdot yrityksen toiminnalle määrittelevät lait ja säännöt. Lait ja säännöt säätelevät pyrkimyksiä päästä yrityksen asettamiin tavoitteisiin. Lisäksi organisaatio asettaa itse määriteltyjä pelisääntöjä ja lupauksia, jotka ovat vapaaehtoisuuteen perustuvia reunaehtoja. (Miksi ja miten laatia Code of Conduct eli eettinen ohjeisto)

Suomen tekstiili ja muodin laatiman tekstiilialan yrityksille suunnatun vastuullisuuskäsikirjan mukaan yrityksen laatimiin vastuullisuusperiaatteisiin on hyvä kirjata ainakin seuraavat asiat: maan lakien noudattaminen, yrityksen talousvastuun hoitaminen, reilun kilpailun edistäminen, lahjonnan ja korruption kieltäminen, toimiminen mahdollisissa eturistiriitatilanteissa, vastuullinen toiminta asiakassuhteissa, suhteet yhteistyökumppaneihin, työyhteisön kehittäminen ja henkilöstön hyvinvointi, ympäristövastuu, periaatteiden toimeenpano. (Suomen tekstiili & muoti vastuullisuuskäsikirja, 12)

Sen lisäksi, että yritys laatii eettiset toimintaohjeet, tarvitaan eettinen ohjelma, jonka tarkoitus on jalkauttaa ohjeet, koordinoita palauteprosessia ja seurata tavoitteita. Yrityksessä on hyvä olla nimetty henkilö, joka vastaa eettisen ohjelman eri vaiheista, kuten toimeenpanosta, koordinoinnista ja jatkuvasta kehittämisestä. Toimintaohjelmassa määritellään seurattavat ja arvioitavat tavoitteet. Seurannassa tehdään selvitys, että mitä eettisiä epäkohtia yrityksessä esiintyy, sekä se, että vastaavatko yrityksen laatimat eettiset toimintaohjeet todellisuutta yrityksessä. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 66-67)

5.2 Vastuullisuusauditoinnit

Tuotantoketjun eri vaiheiden yhteistyökumppaneiden toimintaa, kuten materiaalityöntekijä tai tuotantotehtaita, voidaan valvoa sosiaalisten auditointien avulla, eli tehtaille toteutettavilla tarkastuskäynneillä. Auditointeja voivat toteuttaa tuotteita tilaavat yritykset itse, tai he voivat ulkoistaa auditoinnin erillisille auditointifirmoille. (Saramäki 2013, 39)

Usein yrityksen eivät toteuta auditointeja kaikille tavarantoimittajilleen, vaan auditoinnit on keskitetty korkean riskin kohteisiin. Perusteena korkealle riskille voidaan käyttää esimerkiksi maariskiä. Myös toimittajan volyyymi vaikuttaa perusteluihin auditoinnista: jos toimittaja on yritykselle erityisen tärkeä, sitä todennäköisemmin se päädytään auditoimaan. Usein yritykset toteuttavat vastuullisuusarvioinnin alihankkijakandidaateilleen jo yhteis-

työn alussa neuvotteluvaiheessa. Yhteistyön käynnistymisen edellytyksenä on, että kriteerit täyttyvät. Yhteistyökumppaneiden arviointi on jatkuva prosessi, ei vain kertaluontoinen projekti. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 163)

Auditoinneilla varmistetaan strategisten ja operatiivisten riskien minimoiminen ja parannetaan toimintaa. Vastuullinen toiminta hankintaketjussa on yrityksen liiketoiminnan etu. Auditoinneilla voidaan lisätä vastuullisuustyön uskottavuutta ja samalla pyritään vakuuttamaan sidosryhmät siitä, että yritys suhtautuu vakavasti hankintaketjukysymyksiin. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 167)

Yrityksellä on kuitenkin oltava aito halu ja päämäärätietoinen asenne parantaa ja kehittää auditoinneilla yhteistyökumppaneiden toimintaa. Heikoimmillaan auditointijärjestelmät ovat olemassa vain ulkoista auditointia varten, ja niitä käytetään pelkästään sidosryhmien luottamuksen takaamiseksi. Tällöin auditoinnit eivät täytä päätehtäväänsä yrityksen jatkuvan kehittämisen ja johdon työvälineinä. Jos johto ei ole kiinnostunut sitoutumaan toimintajärjestelmiin ja ei hyödynnä niiden tarjoamia mahdollisuuksia, organisaatiossa valmistaudutaan vain auditointeihin ja niiden läpäisemiseen. Näin toimintajärjestelmiä tekehengitetään lähinnä sertifikaattien ylläpitämiseksi. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 71-72)

Vastuujärjestelmiin kuuluminen ei näy merkintänä vaatteissa, joten kuluttajilla ei välttämättä ole tietoa, että mihin vastuujärjestelmään brändiyritys kuuluu. Usein tietoa vastuujärjestelmiin kuulumisesta on tarjolla yritysten nettisivuilla. (Moilala 2013, 93)

5.2.1 BSCI- ja BEPI-auditointi

Amfori BSCI on länsimaiden johtama vastuujärjestelmä. Se on perustettu vuonna 2003. Järjestelmä keskittyy sosiaalisen vastuun parantamiseen kansainvälisissä toimitusketjuissa. Amfori BSCI toteuttaa vastuullisuusauditointeja tuotantotehtaille, ja raportoi auditointien tulokset. Auditoinnin avulla tuotantoketjun sosiaalisen vastuun seuraaminen on helppoa ja auttaa riskien hallinnassa. (Amfori BSCI a)

Amfori BSCI-järjestelmä tekee tarkastuksia niin sanotuissa riskimaissa sijaitseville tehtaille. Riskimaat tarkoittavat maita, joissa on havaittu paljon työoikeuksien loukkauksia.

Amfori BSCI:n riskimaalilla on 132 maata, joista suurin osa on kehitysmaita, mutta lisäksi se valvoo joitakin Itä-Euroopan maita. (Moilala 2013, 94)

Amfori BSCI tuo yhteen yli 2400 jälleenmyyjää, maahantuojaa, brändiä ja yhdistystä yli 40 eri maassa. Jäseneksi voivat liittyä kaiken kokoiset organisaatiot kaikilta aloilta. Amfori BSCI:n pääkonttori sijaitsee Brysselissä. (Amfori BSCI b)

Amfori BSCI on luonut arvoja ja periaatteita, joiden mukaan se toimii. Auditoinneissa arvioidaan tuottajaa sen mukaan, kuinka tarkasti se noudattaa amfori BSCI:n arvoja ja periaatteita. Käytössä on 13 suorituskykyaluetta: ”sosiaalisen vastuun järjestelmä ja kaskadivaikutus, henkilöstön osallistaminen ja suojeleminen, järjestäytymisvapaus ja työehtosopimukset, syrjimättömyys, oikeudenmukainen palkkaus, kohtuullinen työaika, työterveys- ja turvallisuus, lapsityövoiman kieltäminen, nuorten työntekijöiden erityinen suojeleminen, epävarman työsuhteen kieltäminen, velkaorjuuden kieltäminen, ympäristön suojeleminen ja eettisyys liiketoiminnassa.” (SGS)

Auditointiprosessi voi koostua täysimittaisesta auditoinnista ja seuranta-auditoinnista. Täysmittainen auditointi kattaa kaikki 13 suorituskykyaluetta ja se toteutetaan joka toinen vuosi. Täysmittaisten auditointien välissä toteutetaan seuranta-auditointeja, joissa keskitytään alueisiin, joilla arvioitavan on kehitettävä toimintaansa. Arvioinneissa annetaan arvosana A-E. Arvosana muodostuu sen perusteella, kuinka hyvin auditoitava taho noudattaa amfori BSCI:n laatimia periaatteita liike- ja muussa toiminnassaan. (SGS)

Amfori BSCI:tä on saanut osakseen myös kritiikkiä. Kritiikkiä on tullut muun muassa siitä, että se ei ota toiminnassaan mukaan kansalaisjärjestöjä ja ammattiliittoja. Myös järjestelmän palkkauksen ohjeistusta on kritisoitu. BSCI -ohjeistuksen mukaan palkkojen on vastattava paikallisten lakien mukaista tasoa. Paikallisilla minimipalkkoilla ei kuitenkaan tule monissa tuotantomaisissa toimeen. (Moilala 2010)

Yleisin syy, miksi yritykset reputtavat eettisten valvontajärjestelmien tarkastuksissa, ovat liian pitkät työpäivät ja ylityöt. Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskuksen mukaan erityisesti Kiinassa, Intiassa ja Bangladeshissa havaitaan ongelmia työajoissa. (Junttila 2015)

Amfori BEPI on amfori BSCI:n kanssa samaan organisaatioon kuuluva ympäristöauditointiin keskittynyt auditointijärjestelmä. Sen tehtävä on valvoa ja kehittää ympäristöasioiden hoitoa globaaleissa toimitusketjuissa. BEPI:n ote on ohjaava, se kouluttaa, valmentaa ja antaa käytännön neuvoja ympäristöasioissa. BEPI on perustettu vuonna 2013 ja se käsittää 11 eri suoritusaluetta. (Amfori BEPI a) Näitä alueita ovat ympäristöhallintajärjestelmä, joka antaa valmiudet tunnistaa, seurata ja hallita ympäristövaikutuksia, energian käyttö, liikenne ja kasvihuonekaasut, veden käyttö, jätevesien käsittely, päästöt ilmaan, jätehuolto, saastumisen ehkäisy ja kemikaalit, suurten onnettomuuksien ehkäisy ja hallinta, saastuneen maan/maaperän ja pohjaveden pilaantumisen ehkäisy, maankäyttö ja biologinen monimuotoisuus sekä ympäristön haitat, kuten melu, pöly, savu ja haju. (Amfori BEPI b)

5.2.2 SMETA-auditointi

BSCI-auditointien lisäksi hyvin tunnettu auditointijärjestelmä on SMETA-auditointi, joita SEDEX-järjestön jäsenet voivat toteuttaa toimijoillaan.

SMETA-auditoinnit ovat SEDEX-järjestön eettisen kaupan auditointijärjestelmä. SMETA-auditointi on yksi eniten käytetyistä eettisistä auditoinneista maailmanlaajuisesti. SMETA on auditointijärjestelmä, joka tarjoaa kattavan koosteen eettisen tarkastuksen tekniikoista. Auditoinnin keskeisessä asemassa ovat työ, terveys ja turvallisuus, ympäristö ja liike-etiikka. (SEDEX)

SEDEX-järjestön tarkoitus on auttaa yksinkertaistamaan vastuullisen kaupan liiketoimintaa. SMETA-auditointi on suunniteltu helpottamaan tarkastettujen toimittajien työtä, koska saman SMETA-auditoinnin voi luovuttaa kaikille asiakkaille. SMETA-auditointi vähentää siis auditointien päällekkäisyyttä. (SEDEX)

SEDEX-järjestössä on mukana vähittäiskauppoja ja teollisuusyrityksiä. Yrityksiä on mukana yhteensä noin 150 eri valtiosta. SEDEX on luonut standardit, joita SMETA-auditoinneissa noudatetaan. Auditointiraportit ovat saatavilla SEDEXin jäsenten yhteisessä tietokannassa. SMETA-auditoinnin voi toteuttaa suppeampana 2-pilarin auditointina, tai laajana 4-pilarin auditointina. Suppeammassa auditoinnissa arvioidaan eettisyyden osa-

alueisiin liittyviä aiheita. Auditoitavia osa-alueita ovat: pakkotyön ehkäisy, vapaa ammat-
tilyhdistystoiminta, turvallisuus ja terveys, lapsityövoiman käytön ehkäisy, perustarpeet
kattava palkkaus, ylityökäytännöt, syrjinnän ehkäisy, laillinen työsopimus, ahdistelun eh-
käisy. Lisäksi tarkastelun kohteena on myös laittoman siirtotyövoiman käyttö, etätöitä
tekevien työntekijöiden työolojen valvonta ja kansainvälisen ympäristölainsäädännön to-
teutus. 4-pilarisessa auditoinnissa arvioidaan lisäksi, että täyttääkö organisaatio
ISO14001 ympäristöstandardin vaatimukset ja liiketoiminnan avoimuuden käytännöt. Or-
ganisaation toimintatapoihin ei hyväksytä kuuluvan korruptiota tai kiristystä. (Bureau ve-
ritas)

5.3 Sertifikaatit

Rinna Saramäki esittää kirjassaan Hyvän mielen vaatekaappi, että olisi hienoa, jos olisi
kehitetty yksi Je-es-merkki, joka avulla olisi mahdollista taata tekstiilituotteen tuotantoket-
jun eettisyys ja ekologisuus. Toistaiseksi tällaista kaiken hyvän puolesta kaikkea pahaa
vastaan -kriteeristöä ei ole kuitenkaan pystytty kehittämään. (Saramäki 2013, 41)

On kuitenkin kehitetty paljon erilaisia vastuullisuussertifikaatteja. Vastuullisuussertifikaatit
ovat tarpeellisia, ja ne ovat keino yritykselle osoittaa ja todentaa, että ne toimivat vas-
tuullisesti. Vastuullisuussertifikaatit ovat osa laajempaa kehitystä vastuullisuustyössä.
Yrityksen puolesta tapahtuva oma viestintä ei riitä täyttämään todentamisen vaatimusta,
vaikka viestintä onkin tarpeellista. Sertifioinnissa riippumaton, kolmannen osapuolen to-
teuttama varmennus tuo yrityksen tekemisiin ja sanomisiin uskottavuutta. Kriteerit, joihin
uskottava vastuullisuussertifiointi perustuu, laaditaan yhdessä useiden sidosryhmien
kanssa. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 174)

Suomen standardisoimisliitto SFS ry:n määritelmän mukaan sertifioinnilla tarkoitetaan
todistusta (sertifikaattia) tai merkkiä, jonka avulla osoitetaan vaatimusten mukaisuutta.
Sertifiointi voidaan kohdistaa järjestelmään, tuotteeseen, palveluun tai henkilöön. (Koipi-
järvi & Kuvaja 2017, 174)

Kansainvälinen ihmisoikeusjulistus, ILO:n kansainväliset työelämsopimukset ja
OECD:n ohjeet monikansallisille yrityksille ovat perustana suurimmalle osalle kansain-
väliseen vastuulliseen liiketoimintaan liittyvistä sertifikaateista. Ne perustuvat samoihin

kansainvälisiin sopimuksiin ja suosituksiin. Kyse on kuitenkin yleisen tason suosituksista, joten sertifiointijärjestelmät käyttävät ohjeita pohjana laatiessaan vielä yksityiskohtaisempia kriteerejä. Järjestelmien välillä syntyy eroja esimerkiksi siitä, miten ne määrittelevät käytännössä esimerkiksi yrityksen ihmisoikeustyön tason ja toteuttavat valvonnan vaatimustenmukaisuuden mukaan. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 174)

Järjestelmien auditointikäytännöissä on eroja. Heikoimpana tasona riippumattomuuden kannalta pidetään tuottajan suorittamia itsearviointeja. Korkein auditoinnin taso taas on kolmannen osapuolen suorittama auditointi. Myös järjestelmien avoimuudessa on eroavaisuuksia. Avoimuutta voi todentaa muun muassa selvittämällä, onko ulkopuolisilla tahoilla mahdollisuus päästä tarkastamaan, kuinka järjestelmässä tulkitaan ylätason sopimuksia? Kysymyksiä herättää myös, julkistaako järjestelmä, mitkä yritykset ovat suorittaneet auditoinnista hyväksytysti ja ovatko auditointiraportit julkista tietoa? (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 174)

Kun yrityksessä pohditaan sertifikaatin ja sertifiointin mahdollisia hyötyjä sekä kustannuksia, on hyvä nostaa esille seuraavat kysymykset: Mitkä ovat tavoitteet sertifiointille? Kehitetäänkö sertifiointilla omaa toimintaa? Vahvistaako sertifiointi toimitusketjun vastuullista hallintaa? Lisääntykö vastuullisuustyön uskottavuus? Päästäänkö osaksi kansainvälistä verkostoa, jossa voidaan jakaa tietoa ja saada vertaistukea? (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 175)

Lisäksi on hyvä miettiä seuraavia kysymyksiä: mitkä sertifikaatit ovat yrityksen sidosryhmille tunnettuja ja nauttivat sidosryhmien luottamusta? Onko sertifikaatista apua, kun halutaan täyttää sidosryhmien odotukset läpinäkyvyydestä? Kuinka paljon resursseja yritys tarvitsee sertifiointiprosessia varten? Sisältääkö sertifiointi yrityksen ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin? (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 175)

Vaatetusalalla on käytössä lukuisia erilaisia sertifikaatteja, standardeja sekä ympäristö- ja eettisiä merkkejä. Alla on esitetty muutama tunnettu sertifikaatti, jotka ovat käytössä tekstiilialalla.

Yksi tunnetuimmista tekstiilialan sertifiikaateista on OEKO-TEX 100 -sertifikaatti. Se varmistaa, että tuote ei pidä sisällään haitallisia aineita ja se on ihmisille vaaraton. Tuotteita testatessa otetaan huomioon lukuisia säänneltyjä ja sääntelemättömiä aineita, jotka voivat vahingoittaa ihmisen terveyttä. Monissa tapauksissa sertifikaatin raja-arvot ylittävät kansalliset ja kansainväliset vaatimukset. (OEKO-TEX) Kuvio 7. OEKO-TEX-merkki.

GOTS eli Global Organic Textile Standard on sertifikaatti, joka takaa luomutuotannon luonnonkuiduille. Tuotteessa täytyy olla vähintään 70 % luonnonkuituja, jotta GOTS -sertifikaatti myönnetään. Kaikkien käytettyjen kemikaalien täytyy läpäistä ympäristökriteerit. Sertifikaatti pitää sisällään myös sosiaalisia kriteerejä. (Global organic textile standard) Kuvio 8. GOTS-merkki

5.4 Hankinta

Yksi tärkeimmistä funktioista vastuullisuuden kannalta on yrityksen hankintatoiminta. Siihen liittyy paljon erilaisia taloudellisia, ympäristö- ja sosiaalisen vastuun riskejä. Hankinta on yksi hankalimmin hallittavista kokonaisuuksista yritysvastuun näkökulmasta katsottuna. Jos yrityksen hankintaketju on moniportainen tai yritys käyttää paljon alihankkijoita, hankintaketjun täydellinen hallinta on käytännössä mahdotonta. Selkeimmin hankintaa voi hallita välittömien liikekumppaneiden kanssa, eli käytännössä niihin, joiden kanssa solmitaan hankintasopimus. Jos yrityksellä on vähänkään laajemmalle levinneet ja pidemmät hankintaketjut, ne eivät välttämättä pysty helposti seuraamaan ja hallitsemaan muutoksia ja riskitekijöitä hankintaketjussa sekä niiden toimintaympäristöissä. Yleensä

hankintaketjun vastuullisuuden selvittämisessä ja varmentamisessa käytetään kansainvälisiä yhteistyökumppaneita. Tällä viitataan tehdasauditointeihin, joita erilaiset järjestöt toteuttavat, ja luovuttavat tulokset yritysten käyttöön. Järjestöjen rooli voi olla merkittävä siksi, että auditointeja toteuttavat yleensä paikalliset henkilöt, joilla on sekä tarvittava kielitaito sekä tietoa liiketoiminnassa vallitsevista lainalaisuuksista paikallisessa tuotantomaaassa. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 180)

Hankintojen vastuullisuuskysymyksiä ohjaa keskeisimpinä vastuu taloudellisesta-, sosiaalisesta- ja ympäristövastuusta. Taloudellisen vastuun näkökulmasta tarkasteltuna on hyvä selvittää sopimuskumppanin taloudellinen tilanne, sekä että viranomaisvelvoitteet on hoidettu oikein, eikä rikollista toimintaa ilmene. Lisäksi kansainvälistä kauppaa tehdessä on syytä tarkastaa mahdolliset kauppapakotteet. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 181)

Ympäristövastuun kysymyksissä on pitkään kiinnitetty huomiota yrityksen oman toiminnan päästöihin sekä muihin ympäristölle aiheutuviin vaikutuksiin, eli asiaa on tarkasteltu organisaatiokohtaisesti. Vasta myöhemmin tarkasteluun on otettu myös elinkaariajattelu, jossa tuotetta tarkastellaan koko elinkaaren ajalta. Käytännössä se tarkoittaa, että vaikutuksia raaka-aineen hankinnasta tuotteen käytöstä poistamiseen asti huomioidaan ympäristövastuun näkökulmasta. Hankintaketjun ympäristökuorma voi jäädä tarkastelun ulkopuolelle varsinkin silloin, kun hankintaketju ulottuu ulkomaille. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että tilanne on muuttumassa, kun kuluttajien tietoisuus vastuullisuusasioista kasvaa. Varsinkin raaka-aineet kiinnostavat kuluttajia, esimerkiksi puuvillan aikaan saamista vesijalanjäljestä ollaan yhä kiinnostuneempia. Kuluttajien kasvava kiinnostus aiheuttaa yrityksille painetta tuntea tuotannon hankintaketju kattavasti. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 181)

Hankintojen vastuullisuuden lähtökohtana pidetään yrityksen laatimia, hankintaketjun toimijoille suunnattuja vastuullisuusperiaatteita. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 181)

5.5 Tuotanto

Tuotannon sijoittaminen on yksi keskeinen kysymys tuotteita valmistavalle yritykselle. Tuotannon kustannusten ohella on pohdittava, millainen infrastruktuuri ja yhteiskuntarakenne tuotannon sijaintimaassa on. Sijaintimaata suunniteltaessa on hyvä pohtia muun muassa, että sijoittuuko tuotanto maahan, jossa mahdollisesti on talouspakotteita, esiintyykö korruptiota, millainen ihmisoikeustilanne on ja millainen politiikka sijaintimaassa vallitsee. Tuotannon sijoittamisessa on hyvä myös huomioida etäisyys markkinoista eli kuinka pitkä matka tuotantomaasta on markkinoille, eli asiakkaiden keskuuteen. Tuotteiden logistiikka ja siitä aiheutuvat kustannukset sekä vaikutukset ympäristölle on otettava huomioon. (Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 177)

Tekstiilituotteen valmistus vaatii paljon erilaisia työvaiheita. Tuotteet syntyvät monen eri toimijan yhteistyönä. Keskeisiä työvaiheita tuotantoprosessissa ovat raaka-aineen viljely, langan kehääminen, kankaan kutominen, langan tai kankaan värjääminen sekä tuotteen kutominen tai ompelu. Made in -merkintä kertoo sen, missä tuote on ommeltu. Materiaalin alkuperämaa voi kuitenkin olla eri, kuin tuotteen ompelumaa. Materiaalin alkuperämaan jäljittäminen voi olla tuotteen tilaajalle hankalaa, jos tuotanto tapahtuu kaukana. (Mäki 2018)

Eri kokoisilla yrityksillä on omat reittinsä materiaalin hankinnassa. Isoissa tekstiilialan yrityksissä tilataan usein tuotteiden materiaalit suoraan kangastehtaalta. Pienemmät yritykset taas tilaavat usein materiaalit kangasagenttien kautta. Kuitenkin sekä suuret että pienet yritykset voivat sopia, että tuotantotehdas tilaa materiaalin valmistettavia tuotteita varten. Kahdessa ensin mainitussa tapauksessa materiaalin valmistaja on mahdollista jäljittää, mutta jos tuotantotehdas hankkii materiaalin tuotteita varten, tilaajan on hankala jäljittää materiaalin alkuperää. Materiaalin hankintareitti riippuu paljon siitä, kuinka suuren osan tuotteen suunnitteluvastuusta tilaava yritys siirtää tuotantotehtaalle. (Saramäki 2013, 34)

Esimerkkinä voidaan mainita puuvillakankaiden alkuperä, mikä nousee usein keskustelun aiheeksi tekstiilien materiaaleista puhuttaessa. Usein tuotteen tilaaja joutuu huomaamaan, että kankaan alkuperän selvittäminen on hankala prosessi. Materiaalin alkuperä on kuitenkin mahdollista selvittää, jos sen reitistä pidetään tarkkaa kirjaa matkan varrella. Suurissa puuvillapörsseissä eri maista saapuvat puuvillat sekoitetaan, jos niiden ei haluta erityisesti pysyvän erillään ja jos erillään pysymistä ei valvota. Jos puuvilla tulee

monesta eri paikasta, sen alkuperän selvittäminen ei ole mahdotonta, mutta se vaatii aikaa, rahaa ja resursseja. (Saramäki 2013, 35)

Tuotteiden tuotannossa yritysvastuun toteutumista tarkastellaan muun muassa osan sijaintimaata ja paikkakunnan valintaa, jossa tuotanto tapahtuu, raaka-aineen hankintaa, energian kulutusta, veden kulutusta, tuotantoprosessin suunnittelua (esimerkiksi materiaalien ja veden käyttöä), teknologian suunnittelua, jätteiden käsittelyä, työvoiman rekrytointia, hallinnointia sekä johtamista (Juutinen & Steiner 2010, 163)

Raaka-aineen saatavuus, tuotantotehtaan toimitusvarmuus ja kuljetukset, osaavan työvoiman saatavuus ja sen kustannukset, markkinoiden läheisyys, infrastruktuuri, investointituet, verotus, lainsäädäntö ja yhteiskunnallinen vakaus ja yleiset olosuhteet vaikuttavat tuotantolaitosten sijoittumiseen. (Juutinen & Steiner 2010, 163)

Yritysvastuun näkökulmasta tarkasteltuna vastuullisuuden täytyy toteutua koko arvoketjussa, alkaen raaka-aineen tuotannosta. Raaka-aineen saatavuuden ja toimitusvarmuuden lisäksi yrityksen täytyy varmistaa, että raaka-aineen tuotantoprosessiin ei liity epäinhimillisiä työskentelyolosuhteita, eikä lapsityövoimaa käytetä. Täytyy myös varmistaa, että tuotantoon ei liity muitakaan epäkohtia, jotka eivät ole hyväksyttäviä yrityksen sidosryhmien odotusten näkökulmasta. (Juutinen & Steiner 2010, 163)

Kierrätysmateriaalien käyttöä tuotteiden raaka-aineena voidaan pitää osana vastuullisuutta, koska se pienentää jätemäärää. Mutta myös kierrätysmateriaaleja käyttäessä on tarkasteltava haittoja ja riskejä, joita materiaalin käyttö voi aiheuttaa: esimerkiksi käytetäänkö materiaalin käsittelyssä myrkyllisiä kemikaaleja, ja jos käytetään, kuinka kemikaaleihin liittyvät riskit saadaan hallittua. (Juutinen & Steiner 2010, 163)

6 Vastuullisuuden tulevaisuus

FIBS eli Suomen johtava kestävä liiketoiminnan vauhdittaja sekä yritysten asiantuntijuuden kehittäjä on toteuttanut vuonna 2019 Yritysvastuu -tutkimuksen, jonka mukaan tutkimukseen osallistuneista yrityksistä 99 % pitää vastuullisuutta olennaisena tekijänä liiketoiminnassaan. Usko vastuullisuuteen näkyy yritysten johtamisen arjessa. Valtaosa yrityksistä sisällyttää kestäväan kehitykseen liittyviä tavoitteita strategiaansa. Enemmän

uskotaan myös siihen, että vastuullisuudella on yhä suurempi merkitys tulevaisuudessa. Tulevaisuuden näkymät ovat siis lupaavat, vastuullisuus on nosteessa. (FIBS 2019)

Vastuullisuuden kehittämislle löytyy nyt selkeä suunta. Vuonna 2015 julkaistiin YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Se sisältää kattavan analyysin maailman tilasta ja sen kipukohdista. Analyysi kattaa myös toimet, joita seuraamalla voidaan taata kestävä kehityksen mukainen hyvinvoiva tulevaisuus. Suomalaisyrittäjillä on mielenkiintoa tarttua toteuttamaan tavoitteita. (FIBS 2019) Tutkiessani eri tekstiilialan yritysten vastuuraportteja, todella monet yrityksen nostavat YK:n yleissopimukset esille vastuullisuustyössään. Suomalaisista tekstiilialan yrityksistä muun muassa Stockmann, Luhta ja Balmuir ovat omassa vastuuviestinnässään kertoneet noudattavansa YK:n ohjeistuksia liiketoiminnassaan.

Sen lisäksi että yritykset panostavat vastuullisuustyöhön ja pyrkivät toteuttamaan mahdollisimman eettisiä ja ekologisia tuotteita, mediassa on nostettu esille seikka, kuinka yrityksen perustelevat uusien tuotteiden teettämisen, kun maailmassa on jo valmiiksi paljon tekstiilejä. Pirjo Suhosen podcastissa Muoti-Suomen omatunto suunnittelijat pohtivat tätä kysymystä. (Suhonen 2020)

Paljon mediahuomiota saanut Rank a Brand -tutkimus on kuluttajan apuna tekstiilialan yritysten vastuullisuuden arvioinnissa. Rank a Brand on Eetti ry:n toteuttama tutkimus, jossa tutkitaan suomalaisten tekstiilialan yritysten yritys vastuuta. Tutkimuksessa käytetään järjestön laatimaa kansainvälistä yritys vastuun kriteeristöä, jonka pohjalta vaate-merkit pisteytetään. Vuonna 2019 tutkimuksessa arvioitiin 23 suomalaista vaatebrändiä. Vuonna 2020 luku oli noussut jo 35 brändiin. (Rank a Brand 2020 a)

Rank a Brand -tutkimuksessa havaittiin, että tekstiilialan yritykset panostavat jatkuvasti enemmän vastuullisuustyöhönsä. Vuonna 2019 tehdyssä yritysten vastuullisuustutkimuksessa yksikään yritys ei päässyt A -kategoriaan, eli korkeimpiin pisteisiin, ja vain yksi yritys ylsi B-kategoriaan. Vuonna 2020 tutkimuksessa tapahtui kuitenkin huima nousu, kun neljä yritystä nousi A-kategoriaan, ja 11 yritystä ylsi B-kategoriaan. Tutkimuksessa pisteytetään yrityksen vastuullisuutta kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksessa tutkitaan yritysten ilmastotoimia, ympäristötoimia ja työelämä- ja ihmisoikeustoimia. Näistä kolmesta kategoriasta saa eniten pisteitä työelämä- ja ihmisoikeustoimista. (Rank a Brand 2020 b)

Mielenkiintoinen uusi ajattelutapa yritysvastuun kentällä on nettopositiivisuus. Oras Tynkkynen ja Kati Berninger ovat kirjoittaneet vuonna 2017 kirjan Nettopositiivisuus, joka on ensimmäinen laatuaan Suomessa, mahdollisesti koko maailmassa (Tynkkynen & Berninger 2017, 11) Nettopositiivisuuden perusajatus on tehdä kokonaisuutena enemmän hyvää kuin pahaa. Ajatus on tähdätä yhteiskunnan tai koko maailman kannalta myönteiseen vaikutukseen. Toisaalta pienikokoisella yrityksellä voi olla tarkoitus hyödyttää vain omaa paikallisyhteisöä. (Tynkkynen & Berninger 2017, 16)

Nettopositiivisuuden tavoittelu voi lähteä yrityksessä tuotelähtöisenä ajatteluna, tai prosessin näkökulmasta. Yritys voi siis määrittää, haluaako se pyrkiä muuttamaan koko liiketoiminnan nettopositiiviseksi vai keskittykö se kehittämään yksittäisiä tuotteita, jotka aiheuttavat enemmän hyviä kuin negatiivisia vaikutuksia. Nettopositiivisuutta voi lähteä tavoittelemaan koko liiketoiminta-alueella ja kaikissa yrityksen toiminnoissa. Toinen vaihtoehto on, että työ rajataan tiettyihin maihin, tytäryhtiöihin tai tulosyksiköihin. Parhaassa tapauksessa nettopositiivisuutta tavoitellaan kattavasti kaikilla vastuullisuuden osa-alueilla, kuten ilmastoasioissa, kansantaloudessa, työoloissa ja luonnon monimuotoisuuden varmistamisessa. (Tynkkynen & Berninger 2017, 16)

Nettovaikutuksen määrittäminen voidaan määrittää melko suoraviivaisesti. Ensin pyritään kaventamaan mahdollisimman paljon niin sanottua jalanjälkeä eli ihmisille ja ympäristölle aiheutuvia haittoja. Sen jälkeen kasvatetaan kädenjälkeä, eli hyötyjä ihmisille ja luonnolle. Kokonaisuudessaan tavoitteena on päästä myönteiseen vaikutukseen. (Tynkkynen & Berninger 2017, 17)

7 Vastuuraportointi

Useat yritykset ovat päässeet alkuun vastuullisuustyössään vastuullisuusraportoinnin avulla. Raportoinnin avulla yritykset ovat luoneet vastuullisuustyölle struktuuria ja mittaavuutta ja saaneet luotua läpinäkyvyyttä. Pörssiyhtiöillä vastuuraportointi on suuressa roolissa, mutta myös pk-sektorilla raportointi on yhä merkittävämmässä roolissa. Yritysvastuuraportissa kuvataan avoimesti yrityksen toimintaa. Siinä avataan yrityksen lähtökohdat ja tavoitteet, joihin se pyrkii vastuullisuustyössään. Raportissa kuvataan raportointivuoden toteutuneet saavutukset ja esitetään myös perustelut, jos osaa tavoitteista ei saavutettu. Raporteissa suunnataan katse myös tulevaisuuteen ja arvioidaan, millaisia

riskejä ja mahdollisuuksia liiketoiminnalle voi aiheutua. Voidaan esimerkiksi arvioida, kuinka sen hetkiset megatrendit vaikuttavat yrityksen liiketoimintaan ja millaisia riskejä ja mahdollisuuksia ne aiheuttavat. Onnistunut raportointi vastaa sidosryhmien odotuksiin ja tiedonkaipuuseen. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 34-35)

Se, kuinka tuotanto tehdään oikeasti läpinäkyväksi kuluttajalle, vaatii yritykseltä paljon resursseja ja on kiistämättä työlästä. Kuitenkin jos yritys ottaa läpinäkyvyyden ohje-
nuorakseen ja kehittää mekanismit, joiden avulla tietoa saadaan kuljetettua valmistus-
ketjun lenkiltä toiselle, suurin työ on tehty. Kun on kerran saatu luotua toimintamalli, jossa
tieto tuodaan aina eteenpäin kuluttajalle, siitä muodostuu luonnollinen osa toimintaa. Il-
man yrityksen riittävää läpinäkyvyyttä, kuluttajan on hankala tehdä todellisia valintoja
tuotteiden välillä, koska hänellä ei yksinkertaisesti ole siihen tarpeeksi tietoa käytössään.
(Saramäki 2013, 45)

Vastuullisuuden kehittäminen nähdään usein yrityksen sisäisenä laatuprosessina, josta
halutaan raportoida ulkopuolisille vasta, kun vastuullisuusasiat alkavat olla hyvällä to-
lalla. Jokainen otettu askel kohti parempia suorituksia on kuitenkin tärkeää edistymistä,
ja kertoo suunnasta, jota kohti yritys on menossa. Viestinä on hyvä aloittaa jo aikaisessa
vaiheessa, kun yrityksen nykytila on kartoitettu, ensimmäiset kehityssuunnitelmat laa-
dittu ja ensimmäiset tulostavoitteet asetettu. Tehdyistä toimenpiteistä ja laaditusta suun-
nitelmasta kannattaa kertoa, vaikka toteutus olisi vielä kesken. Näin yritys osoittaa ha-
luavansa olla toiminnassaan avoin ja läpinäkyvä. Se ei rajoitu vain hyvien tulosten esit-
telyyn, vaan ottaa esiin myös toiminnassa ilmenneitä puutteita ja ongelmia. (Suomen
tekstiili ja muoti vastuullisuuskäsikirja, 55)

Seuraavat kymmenen vastuuraportoinnin periaatetta auttavat yrityksiä vastuullisuuden
raportoinnissa.

1. Olennaisuuden arvioinnin suunnitelma. Etsitään menetelmät, joiden avulla tunnistetaan osa-alueet, joihin keskitytään yritys vastuusta raportoitaessa.
2. Listataan tekijät. Yrityksen vastuullisuuteen vaikuttavista osa-alueista kootaan pitkä lista.
3. Keskustellaan sidosryhmien kanssa. Pyydetään neuvoja siihen, mitä raportoinnissa kannattaa korostaa.

4. Arvoketjun kartoitus. Tunnistetaan ketjun lenkit ja punnitaan vastuuta sen eri vaiheissa.
5. Määritetään tärkeysjärjestys. Valitaan olennaisimmat asiat, joista raportoidaan. Kaikesta ei kannata, eikä aina voikaan raportoida.
6. Valitaan kohderyhmä ja tekijä. Päätetään, kenelle raportti kohdennetaan. Päätetään myös raportin kirjoittaja ja hyväksyjä.
7. Kerätään ja analysoidaan tieto. Kootaan aineisto, tunnistetaan merkittävimmät kehityskulut, selvitetään syyt sekä onnistumisten että epäonnistumisten taustalla. Varmista raportin laatu.
8. Kirjoitetaan fiksulle mutta perehtymättömälle. Lukijaksi kannattaa valita terävä, mutta perehtymätön ihminen, joka ei tunne yrityksen toimintaa tai taustaa.
9. Pidetään raportti tiiviinä. Keskitytään olennaiseen.
10. Levitetään tietoa. Raporttia hyödynnetään viestinnässä.

(Tynkkynen & Berninger 2017, 133)

Yritysvastuusta raportointi on kypsynyt ja ottanut paljon kehityksen askeleita vuosien varrella. Global Reporting Initiative on kansalaisjärjestö, joka edistää raportointia. He tunnistavat kolme tulevaisuuden trendiä, jotka koskevat raportointia. Raportoinnin uusi muoto ja lukuisat lähteet ovat niistä ensimmäinen. Perinteisesti yritysvastuuraportoinnissa on noudatettu kaavaa, jossa yritys kertoo vastuustaan kerran vuodessa julkaistavassa raportissa. Tulevaisuudessa tietoa annetaan huomattavasti enemmän, mahdollisesti jopa reaaliajassa. Arvoketjun toimijat viestivät toistensa kanssa ja jakavat tietoa. Hakukoneiden ja älykkäiden ohjelmien on mahdollista auttaa käsittelemään ja tarkastamaan tietoa. Informaatio koostetaan useasta lähteestä, yhä enemmän yrityksen ulkopuolelta. Informaatio ei siis ole enää yksin yrityksen hallittavaa. Toinen tulevaisuuden trendi on uudenlainen sisältö ja raportoinnin painopiste. Yritysten halutaan avaavan vaikutuksistaan yhteiskuntaan ja koko maailmaan. Vaade kattaa koko arvoketjun, yritysten on tiedettävä ja avattava kumppaniensa toimintaa. Yritysten täytyy myös vastata kysymykseen, kuinka ne vastaavat yhteiskuntamme isoihin haasteisiin ja ovat ratkaisemassa

niitä. Kolmas tulevaisuuden trendi on uusi tehtävä sidosryhmille. Yrityksen toimintaa on mahdollista päästä seuraamaan monenlaisia kanavia pitkin. Sidosryhmien kanssa käydystä vuorovaikutuksesta syntyy olennaisuuden arviointi. Se elää ajassa. Ulkopuolelta tuleviin vaateisiin on reagoitava nopealla aikataululla ja käytävä aktiivista vuoropuhelua. (Tynkkynen & Berninger 2017, 134)

8 Vastuullisuustutkimus Lasessorille

Luvussa käsitellään Lasessorille toteutetun vastuullisuustutkimuksen eri vaiheet. Opin- näytetyön tekeminen aloitettiin marraskuussa 2019. Opinnäytetyön alussa keskusteltiin tekstiilialan vastuullisuudesta ja pohdittiin eri vaihtoehtoja tutkimuksen aiheeksi suunnit- telija Pinja Laineen ja yrityksen omistaja Timy Lassoyn kanssa.

Tutkimuksen alussa kerättiin teoratietoa yritysvastuusta, jonka analysoinnin pohjalta hahmoteltiin vastuullisuustutkimuksen sisältö. Teoriatiedosta kerättiin aineistoa yritys- vastuun kulmakivistä ja valikoitiin tutkimuksen kannalta tärkeimmät toteutettavat selvi- tykset ja tavoite. Vastuullisuustutkimuksen tavoite on Lasessorin hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden nykytilan tutkiminen ja tulosten analysointi. Tutkimus sisältää sosiaali- sen- ympäristö- ja taloudellisen vastuun osa-alueet. Tavoite ohjasi teoriatiedon hankin- taa läpi opinnäytetyön. Teoriatiedon hankinnan ohella tutustuttiin yritykseen ja sen toi- mintatapoihin.

Tutkimuksen alussa toteutettiin 8-kenttäinen SWOT-analyysi, sidosryhmäanalyysi ja olennaisuusarvio, joiden pohjalta hankinnan ja tuotannon tutkimusta lähdettiin toteutta- maan. Analyysit laadittiin liiketoiminnan vastuullisuuden arvioinnin ja kehittämisen tueksi. Selvitysten tarkoituksena on kiteyttää keskeiset painopisteet, jotka ohjaavat suuntaa vastuullisuustyön toteutuksessa. Analyysit toteutettiin Lasessorin henkilökunnan haas- tattelujen sekä yritysvastuun teoriatiedon pohjalta.

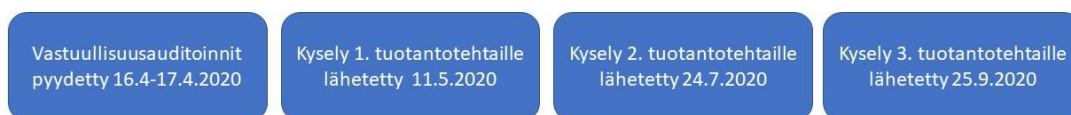
Hankinnan tutkimus toteutettiin haastattelemalla Lasessorin henkilökuntaa. Lasessorin henkilökunnalle toteutetuissa haastatteluissa kartoitettiin yrityksen nykyisen vastuulli- suuden toteutumista, sitoutumista vastuullisuustyöhön, kohdattuja haasteita ja tulevai- suuden tavoitteita. Kirjallisia haastatteluja toteutettiin kaksi. Lasessorin työntekijät vas- tasivat kirjallisiin haastatteluihin kirjallisesti. Lisäksi kysymykset ja vastaukset käytiin läpi

suullisesti. Suullisia haastatteluita toteutettiin yhteensä kolme. Haastatteluihin vastasi suunnittelija Pinja Laine, tuotannon ohjaaja Sanna Keisala ja yrityksen omistaja Tony Lassooy. Lisäksi opinnäytetyöprosessin aikana keskusteltiin työn etenemisestä ja käytiin läpi tutkimuksen tuloksia. Etenemiskeskusteluja ja tutkimusten tulosten läpikäyntiä ei ole määritelty haastatteluiksi, koska ne oli tarkoitettu vain työn etenemisen seurantaan varten.

Kuvio 9. Lasessorille toteutettujen haastattelujen aikataulu. Jenni Luostarinen.

Hankinnan tutkimuksen jälkeen toteutettiin tuotannon tutkimus. Sain huhtikuun alussa yhteystiedot Lasessorin käyttämille tuotantotehtaille. Tuotannon vastuullisuustutkimus toteutettiin kontaktoimalla tuotantotehtaiden edustajia. Ensimmäisenä tuotantotehtailta pyydettiin vastuullisuusauditointi analysoitavaksi. Lasessor ei itse ole amfori BSCI:n tai SEDEX:n (SMETA-auditointi) jäsen. Lasessorin käyttämät tuotantotehtaat ovat jäseniä, ja Lasessor pyytää tuotantotehtaita toimittamaan auditointiraportin tarkastettavaksi. Tuotantotehtaat käyttävät amfori BSCI- ja SMETA-auditointeja tuotantotehtaan vastuullisuuden varmentamisessa. Auditointiraporttien analyysin lisäksi laadittiin kolme erillistä sähköpostikyselyä tuotantotehtaiden edustajille. Kyselyissä kartoitettiin tarkennuksia vastuullisuusauditoinneissa havaittuihin epäkohtiin, lisätietoja tuotannon vastuullisuudesta, materiaalitehtaan toiminnasta sekä tulevaisuuden mahdollisuuksista vastuullisuustyön edistämistä varten.

Kuvio 10. Tuotantotehtaille toteutettujen kyselyjen lähetyssaikataulu. Jenni Luostarinen.

Tutkimusmateriaali koottiin ja analysoitiin. Tutkimusten tulosten perusteella määriteltiin tulevaisuuden toimenpidesuunnitelma. Toimenpidesuunnitelmassa määritellään tulevaisuuden mahdollisuudet ja riskitekijät Lasessorin vastuullisuustyössä. Lisäksi määriteltiin vastuullisuuden edistämisen tavoitteet vuodelle 2021 ja vuodelle 2022. Vastuullisuuden edistämisen tavoitteissa esitetään toimia, joita Lasessor voi toteuttaa tulevina vuosina kehittääkseen vastuullisuuttaan.

8.1 Alkututkimus ja haastattelut

Tutustuin yritykseen ensimmäisenä heidän nettisivujensa kautta. Tutustuin yrityksen tuotteisiin, tuotteissa käytettyihin materiaaleihin, yrityksen historiaan ja vastuullisuuteen. Yritys on toiminut tekstiilialan markkinoilla pitkään, jo 1960-luvulta alkaen. Yritys on perheyritys ja historia osoittaa, että yrittäjille on kertynyt paljon kokemusta tekstiilialalla toimimisesta. Nettisivuilta löytyy oma osio vastuullisuudesta, jossa kerrotaan tämänhetkisten vastuullisuustoimien toteutumisesta. Nettisivuilta kävi ilmi, että Lasessor-tuotteissa panostetaan korkeatasoiseen suunnitteluun ja laadukkaisiin materiaaleihin. Tuotteisiin pyritään valitsemaan mahdollisimman paljon hyvälaatuisia luonnonmateriaaleja, kuten villaa ja silkkiä. Mukana on myös tekokuituja. Tuotannon vastuullisuutta avattiin nettisivuilla hyvin vähän. Yritys kuitenkin kertoo, että vaatii kaikilta käyttämiltään tuotantotehtailta vastuullisuusauditointeja, eikä hyväksy enää uudeksi yhteistyökumppaniksi tehdasta, joka ei ole vastuullisuusauditoinnin piirissä. Yrityksen nettisivuilla kerrotaan, että tällä hetkellä 90 % yhteistyökumppaneina toimivista tehtaista on BSCI-auditoinnin piirissä.

Yhteistyökumppaneilta vaaditaan Lasessorin oman sosiaalisen vastuuvaatimuksen täyttämistä, eli yrityksen laatiman Code of Conduct-ohjeistuksen noudattamista. Code of

Conduct pitää sisällään Lasessorin laatimat eettiset toimintaohjeet lakien noudattamisesta, ihmisoikeuksien noudattamisesta, ympäristön suojelusta sekä yhteistyöstä asiakkaiden ja tavarantoimittajien kanssa. Kaikkien tuotantotehtaiden on myös varmistettava, että tuotteet eivät sisällä REACH-asetuksen määrittämiä vaarallisia kemikaaleja.

Nettisivuilta kävi ilmi, että Lasessor haluaa kiinnittää tulevaisuudessa yhä enemmän huomiota vastuullisuuteen ja etsii jatkuvasti ekologisempia toimintatapoja varmistaakseen liiketoiminnan vastuullisuuden. Lasessor käyttää tuotteissa muun muassa digiprinttausta, joka säästää vettä, kuluttaa vähemmän energiaa ja aikaa verrattuna perinteiseen printtaukseen.

Yrityksen henkilökunnan haastatteluissa, alkuhaastattelu Lasessorin henkilökunnalle, liite 1. ja jatkohaastattelu Lasessorin henkilökunnalle, liite 2. kartoitettiin, kuinka vastuullisuus toteutuu yrityksen toiminnassa. Lasessorin henkilökunta kertoi, että haluaa kehittää yrityksen vastuullisuutta ja on valmis panostamaan siihen tulevaisuudessa. Henkilökunta arvioi, että tällä hetkellä kuluttajien mielikuva yrityksestä ei välttämättä ole vastuullisin ja eettisin. Suhteessa suureen osaan alan muihin kaupallisiin toimijoihin Lasessor arvioi kuitenkin olevansa samalla tasolla, mutta alan edelläkävijöihin on vielä matkaa. Tällä hetkellä yrityksessä ei ole nimetty vastuullisuusasioita edistävää henkilöä, vaan henkilökunta pyrkii tekemään vastuullisia valintoja tuotesuunnittelussa. Suunnittelija Pinja Laine kuvasi, että vaikka vastuullisuusasioita mietitään yrityksen sisällä paljon, se ei välttämättä tule parhaalla mahdollisella tavalla esille yrityksen vastuullisuusviestinnässä. Henkilökunta koki myös, että vastuullisuustyön edistämiseen ei aina riitä resursseja, kuten riittävästi aikaa asioihin perehtymiseen, tai rahaa.

Tuotantotehtaat löydetään usein messuilta tai tuotantotehtaan oman yhteydenoton seurauksena. Tuotantotehtaiden valintaan vaikuttaa tuote, materiaali ja tuotantokustannus. Yleensä tuotantotehtaan toimivuudesta saa kuvan vasta kun ensimmäinen tilaus on saapunut suomeen. Ensimmäisestä tilauksesta pystytään varmistamaan tuotteiden laatu ja saadaan käsitys, miten sujuvaa yhteistyö tuotantotehtaan kanssa on. Jos tuote täyttää laatuvaatimukset ja yhteistyö on sujuvaa, tuotantotehtaan kanssa voidaan jatkaa yhteistyötä.

Lasessorin käyttämät tuotantotehtaat ovat pieniä toimijoita. Yleensä tehtailla työskentelee keskimäärin parikymmentä työntekijää. Tuotteiden keskimääräinen tilausmäärä on 100-150 kappaletta per väri, ja 2-4 eri väriä per tuote.

Tuotannon vastuullisuutta valvotaan BSCI- ja SMETA-auditointien avulla. Tällä hetkellä lähes kaikilla tuotantotehtailla on jompikumpi auditointi käytössään. Lasessor ei yleensä vieraile itse tuotantotehtaillaan, eikä suorita muita kolmannen osapuolen toteuttamia auditointeja, kuin BSCI- ja SMETA-auditoinnit. Jos tuotantotehtaiden toiminnassa havaitaan puutteita tai epäkohtia yhteistyön aikana, Lasessor saattaa lopettaa yhteistyön tuotantotehtaan kanssa vakavan rikkeen sattuessa. Epäkohtien ja puutteiden korjaamisen valvomiseen ei henkilökunnan mukaan ole ollut tarpeeksi resursseja, koska tuotanto sijaitsee kaukana kotimaasta. Tuotantotehtaiden kanssa on kuitenkin keskusteltu muun muassa lapsityövoiman käytöstä ja on korostettu, että sitä ei sallita. Myös pakkotyövoiman käytöstä on keskusteltu ja tehtaille on viestitty, että se ei ole sallittavaa yhteistä liiketoimintaa harjoittaessa. Tuotantotehtaiden odotetaan noudattavan lakia ja eettisen liiketoiminnan periaatteita.

Malliston materiaalien vastuullisuutta halutaan kehittää. Lasessor kartoittaa jatkuvasti sertifioitujen materiaalin mahdollisuutta tuotteisiin. Tällä hetkellä sertifioitujen materiaalien osuus mallistoissa on hyvin pieni. Sertifioitujen materiaalien hankinta mallistoon on ollut työlästä, koska pienillä toimijoilla ei välttämättä ole varaa maksaa materiaalin sertifiointista, tai sertifioitujen tuotteen hinta nousee muuten liian korkeaksi. Lasessorin tilaamat minimimäärät ovat pieniä ja myös se aiheuttaa haasteita sertifioitujen tuotteiden hankinnassa, koska minimi-tilausmäärät eivät usein ole riittävän suuria tuotantotehtailla. Jos Lasessorilla ei ole materiaaliähdettä valmiina, tehtaan on vaikea toteuttaa tuotteita sertifioiduista materiaaleista hinnan ja minimi-tilausmäärän riidellessä.

Haasteita on kohdattu myös kierrätysmateriaalien hankinnassa. Lasessor etsii aktiivisesti kierrätysmateriaaleja ja uusia ekologisempia kuituja mallistoja varten, mutta on havainnut, että kierrätysmateriaalit voivat joskus olla jopa tuplahintaisia uusina tuotettuihin materiaaleihin verrattuna, joten niitä ei toistaiseksi ole voitu hankkia osaksi huivi- ja päähinemallistoja liian suureksi kohoavien kustannusten takia. Lasessorin mallistoissa on aiemmin käytetty orgaanista puuvillaa. Tuotteiden hinta oli korkeampi, joten se vaikutti tuotteiden menekkiin negatiivisesti. Korkean hinnan ja pienen menekin takia orgaanisen puuvillan käyttöä ei ole jatkettu. Lasessor on kuitenkin aktiivisesti etsinyt kohtuuhintaista orgaanista puuvillaa ja toivoo saavansa sen taas osaksi mallistoja. Kokeiluja on jo tehty.

Materiaalivalinnoissa on edistytty muun muassa vähentämällä polyesterin osuutta mallistoissa ja lisäämällä luonnonkuitujen osuutta. Etenkin ympäristöystävällisemmän pellavan ja tencelin osuutta mallistoissa pyritään lisäämään. Lasessor on ottanut mallistoihin

uudenlaisia kuituja, kuten tuoremehuksi puristetun appelsiinin kuorista valmistettua materiaalia. Uutena näkökulmana Lasessor on kiinnostunut CO²-jalanjäljen huomioimisesta. Yrityksessä tiedostetaan, että esimerkiksi puuvillalla ja villalla on korkea CO²-jalanjälki. Luonnonkuitujen käytöstä ei kuitenkaan ole haluttu luopua niiden hyvien ominaisuuksien takia.

Lasessor toimii liiketoimintasuhteessa tuotannon viimeisen toimijan, eli tuotantotehtaan kanssa tuotteiden valmistusprosessin aikana. Tuotantotehdas tilaa materiaalin valmistettavia tuotteita varten, eikä Lasessorilla ole hallussaan yhteystietoja materiaalitehtaille tai raaka-aineen viljelijälle. Materiaalitietojen alkuperää kysyttäessä, tuotantotehdas on kuitenkin yleensä pystynyt varmistamaan materiaalin alkuperän. Monesti välimatka tuotantotehtaan ja materiaalitoimittajan välillä on pitkä, mikä johtuu maiden eriytyneestä tuotannosta. Usein Kiinassa ja Intiassa eri tuotantovaiheet, kuten materiaalin tuotanto ja tuotteen tuotanto on keskitetty omille alueilleen, joiden välimatkat voivat venyä pitkiksi.

8.2 SWOT-analyysi

Alkututkimuksen ja haastattelujen jälkeen toteutettiin vastuullisuuden 8-kenttäinen SWOT-analyysi. SWOT-analyysissä selvitettiin yrityksen onnistumisia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia vastuullisuuden osa-alueella.

SWOT-analyysiin on koottu tietoa yrityksen vastuullisuuden nykytilanteesta. SWOT-analyysi on hyödyllistä toteuttaa vastuullisuustutkimuksen alussa, koska se tiivistää yrityksen vastuullisuuden nykytilan pääkohdat selkeäksi kokonaisuudeksi. Lisäksi analyysissä pohditaan vastuullisuuden tulevaisuutta ja pyritään vastaamaan kysymyksiin; mitkä ovat yrityksen menestystekijät, kuinka kääntää heikkoudet vahvuuksiksi, kuinka saadaan uhat hallintaan ja kartoitetaan mahdolliset kriisitilanteet. Tutkimuksessa käytettiin 8-kenttäistä SWOT-analyysiä, koska sen avulla saatiin koottua aineistoa laaja-alaisemmin, kuin pelkkää 4-kenttäistä SWOT-analyysiä käyttämällä.

<p style="text-align: center;">SISÄISET</p> <p style="text-align: center;">VASTUULLISUUS LASESSORILLA</p> <p style="text-align: center;">ULKOISET</p>	<p>1. S VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> Pitkät suhteet tuotantotehtaisiin Lähes kaikilla tuotantotehtaila jo olemassa oleva BSCI- tai SMETA-auditointi Vaatii kaikilta uusilta tavarantoimittajalta vastuullisuus-auditointia REACH- asetukset (yleensä aina tuotteet menevät läpi tarkastuksesta) Kiinnostus yritysvastuun kehittämiseen Askeleita otettu auditoinnissa, materiaalivalinnoissa, sertifikaateissa ja digipainatuksessa 	<p>2. W HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> Vastuullisuussuunnitelmaa ei ole paperilla Vastuullisuuden mittarit ovat suppeat Tulevaisuuden tavoitteita ei ole määriteltä tarkastitai ne ovat suppeat Yritys ei ole käynyt läpi uusimpia tuotantotehtaiden vastuullisuusauditointeja, eikä kommentoinut niitä Yritys ei itse suorita aktiivisesti valvontaa tuotantotehtaille eikä keskustele vastuullisuusasioista tuotantotehtaiden kanssa Tuotantotehtaila ei ole amfori BEPI, tai muuta vastaavaa ympäristöauditointia 	
	<p>3. O MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> BSCI- ja SMETA-auditoinnit tuotantotehtaila BSCI- ja SMETA-tulosten kommentointi tuotantotehtaille Ympäristövastuujärjestelmien hyödyntäminen tulevaisuudessa Yrityksen omat auditoinnit ja tuotantotehtaiden neuvonta Sertifikaattien hyödyntäminen Materiaalivalinnat Tulevaisuuden tavoitteista viestittäminen 	<p>5. O+S MENESTYSTEKIJÄT</p> <ul style="list-style-type: none"> Toteutuessaan yritysvastuu lisää yrityksen kilpailukykyä ja pärjäämistä markkinoilla Yritys luo keskustelukulttuurin itsensä ja tuotantotehtaan välille, jossa käsittelee aktiivisesti vastuullisuusasioita Tiedon siirto ja yhdessä tekeminen Varmuudentunteen lisääntyminen vastuullisuusasioissa Yritysvastuusta viestittäminen kaikille sidosryhmille 	<p>6. O+W HEIKKOUEDET VAHVUUKSISI</p> <ul style="list-style-type: none"> Yritys tuottaa vastuullisuussuunnitelmat ja asettaa tulevaisuuden vastuullisuustavoitteita varten tavoitteet Yritys asettaa mittarit vastuullisuuden toteuttamiseksi Yritys tehostaa tuotannon vastuullisuuden valvontaa ja keskustelua tuotantotehtaiden kanssa
	<p>4. T UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuotantotehtaiden sijainti kaukana Suomesta Lainsäädäntö maissa, joissa tuotantotehtaat sijaitsevat (voi olla puutteellinen) Hankala toimia lainsäädännön yllittävien toimin Pitkät välimatkat eri tuotantovaiheiden välillä Materiaalin alkuperän selvittäminen on työlästä Kulttuurierot (kästys vastuullisuustoiminnasta erilainen) Kulut Ajankäyttö Motivaatio 	<p>7. T+S UHAT HALLINTAAN</p> <ul style="list-style-type: none"> Vastuullisuustyö osaksi yrityksen strategiaa ja jokapäiväistä työntekoa Ajankäyttö hallintaan hyvällä suunnitelmalla ja selkeillä tavoitteilla Uudet tavoitteet tulevaisuuden vastuullisuustyölle asetetaan ajoissa 	<p>8. T+W MAHDOLLISET KRIISITILANTEET</p> <ul style="list-style-type: none"> Tiedonkulun katkokset Resurssien riittämättömyys Huono perehdytys Tulevien vastuullisuustavoitteiden seurannan puuttuminen

Kuvio 11. 8-kentäinen SWOT -analyysi. Jenni Luostarinen 2020.

Yrityksen vahvuus on pitkäaikaiset suhteet tuotantotehtaisiin. Pitkäaikaiset suhteet ovat merkki toimivasta yhteistyöstä Lasessorin ja tuotantotehtaan välillä. Tuotantotehdas on onnistunut pitämään tuotteiden laadun tason korkeana, omaa hyvän toimitusvarmuuden ja on yhteistyökykyinen. Lähes kaikki Lasessorin käyttämät tuotantotehtaat ovat sosiaalisen vastuun auditoinnin piirissä. Tuotantotehtaila toteutettiin joko BSCI- tai SMETA-auditointi. Tuotantotehtaat ovat onnistuneet välttämään tuotteiden värjäyksessä kiellettyjä kemikaaleja, eli ne noudattavat REACH-asetuksia. Lasessorin vahvuus vastuullisuustyössä on yrityksen vahva halu kehittää vastuullisuutta liiketoiminnassa ja eteenpäin katsova asenne. Askeleita vastuullisuustyössä on otettu. Huiveissa käytetään digiprinttausta, joka on ympäristöystävällisempi vaihtoehto perinteiselle printtien painamistekniikalle. Materiaalivalintoihin kiinnitetään huomiota ja uusia ekologisempia materiaaleja etsitään aktiivisesti messuilta ja kontaktoimalla tuotantotehtaita.

Heikkouksia havaittiin vastuullisuustoimien dokumentoinnissa. Yrityksessä ei ole kirjallista vastuullisuussuunnitelmaa, vaan asiat ovat työntekijöiden mielessä. Tulevaisuuden vastuullisuustavoitteet on määriteltä suurpiirteisesti, eikä tarkkoja mittareita vastuullisuustoimien toteutumiselle ole asetettu. Poikkeuksen tekee sosiaalisen vastuun auditoinnit, joita Lasessor vaatii kaikilta uusilta yhteistyökumppaneiltaan. Tutkimuksen alussa kävi ilmi, että vaikka sosiaalisen vastuun auditointeja vaaditaan, yrityksellä ei ollut vuoden 2019 tai 2020 auditointiraportteja käytössään. Koska raportteja ei ollut käytössä, ei

niitä myöskään ole voitu kommentoida, eikä keskustella epäkohtien korjaamisesta tuotantotehtaiden kanssa. Yrityksen henkilökunta ei myöskään itse suorita tehdaskäyntejä, joissa voisi tarkastaa tai arvioida tehtaan toimintaa. Poikkeuksena sateenvarjotuottaja, jonka tehtaalle suoritetaan vierailuja.

Mahdollisuuksia ovat amfori BSCI- ja SMETA-auditoinnit tuotantotehtaille. Amfori BSCI- ja SMETA-auditointi tapahtuu vuosittain. Lasessor voi tulevaisuudessa pyytää auditointien tulokset ja auditointiraportin tuotantotehtaalta ja kommentoida tehtaalla havaittuja epäkohtia, jos niitä ilmenee. Tulevaisuuden mahdollisuuksiin luettiin myös ympäristöjärjestelmien, esimerkiksi amfori BEPI:n hyödyntäminen, jolloin myös ympäristövaikutuksista saadaan enemmän tietoa ja tuotantotehtaat saavat ohjeistusta ympäristötyön kehittämiseen. Tulevaisuudessa yrityksen henkilökunta voi toteuttaa tehdasvierailuja henkilökohtaisesti, jolloin vastuullisuustyöstä voidaan keskustella tehtaiden edustajien kanssa. Tulevaisuuden mahdollisuus on myös erilaisten sertifikaattien hankkiminen tuotteille, joiden avulla saadaan kolmannen osapuolen varmennus siitä, että tuote täyttää sertifiointin määrittelemät ominaisuudet. Materiaalivalinnoilla voidaan vaikuttaa ympäristön kuormitukseen. Tulevaisuudessa on tärkeää viestiä vastuullisuustyöstä sidosryhmille. Viestinnässä voidaan kertoa jo onnistuneista vastuullisuusteoista ja määritellä tulevaisuuden tavoitteet.

Uhkia vastuullisuustyössä on tuotannon sijainti kaukana yrityksen kotimaasta Suomesta. Kaukana sijaitsevaa tuotantoa on hankala valvoa kotimaasta käsin. Myös riskimaiden, eli Kiinan ja Intian lainsäädäntö voi olla puutteellinen. Lainsäädäntöön on hankala puuttua, mutta yritys voi pyrkiä toimimaan lait ylittävin toimin. Tuotteiden tuotanto pitää sisälleen monia eri työvaiheita, ja esimerkiksi materiaalin tuotantotehdas saattaa sijaita maantieteellisesti kaukana tuotteen tuotantotehtaasta. Materiaalin alkuperän selvittäminen on työlästä ja vie paljon resursseja.

Menestystekijöitä on vastuullisuustyön integroiminen yrityksen strategiaan. Vastuullisuustyöstä tulee osa jokapäiväistä toimintaa. Yritys luo keskustelukulttuurin itsensä ja tuotteiden tuottajien välille, jossa vastuullisuustyön merkitys on pinnalla. Vastuullisuuden integroiminen yrityksen strategiaan luo kilpailukykyä ja varmistaa yrityksen pärjäämisen markkinoilla. Vastuullisuudesta voidaan viestiä sidosryhmille.

Heikkouden voidaan kääntää vahvuudeksi tuottamalla vastuullisuussuunnitelma, jossa määritellään tarkasti tulevaisuuden tavoitteet. Vastuullisuussuunnitelmassa määritellään mittarit, joiden avulla toteutumista voidaan valvoa.

Uhat saadaan hallintaan ajankäytön suunnittelulla. Kun vastuullisuustyö on integroitu osaksi yrityksen strategiaa, vastuullisuustyölle on varattu aikaa ja siihen panostetaan jokapäiväisessä työnteossa. Yritys asettaa selkeät tavoitteet vastuullisuustyölle. Kun edelliset tavoitteet on saavutettu, määritellään ajoissa tulevaisuuden tavoitteet ja mittarit, jotka pyritään saavuttamaan.

Mahdollisia kriisitilanteita esiintyy mahdollisissa tiedonkeruun katkoksissa sidosryhmien, kuten tuotantotehtaiden kanssa. Myös resurssien riittämättömyys voi aiheuttaa kriisitilanteita, jos vastuullisuustyöhön ei voida panostaa tarpeeksi aikaa ja rahaa. Huono henkilökunnan perehdytys aiheuttaa kriisitilanteita. Jos yrityksen henkilökunta ja sidosryhmät eivät saa tarpeeksi perehdytystä yrityksen vastuullisuustoimista ja tavoitteista, vastuullisuustyön toteuttaminen on mahdotonta. Tulevaisuuden tavoitteiden määrittelemiseen on varattava resursseja ja tietoa on kerättävä kattavasti. Kaikki sidosryhmät täytyy perehdyttää. Tavoitteiden toteutumista täytyy valvoa ja mitata.

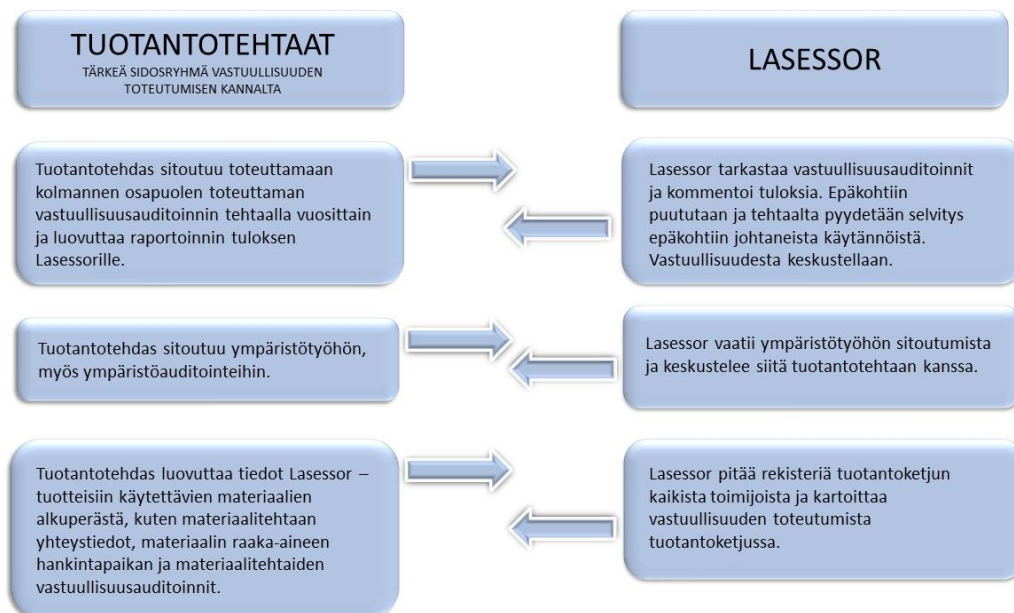
8.3 Vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi

Tutkimuksessa toteutettiin vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi hankinnan ja tuotannon tutkimuksen tueksi. Vastuullisuuden sidosryhmäanalyysissä on kuvattu vastuullisuuden kannalta merkittäviä toimia, joita sidosryhmien pitää edistää, jotta vastuullisuus voi toteutua. Analyysissä kuvataan myös, kuinka Lasessor voi omalla toiminnallaan sidosryhmiä kohtaan edistää analyysissä esille nostettuja vastuullisuusteemoja. Lasessorin tärkeimmiksi sidosryhmiksi priorisoitiin tuotantotehtaat, jälleenmyyjät ja asiakkaat. Näillä sidosryhmillä on erityisen tärkeä painoarvo Lasessorin toiminnalle. Lasessorilla on muitakin sidosryhmiä, kuten oma henkilökunta. Lisäksi media ja kansalaisjärjestöt voivat olla kiinnostuneita yrityksen toiminnasta. Muut sidosryhmät rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle, jotta voitiin keskittyä yhteistyökumppaneihin, joiden kanssa Lasessor harjoittaa suoraa liiketoimintaa. Oma henkilöstö rajattiin analyysin ulkopuolelle, koska vastuullisuusasiat ovat jo aktiivisesti henkilökunnalla työn alla. Tulevaisuuden sidosryhmätutkimuksissa on kuitenkin syytä ottaa mahdollisimman laaja sidosryhmäjoukko tutkimuksen kohteeksi.

Tässä tutkimuksessa sidosryhmäanalyysi on toteutettu tutkimuksen tekijän pohjatiedoilla, joita saatiin haastattelemalla Lasessorin henkilökuntaa, sekä tutkimuksen teoriatiedosta. Vastuullisuusteemoja on paljon, eikä kaikkia voitu tässä vaiheessa ottaa osaksi sidosryhmäanalyysiä. Tärkeimmiksi teemoiksi valittiin ne, joiden arvioitiin vaikuttavan merkittävästi Lasessorin vastuullisuuden toteutumiseen ja joiden edistämisen koettiin olevan tällä hetkellä tärkeää, kun vastuullisuustyölle luodaan pohjaa. Sidoryhmät ovat merkittävä tekijä yrityksen vastuullisuuden edistämisessä, ja heidän kanssaan on kannattavaa käydä vuoropuhelua.

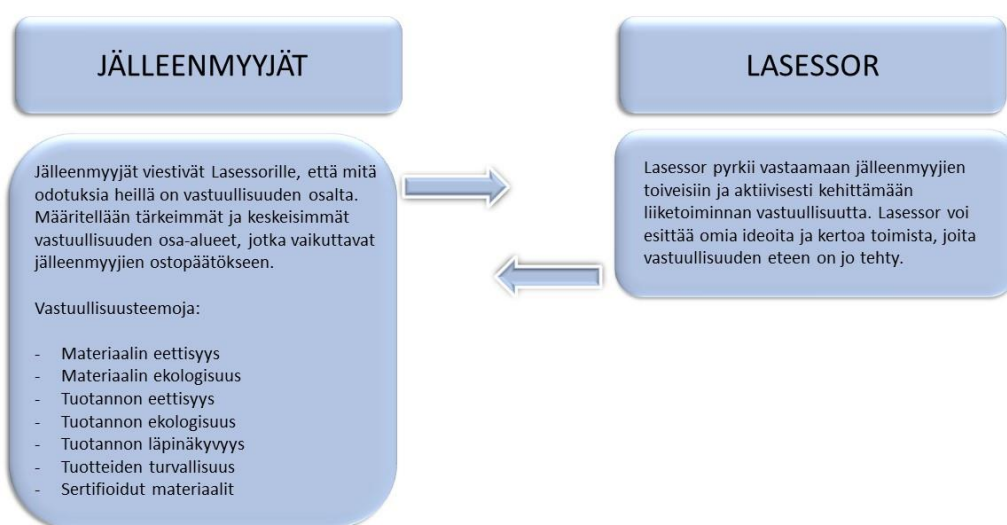
8.3.1 Sidoryhmät

Ensimmäinen tärkeä sidoryhmä ovat tuotantotehtaat. Analyysissä kuvataan, kuinka tuotantotehtaiden odotetaan ylläpitävän ja edistävän vastuullisuutta toiminnassaan. Keskeisiksi teemoiksi tuotantotehtaiden vastuullisuudessa määriteltiin kolmannen osapuolen toteuttamat vastuullisuusauditoinnit, ympäristötyö ja ympäristöauditoinnit sekä tuotantoketjun materiaalitehtaiden toiminnan tutkimuksen.

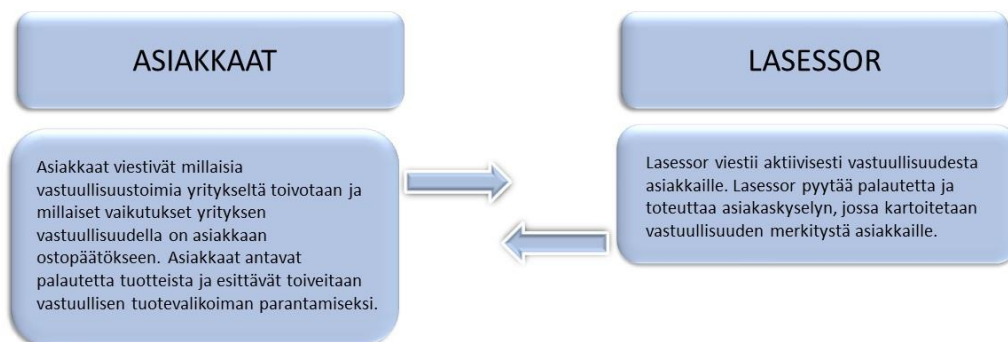
Kuvio 12. Tuotantotehtaiden vastuullisuuden sidoryhmäanalyysi. Jenni Luostarinen 2020.

Toinen tärkeä sidosryhmä ovat jälleenmyyjät. Jotta Lasessor voi edistää vastuullisuustyötä, sen on tärkeä hahmottaa keskeisimmät vastuullisuuden teemat, jotka ovat tärkeitä jälleenmyyjille. Jälleenmyyjiltä toivotaan viestintää siitä, mitkä asiat vaikuttavat ostopäätökseen ja kuinka suuressa roolissa vastuullisuus on ostopäätöstä tehdessä. Jälleenmyyjien tulee viestiä keskeisimmät vastuullisuusteot, joita se edellyttää yhteistyökumppaneilta. Lasessor voi vastata jälleenmyyjien toiveisiin kehittämällä vastuullisuutta. Lasessor voi myös viestiä jo toteutuneista vastuullisuusteista.

Kuvio 13. Jälleenmyyjien vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi. Jenni Luostarinen 2020.

Kolmas merkittävä sidosryhmä ovat yrityksen asiakkaat. Asiakkaiden odotukset Lasessorin vastuullisuutta kohtaan on ymmärrettävä. Asiakkaiden toivotaan viestivän, millaisia vastuullisuustekoja se odottaa Lasessorilta ja mitkä asiat vaikuttavat ostopäätöksen syntymiseen. Asiakkaat voivat antaa tuotteista palautetta ja esittää toiveita tuotevalikoiman suhteen. Lasessor voi viestiä asiakkaille jo toteutuneista vastuullisuusteista. Lasessor voi pyytää palautetta tuotteista ja toteuttaa asiakaskyselyn, jossa kartoitetaan vastuullisuuden merkitystä asiakkaille.

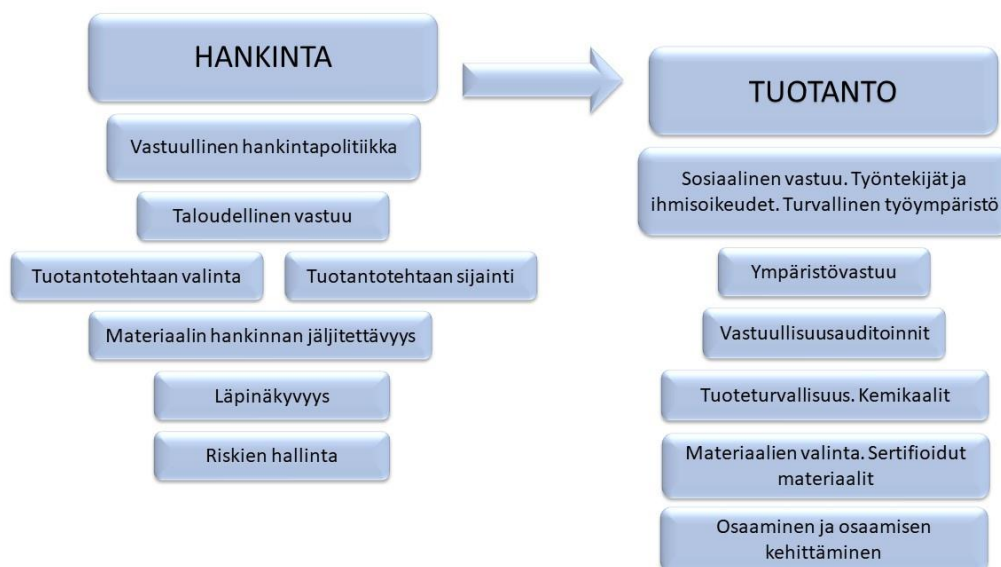
Kuvio 14. Asiakkaiden vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi. Jenni Luostarinen 2020.

8.4 Vastuullisuuden olennaisuusarvio

Yritykset hyödyntävät olennaisuusarviointia apuna vastuuraportoinnin sisällönmäärittelyssä. Olennaisuusarvioinnissa keskitytään yrityksen tärkeimpien sidosryhmien odotusten ja tarpeiden määrittämiseen, sekä kokoamaan yhteen yrityksen toiminnan kannalta keskeisimmät vastuullisuusteemat. Olennaisuusarviointi voidaan toteuttaa valikoimalla yrityksen tärkeimmät sidosryhmät haastateltavaksi tai verkkopohjaisten työkalujen avulla, jolloin on mahdollisuus saavuttaa suurempi kohderyhmä. Jos organisaatio on kokenut, se tunnistaa hyvin tärkeimpien sidosryhmiensä tarpeet, mutta säännöllisten kyselytutkimusten ja sidosryhmien kuuntelemisen avulla yritys voi keskittyä olennaisiin aiheisiin vastuullisuusraportoinnissaan. Myös vastuullisuustrendien aktiivinen seuranta auttaa vastuullisuusraportoinnin toteuttamisessa. (Koipijärvi & Kuvaja 2017, 35)

Vastuullisuuden olennaisuusarvio on perusta vastuullisuustyölle, jossa määritetään tekijät, jotka ovat keskeisiä yrityksen sidosryhmille sekä yritykselle toiminnan vastuullisuuden näkökulmasta. Olennaisuusarvio on tarpeellinen työkalu ohjaamaan Lasessorin vastuullisuus- ja sidosryhmätyöskentelyä, sekä toimia sidosryhmien toiveiden täyttämiseksi. Tutkimuksessa toteutettu olennaisuusarvio pitää sisällään keskeiset vastuullisuusnäkökohdat hankinnassa ja tuotannossa. Olennaisuusarviota varten ei haastateltu ulkopuolisia sidosryhmiä, vaan se koottiin tutkimuksen teoretiedon ja Lasessorin henkilökunnan haastatteluista saadun tiedon perusteella. Tulevaisuudessa Lasessorin kannattaa päivittää olennaisuusarvio vuosittain sidosryhmähaastattelujen perusteella.

Keskeinen kysymys olennaisuusarvioinnissa on, että miten yrityksen tuotteet vaikuttavat ihmisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Olennaisuusarvion avulla pyritään kartoittamaan yritystoiminnan kannalta keskeisimmät vastuullisuuden painopisteet. On pohdittava, kuinka vaikutuksia voisi kehittää positiiviseksi koko yrityksen tuottamien tuotteiden elinkaaren ajalta. Olennaisuusarviossa määritellään hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden pääkysymyksiä ja niiden vaikutusta yrityksen toimintaan.

Kuvio 15. Hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden olennaisuusarvio. Jenni Luostarinen 2020.

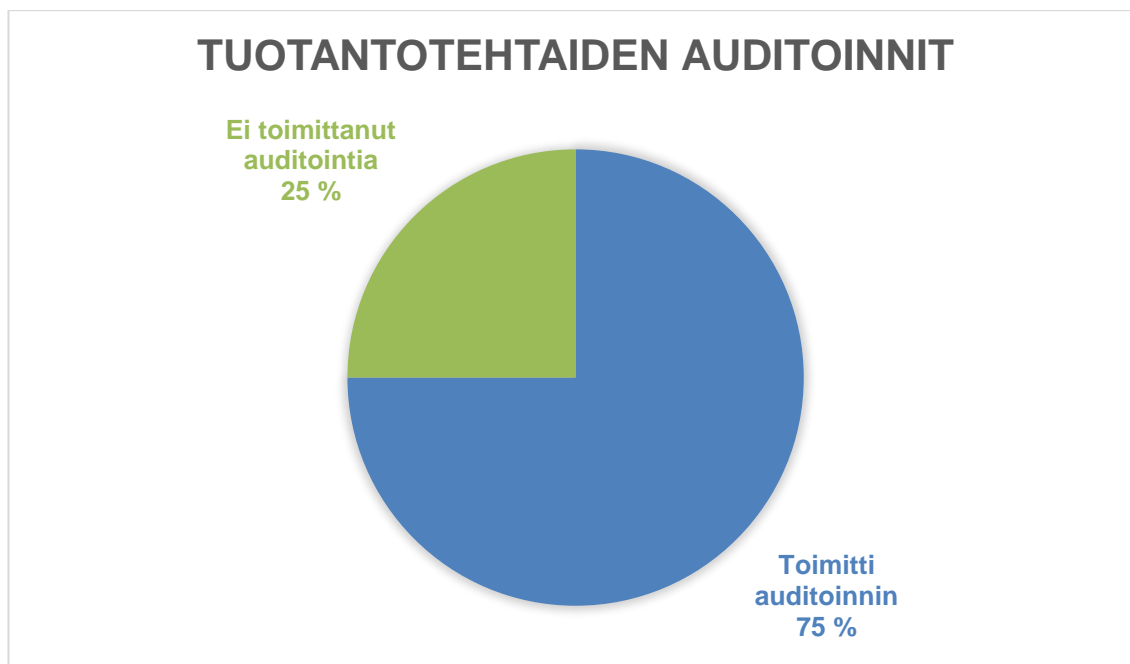
Keskeisiä kysymyksiä olennaisuusarviossa ovat hankintapolitiikan vastuullisuus, taloudellinen vastuu, tuotteiden tuotannon maantieteellinen sijoittuminen, materiaalin hankinnan jäljitettävyyys, läpinäkyvyys ja riskien hallinta. Tuotannossa olennaisia vastuullisuusteemoja on sosiaalinen- ja ympäristövastuu. On olennaista miettiä, miten voidaan vaikuttaa siihen, että tuotannon ympäristövaikutukset ja tuotteiden ympäristövaikutukset käytön aikana pienenevät jatkuvasti ja että työntekijöitä kohdellaan reilusti. Vastuullisuusauditointien avulla voidaan valvoa tuotantoa. Tuoteturvallisuus ja turvalliset kemikaalit, sekä materiaalien valinta on myös olennainen osa vastuullisuutta. Osaamista täytyy kehittää jatkuvasti.

8.5 Vastuullisuusauditoinnit

Kaikilta Lasessorille tuotteita vuonna 2019 valmistaneilta kiinalaisilta ja intialaisilta tuotantotehtailta pyydettiin tehtaan käyttämä vastuullisuusauditointi analysoitavaksi tutkimusta varten. Vastuullisuusauditoinnit olivat tuotannon vastuullisuustutkimuksen kulmakivi, koska niistä saa kattavasti kolmannen osapuolen varmistamaa tietoa tuotantotehtaiden toiminnasta. Vastuullisuusauditointien koonti ja analyysi toimi tutkimuksen pääteemana.

Auditoinneista saatu tieto, jota tutkimuksessa käytettiin, koskee vain viimeisintä auditointitulosta, jonka tuotantotehdas on saanut. Auditointi toteutetaan vuosittain ja auditointitulokset voivat vaihdella. Jokaisen tuotantotehtaan auditointitulokset on yksilöllinen. Vaikka tuotantotehtaat saivat tietyltä osa-alueelta saman arviointituloksen, esimerkiksi syrjinnän kieltä, tulos A, auditointituloksen mahdolliset löydökset vaihtelivat eri tehtaiden välillä. Mahdolliset löydökset olivat hyviä ja huonoja käytäntöjä, joita tuotantotehtailla havaittiin, ja ne kuvattiin sanallisesti auditointiraportissa.

Vastuullisuusauditoinnit pyydettiin analysoitavaksi yhteensä 16 tuotantotehtaalta. Kaikkiaan 12 tuotantotehdasta toimitti auditoinnin. Tuotantotehtaat käyttivät auditoinneissa amfori BSCI- tai SMETA-auditointia. Tutkimusta varten analysoidut auditoinnit olivat uusin auditointi, joka tuotantotehtaalla on suoritettu. Auditoinnit oli suoritettu vuosina 2019 ja 2020. Auditoinnit pyydettiin analysoitavaksi huhtikuussa 2020. Osa tuotantotehtaista ilmoitti, että ei ole kerennyt suorittaa auditointia vuonna 2020, joten heidän tapauksessaan tutkimuksessa käytettiin viimeisintä vuoden 2019 auditointia.

Kuvio 16. Tuotantotehtailla toteutuneet auditoinnit. Jenni Luostarinen 2020.

Auditoinnit luettiin läpi ja niistä koottiin auditoinnin tulokset. Auditointien tuloksissa nostettiin esille yleisimmät ja merkittävimmät huomiot, jotka nousivat auditointituloksissa esille. Yleisimmillä huomioilla tarkoitetaan, että ylös kirjattiin asiat, jotka toistuivat usean tehtaan toiminnassa. Auditointien koonnissa ja analyysissä keskityttiin onnistumisiin ja epäkohtiin, joita tuotantotehtailla on havaittu auditointiprosessin aikana.

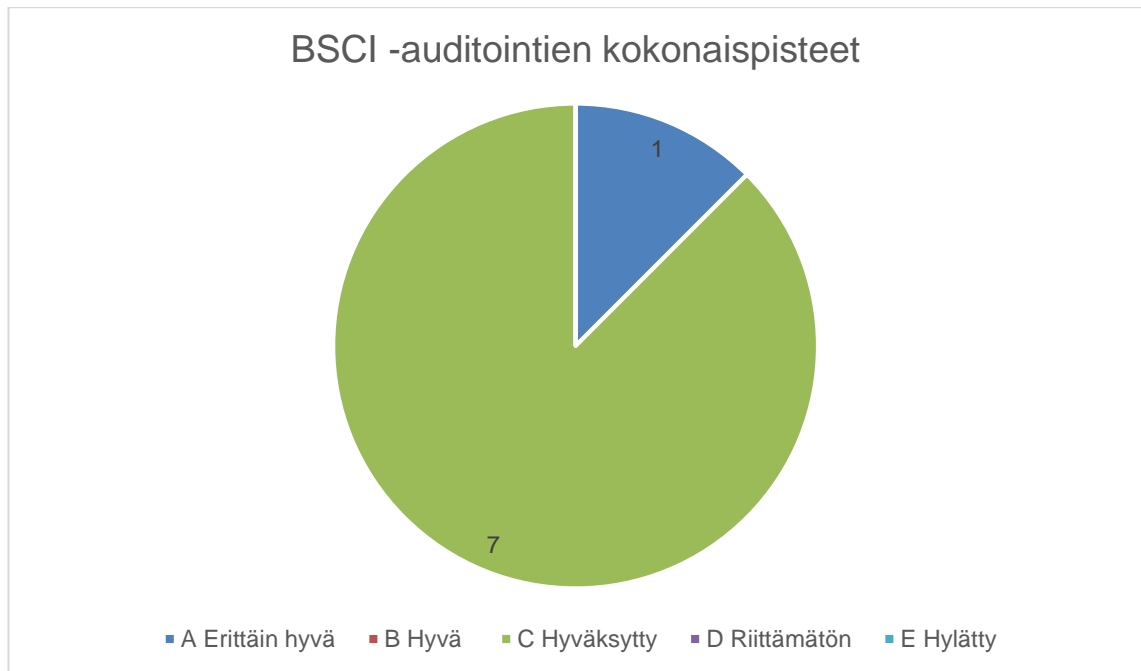
8.5.1 BSCI-vastuullisuusauditoinnit

Yhteensä kahdeksan tuotantotehdasta käytti auditoinnissa BSCI-auditointia. Lasessorin käyttämien tuotantotehtaiden BSCI-auditoinneissa saatiin eniten kokonaispisteiksi C, hyväksytyt. Kahdeksasta tuotantotehtaasta seitsemän sai auditoinnista kokonaispisteiksi C, hyväksytyt. Yksi tuotantotehdas sai kokonaispisteiksi A, erittäin hyvä.

BSCI-auditoinneissa arviointi ilmoitetaan kirjaimina. A on erittäin hyvä. B on hyvä. C on hyväksytyt. D on riittämätön. E on hylätty.

Auditoinneissa käsitellään 13 eri osa-aluetta. Ne ovat 1. Sosiaalinen hallintajärjestelmä ja kaskadivaikutus. 2. Työntekijän osallistaminen ja suojele. 3. Yhdistymisvapauden ja

työehtosopimusneuvottelujen oikeudet. 4. Syrjinnän kieltö. 5. Oikeudenmukainen palkkaus. 6. Asianmukainen työaika. 7. Ammatillinen terveys ja turvallisuus. 8. Lapsityövoiman kieltö. 9. Nuorten työntekijöiden erityissuojelu. 10. Epävakaan työsuhteen kieltö. 11. pakkotyön kieltö. 12. Ympäristönsuojelu. 13. Eettinen liiketoiminta.

Kuvio 17. BSCI -auditointien kokonaispisteiden yhteenveto. Jenni Luostarinen.

Eniten onnistumisia auditoinneissa oli osa-alueilla yhdistymisvapauden ja työehtosopimusneuvottelujen oikeudet, syrjinnän kieltö, lapsityövoiman kieltö, nuorten työntekijöiden erityissuojelu, epävarman työsuhteen kieltö ja pakotetun työvoiman kieltö. Kaikki BSCI-auditoidut tehtaot saivat näiltä osa-alueilta täydet pisteet eli A, erittäin hyvä.

Eniten heikkouksia tuotantotehtaiden toiminnassa havaittiin sosiaalisen hallintajärjestelmän ja kaskadivaikutuksen, sekä asianmukaisen työajan osa-alueilla. Kahdeksasta auditoidusta tehtaasta vain yksi tehdas sai näillä osa-alueilla arvosanaksi B (sosiaalinen hallintajärjestelmä ja kaskadivaikutus) ja A (asianmukainen työaika). Kaikki muut tehtaot saivat näiltä molemmilta osa-alueilta arvosanaksi D eli riittämätön.

Jokaisen auditointiraportin alussa oli yhteenveto auditoinnista. Yhteenvedossa oli tietoa tuotantotehtaasta, kuten tuotantotehtaan tiloista, työntekijöiden palkoista, auditoinnissa havaituista onnistumisista ja epäkohdista. Auditointiraporttien pituus oli 14-25 sivua.

Ensimmäisellä auditoidulla osa-alueella, sosiaalinen hallintajärjestelmä ja kaskadivaikutus havaittiin eniten ongelmia. Yksi tuotantotehdas sai tältä osa-alueelta arvosanaksi B. Kaikki muut auditoidut tuotantotehtaat saivat arvosanaksi D. Suurin osa tehtaista oli perustanut BSCI:n mukaisen sosiaalisen vastuun hallintajärjestelmän, jota johti tehtaalla työskentelevä esihenkilö. Hallintajärjestelmässä määriteltiin auditointien mukaan sosiaalisen vastuun politiikka ja menettelytavat. Syy siihen, että tuotantotehtaat eivät läpäisseet tätä osa-aluetta riittävän hyvin, oli muun muassa puuttuvat turvallisuustodistukset, kuten tuliturvallisuustodistus ja rakennusten turvallisuustodistus. Osa tehtaista oli myös varastoinut tuotteita väärin, esimerkiksi kasaamalla niitä laatikoissa seinien viereen. Auditoinneissa nousi esille myös, että vaikka osa tuotantotehtaista oli perustanut sosiaalisen vastuun hallintajärjestelmän, ne eivät välttämättä aktiivisesti edistäneet sitä, eivätkä asettaneet sille tulevaisuuden tavoitteita.

Suuri osa tehtaista teetti työntekijöillään liikaa ylityötunteja, ja ylittivät lain sallimat ylityöraajat. Auditoinneissa mainittiin syyksi muun muassa se, että työntekijät haluavat omasta tahdostaan tehdä ylityötunteja tai ylityötunteja kertyy kiiresesongin aikaan, esimerkiksi joulusesonkina. Auditoinneissa ilmeni, että joissain tapauksissa tuotantotehdas ei ole järjestänyt tarvittavaa henkilöstömäärää vastaamaan suurten tilausten ja kiiresesongin aiheuttaman ruuhkan purkuun, eikä tehtaalle ollut laadittu tuotantosuunnitelmaa.

Tehdas, joka pärjäsi parhaiten sosiaalisen hallintajärjestelmän ja kaskadivaikutuksen osa-alueella, sai tällä osa-alueella auditoinnista arvosanaksi B. Tällä tehtaalla korostui tiedon välittäminen esihenkilöiden ja työntekijöiden välillä. Tehtaan edustaja keskusteli työntekijöiden edustajan kanssa ja pyrki kehittämään työoloja. Tehdas tarjosi myös koulutusta esihenkilöille ja työntekijöille.

Toinen auditoitu osa-alue oli työntekijöiden osallistaminen ja suojeleminen. Tällä osa-alueella auditointituloksissa oli hajontaa. Neljä tehdasta sai auditointitulokseksi A, yksi B ja kolme C. Tällä osa-alueella tuotantotehtailla oli yhteistä vapaan palautteen jättämisen mahdollisuus. Työntekijöitä varten oli perustettu palautelaatikko, johon palautetta ja kehitysehdotuksia pystyi jättämään. Työntekijöiden edustajat oli valittu vapaalla äänestyksellä. Au-

ditointien mukaan suurin osa tehtaista oli jättänyt BSCI:n säännöt ja ohjeistukset työntekijöiden oikeuksista työntekijöiden nähtäväksi. Kävi kuitenkin ilmi, että kaikilla tehtailla työntekijät eivät täysin ymmärtäneet sääntöjä ja ohjeistuksia.

Kolmas auditoitu osa-alue oli yhdistymisvapauden ja työehtosopimusneuvottelujen oikeudet. Tällä osa-alueella kaikki tuotantotehtaat saivat tulokseksi A. Tällä osa-alueella tehtaita yhdisti se, että ne olivat laatineet kirjallisen selvityksen työntekijöiden oikeuksista ja se oli työntekijöiden nähtävillä. Työntekijöillä oli oikeus järjestäytyä.

Neljäs auditoitu osa-alue oli syrjinnän kieltö. Myös tältä osa-alueelta kaikki tuotantotehtaat saivat tulokseksi A. Auditoinneissa ei havaittu syrjintää.

Viides auditoitu osa-alue oli oikeudenmukainen palkkaus. Tällä osa-alueella auditointituloksissa oli hajontaa. Kaksi tehdasta sai tulokseksi A, viisi B ja yksi C. Pääosin tuotantotehtaat noudattivat lakia ja BSCI-ohjeistusta, ja maksoivat työntekijöille vähintään lain mukaista minimipalkkaa. Osa tehtaista maksoi enemmän, kuin lain mukainen minimipalkka. Kaksi tehdasta ei ollut maksanut elämiseen riittäviä palkkoja osalle työntekijöistä. Osalla tehtaista todettiin, että tehtaan johto ei osannut arvioida ja laskea elämiseen riittäviä palkkoja. Ylitöistä maksettiin korvaus. Tehtaat maksoivat palkan kerran kuussa käteisellä. Epäkohtia nousi esiin muun muassa sosiaalivakuutuksessa, kaikki tehtaat eivät tarjonneet sosiaalivakuutusta kaikille työntekijöille. Ylityökorvaus oli 150 % viikolla, 200 % viikonloppuna ja 300 % lomapäivinä.

Kuudes auditoitu osa-alue oli asianmukainen työaika. Tällä osa-alueella havaittiin parannettavaa. Yksi tehdas sai tällä osa-alueella tulokseksi A. Kaikki muut tuotantotehtaat saivat tulokseksi D. Työntekijöillä oli työajan mittausjärjestelmä käytössä. Laillinen työpäivän pituus oli 8 tuntia. Lauantaisin ja viikolla tehtiin ylitöitä. Sunnuntait olivat vapaapäiviä. Sallittu ylityöraja oli 36 tuntia kuukaudessa. Työntekijät tekivät ylitöitä vapaaehtoisesti. Auditointien mukaan ylitöitä syntyi muun muassa puutteellisen tuotantoaikataulun takia ja kiireellisen toimitusaikataulun takia.

Seitsemäs auditoitu alue oli ammatillinen turvallisuus ja terveys. Yksi tuotantotehdas sai tältä osa-alueelta tulokseksi B. Kaikki muut tuotantotehtaat saivat tulokseksi A. Tehtaat olivat perustaneet terveyden ja turvallisuuden edistämistä varten ohjelman, joka pääosin noudatti BSCI-ohjeistusta. Työntekijöille tarjottiin koulutusta muun muassa työturvalli-

suusteen, terveyteen ja paloturvallisuuteen liittyen. Epäkohtia havaittiin tuotteiden säilytyksessä. Osa tehtaista oli varastoinut tuotteet väärin, esimerkiksi pinoamalla ne seinien viereen, mikä aiheutti paloturvallisuusriskin. Suurin osa tehtaista ei tarjonnut työntekijöille kanttiinia tai keittiötä.

Kahdeksas auditoitu alue oli lapsityövoiman kielto. Tältä osa-alueelta kaikki tuotantotehtaat saivat tulokseksi A. Tuotantotehtailla ei havaittu lapsityövoimaa. Tuotantotehtaat olivat perustaneet johtamismallin, jonka avulla lapsityövoiman palkkaamista ehkäistiin ja valvottiin.

Yhdeksäs auditoitu alue oli nuorten työntekijöiden erityissuojelu. Tältä osa-alueelta kaikki tuotantotehtaat saivat tulokseksi A. Tehtaat olivat perustaneet johtamismallin nuorten työntekijöiden suojelua varten. Nuoria työntekijöitä ovat 16-18 vuotiaat. Nuorin työntekijä tuotantotehtailla oli auditointien mukaan 18-vuotias. Suurin osa tuotantotehtailla työskennelleistä työntekijöistä oli auditointitulosten mukaan yli 20-vuotiaita. Kaikissa auditoinneissa ei kuitenkaan ilmoitettu nuorimman työntekijän ikää.

Kymmenes auditoitu alue oli epävakaan työsuhteen kielto. Tältä osa-alueelta kaikki tuotantotehtaat saivat tulokseksi A. Tehtailla oli vältetty epävakaisten työsuhteiden solmimista, kuten määräaikaisia työsopimuksia ja sesonkityöntekijöitä. Tehtaat noudattivat paikallista lakia työntekijän oikeuksista. Yhden tehtaan kohdalla havaittiin epäkohta, jossa tehdas ei ollut ilmoittanut työntekijöille maksettavaa palkkaa työsopimuksessa.

Yhdestoista auditoitu alue oli pakkotyön kielto. Tältä osa-alueelta kaikki tuotantotehtaat saivat tulokseksi A. Tuotantotehtailla ei havaittu pakkotyötä. Auditointiraporttien mukaan työntekijät saivat lähteä vapaasti kotiin työpäivän jälkeen ja työskentelivät tehtaissa omasta tahdostaan.

Kahdestoista auditoitu alue oli ympäristönsuojelu. Yksi tuotantotehdas sai tältä osa-alueelta tulokseksi B. Kaikki muut saivat tulokseksi A. Tuotantotehtaat noudattivat ympäristönsuojelua toiminnassaan ja noudattivat paikallisia lakeja. Osa tehtaista oli perustanut ohjelman, jonka tarkoituksena oli säästää vettä. Valmistettavien tuotteitten mukaan, auditoinneissa ilmeni hajontaa ympäristönsuojelun muodoissa. Osa tehtaista ei käyttänyt vaarallisia kemikaaleja, osalla ei syntynyt jätevettä tai jätekaasua.

Kolmastoista auditoitu alue oli eettinen liiketoiminta. Yksi tuotantotehdas sai tältä osa-alueelta tulokseksi B. Kaikki muut saivat tulokseksi A. Tuotantotehtailla ei havaittu korruptiota, kiristystä tai kavallusta.

8.5.2 SMETA-vastuullisuusauditoinnit

SMETA-auditointia käytti 4 tuotantotehdasta. Tutkimuksessa otettiin huomioon 3 auditointia. Yksi tuotantotehdas toimitti korjausraportin varsinaisen auditoinnin sijasta. Korjausraporttia ei voinut arvioida auditointiraporttien rinnalla, koska raportista saatava tieto ei ole vertailukelpoista muiden auditointiraporttien kanssa. Auditoinnit oli toteutettu vuonna 2019.

SMETA-auditointiraportit eivät ilmoittaneet samalla tavalla pisteitä auditointituloksena, kuin BSCI-auditointi. SMETA-auditoinneissa kuvattiin sanallisesti tuotantotehtaiden onnistumisia ja epäkohtia, sekä vastattiin kyllä/ei -väittämiin. Väittämät olivat muun muassa, että onko tuotantotehtaalla esittää todistus maksetuista palkoista, kyllä vai ei. Auditointiraporttien pituus oli 68-81 sivua.

SMETA-auditoinnit pitävät sisällään seuraavat tarkastettavat asiat: 1. yleismaailmalliset oikeudet, 2. hallintajärjestelmän ja sen toteuttamisen, 3. valinnan vapauden, 4. yhdistymisvapauden, 5. turvallisuuden ja hygienian, 6. lapsityövoiman, 7. palkkauksen ja edut, 8. työajan, 9. syrjinnän kiellon, 10. säännöllisen työn, 11. alihankinnan ja kotoa työskentelyyn, 12. ankaran kohtelun, 13. oikeuden työhön, 14. ympäristön ja 15. liiketoiminnan etiikan. Auditoinnin alussa on auditointitulosten yhteenveto, jossa summataan auditoinneissa löytyneitä epäkohtia.

Ensimmäinen auditoitu alue olivat yleismaailmalliset oikeudet. Kahdella tehtaalla oli järjestelmä, jossa valvottiin ihmisoikeuksien toteuttamista. Yhdellä tehtaalla ei ollut järjestelmää, jossa valvottiin ihmisoikeuksien toteutumista. Kaikki tehtaat rekisteröivät tiedot työntekijöiden vaihtuvuudesta. Kaksi tehdasta rekisteröi tiedot tapaturmista. Yksi tehdas ei rekisteröinyt tapaturmia.

Toinen auditoitu alue oli hallintajärjestelmä ja sen toteuttaminen. Tuotantotehtailla ei ilmennyt syytöksiä tai sakkoja säännösten noudattamatta jättämisestä 12 kuukauden aikana. Tuotantotehtailla oli sisäiset toimintatavat, joiden avulla pyrittiin estämään pakko-työtä, lapsityövoiman käyttöä, syrjinnän kieltoa, häirintää ja väärinkäyttöä. Kahdella tuotantotehtaalla esihenkilöt ja työntekijät saivat koulutusta sisäisistä toimintatavoista, joilla pyritään estämään väärinkäytöksiä. Yksi tehdas ei ollut kouluttanut henkilökuntaa.

Kolmas auditoitu alue oli valinnan vapaus. Tuotantotehtailla ei havaittu pakotettua, eikä vankityövoiman käyttöä. Työntekijät saivat poistua päivän päätteeksi työpaikalta ja irtisanoutua työsuhteesta.

Neljäs auditoitu alue oli yhdistymisvapaus. Työntekijöillä oli oikeus liittyä ammattiliittoon ilman pelkoa irtisanomisesta. Työntekijöiden kehitysehdotuksia ja valituksia varten oli järjestetty palautelaatikko. Työntekijöiden joukosta oli valittu työntekijöiden edustaja, joka oli valittu vapaalla äänestyksellä.

Viides auditoitu alue oli turvallisuus ja hygienia. Tuotantotehtaiden turvallisuus ja hygieniataso vastasi lain vaatimuksia. Yhdessä tehtaassa havaittiin puutteita ensiapupakkausten sisällössä ja yhdessä tehtaassa ensiapupakkausta ei ollut saatavilla kaikilla osastoilla.

Kuudes auditoitu alue oli lapsityövoiman kieltö. Tuotantotehtailla ei havaittu lapsityövoimaa. Nuorin SMETA-auditoinneissa löydetty tuotantotehtaan työntekijä oli 20-vuotias. Intialainen tehdas määritteli 14-vuotiaan työntekijän nuoreksi laillisesti työtätekeväksi työntekijäksi. 18-vuotias työntekijä määriteltiin aikuiseksi. Kiinassa laillinen työikä on 16-vuotta.

Seitsemäs auditoitu alue oli palkkaus ja edut. Intialaisella tehtaalla työviikon pituus on 8 tuntia päivässä ja 48 tuntia viikossa. Ylitöitä sallittiin 2 tuntia päivässä eli yhteensä 12 tuntia viikon aikana. Ylitöistä maksettiin 200 %:n korvaus. Palkka on lain mukainen. Kiinalaisilla tehtailla sallittu työpäivän pituus on 8 tuntia päivässä ja 40 tuntia viikossa. Ylitöitä saa tehdä 3 tuntia päivässä ja 36 tuntia kuukauden aikana. Kiinalaisten tuotantotehtaiden palkka on lain mukainen. Ylitöistä maksettiin 150 %:n korvaus arkipäiviltä, 200 %:n korvaus viikonlopulta, 300 %:n korvaus lomapäiviltä.

Kahdeksas auditoitu alue oli työaika. Kolmesta SMETA-auditoidusta tuotantotehtaasta yhdessä tehtiin ylityitä. Ylityitä tehtiin yli lain sallimien rajojen. Ylityö oli vapaaehtoisuuteen perustuvaa ja siitä maksettiin ylityökorvaus.

Yhdeksäs auditoitu alue oli syrjinnän kieltö. Tuotantotehtailla ei havaittu syrjintää iän, sukupuolen, siviilisäädyn, uskonnon tai muun syyn perusteella.

Kymmenes auditoitu alue oli säännöllinen työ. Tuotantotehtailla ei havaittu vuokratyövoimaa. Työntekijät olivat vakituisia työntekijöitä. Siirtotyöläisiä ei havaittu.

Yhdestoista auditoitu alue oli alihankinta ja kotoa käsin työskentely. Kolmesta SMETA-auditoidusta tehtaasta 2 käytti alihankkijoita. Alihankkijoita käytettiin muun muassa värjäyksessä ja painatuksessa. Tehtaat käyttivät toiminnassaan 2-3 alihankkijaa. Kotoa käsin työskentelyä ei havaittu.

Kahdestoista auditoitu alue oli ankaran ja epäinhimillisen kohtelun kieltö. Tuotantotehtailla ei havaittu ankaraa tai epäinhimillistä kohtelua. Tehtaiden työntekijöillä oli mahdollisuus tuoda ilmi, jos ankaraa tai epäinhimillistä kohtelua ilmenee muun muassa antamalla palautetta palautelaatikkoon.

Kolmastoista auditoitu alue oli oikeus työhön. Alue on auditoinnin muu ongelma alue. Tuotantotehtailla ei havaittu siirtotyöläisiä tai agenttien välittämää työvoimaa. Työntekijöillä oli laillinen oikeus tehdä työtä.

Neljästoista auditoitu alue oli ympäristö. Alue oli auditoinnin muu ongelma alue. SMETA-auditoinnissa ympäristöauditoinnin voi toteuttaa 2-pilarin tai 4-pilarin auditointina. 4-pilarin ympäristöauditointi on kattavampi. Auditoiduista tehtaista kaksi toteutti tuotantotehtaalla 2-pilarin auditoinnin ja yksi 4-pilarin. 2-pilarin ympäristöauditointi ei ole laaja ympäristöauditointi, vaan siinä tarkastellaan perusjärjestelmiä johtamistapaa. Tehtailla, joille toteutettiin 2-pilarin auditointi, ei havaittu lain vastaisia toimia. Vaarallinen jäte kierrettiin asianmukaisesti. Tehtailla oli perustettu ympäristöohjelma. Tehtaalla, jolla toteutettiin 4-pilarin auditointi ei myöskään havaittu ongelmia ympäristön suojelussa. Tehtaan toiminta oli linjassa paikallisten lakien kanssa ja tehtaalla oli vaadittavat lakisääteiset ympäristödokumentit, jotka se piti voimassa. Tehtaan henkilöstöä koulutettiin ympäristönsuojeluun liittyen. Auditoinnissa eriteltiin sähkökulutus per vuosi, vedenkulutus per vuosi ja jätteen määrä per vuosi. Hiilijalanjälkianalyysiä ei ollut tehty.

Viidestoista auditoitu alue oli eettinen liiketoiminta. Vain yhdellä tuotantotehtaalla oli suoritettu eettisen liiketoiminnan auditointi. Eettisen liiketoiminnan auditointi suoritetaan vain 4-pilarisessa auditoinnissa. Tehtaalla ei havaittu korruptiota tai lahjontaa. Liiketoiminnan eettisyydestä viestittiin työntekijöille.

8.6 Materiaalin tuotanto

Materiaalin tuotannon tutkimus tehtiin toteuttamalla kyselyt liite 4, liite 5 ja liite 6. sähköpostin välityksellä tuotantotehtaiden edustajille. Tässä ja seuraavassa luvussa käsitellään kyselytutkimuksen vastaukset. Kyselytutkimusten tavoitteena oli selvittää sosiaalisen- ja ympäristövastuun kysymyksiä, jotka jäivät vastuullisuusauditointien ulkopuolelle. Taloudellisen vastuun kysymykset saatiin selville vastuullisuusauditointien tuloksissa, joten se jätettiin kyselytutkimuksen ulkopuolelle. Kyselytutkimuksen tavoitteena oli saada lisätietoa materiaalitehtaista, joista Lasessor-tuotteita valmistavat tuotantotehtaat tilaavat materiaaleja Lasessor-tuotteita varten. Ensimmäiseen kyselyyn, liite 4. saatiin vastaus 10 tuotantotehtaalta. 6 tuotantotehdasta ei vastannut ensimmäiseen kyselyyn.

Kyselyyn 2, liite 5. saatiin vastaus 10 tuotantotehtaalta. 6 tuotantotehdasta ei vastannut kyselyyn.

Kyselyyn 3, liite 6. saatiin vastaus 6 tuotantotehtaalta. 10 tuotantotehdasta ei vastannut kyselyyn.

Kyselyissä kartoitettiin Lasessor tuotteisiin käytettyjen materiaalien alkuperää ja tietoja materiaalin tuotannosta. Kyselyjen tavoitteena oli selvittää, mistä materiaalit tulevat ja miten vastuullisuus toteutuu materiaalin tuottajan toiminnassa. Tavoitteena oli selvittää Lasessor tuotteiden koko hankintaketjun vastuullisuutta ja saattaa hankintaketjun tutkimus alkuun.

Lasessor ei itse tilaa materiaalia suoraan materiaalin valmistajilta, vaan tuotteita valmistava tuotantotehdas tilaa materiaalit Lasessor-tuotteita varten. Lasessorilla ei ole materiaalitehtaiden yhteystietoja. Materiaalien alkuperästä on saatavilla tietoa tuotantotehtaalta, joka pyynnöstä selvittää vastaukset materiaaleja koskeviin kysymyksiin suoraan

materiaalitehtaalta. Lasessor on aiemmin selvittänyt osan mallistojen materiaalien alkuperän, mutta varsinaista koko tuotantoa koskevaa tutkimusta ei ole tehty. Lasessorilla ei ollut tietoa, toteutetaanko myös materiaalitehtaille vastuullisuusauditointeja.

Kyselyssä selvitettiin, että mistä maasta ja kaupungista materiaalit Lasessor-tuotteita varten tilataan. Kyselyssä kysyttiin myös, että kuinka materiaalit kuljetetaan materiaalin valmistajalta tuotantotehtaalle. Kaikki tuotantotehtaat tilasivat materiaalin samasta maasta, jossa itse toimivat. Kaikki materiaalit kuljetettiin tuotteiden tuotantotehtaalle autolla. Välimatkat materiaalitehtaan ja tuotantotehtaan välillä voivat kasvaa pitkiksi, jopa useiden tuhansien kilometrien pituisiksi.

Tuotantotehtaat tekivät yhteistyötä pääosin 1-2 materiaalitehtaan kanssa. Vain yksi tuotantotehdas kertoi tekevänsä yhteistyötä kolmen materiaalitehtaan kanssa tuottaessaan Lasessor-tuotteita. Kyselyssä pyydettiin tuotantotehtaita luovuttamaan yhteystiedot materiaalitehtaille. Kysymyksen tavoite oli selvittää Lasessor-tuotteiden tuotantoketjua ja saada koonti materiaalitehtaista Lasessorin tietoon. Suuri osa tuotantotehtaiden edustajista vetosi liikesalaisuuteen, eikä luovuttanut materiaalitehtaiden tietoja. Tuotantotehtaiden edustajat ilmoittivat välittävänsä mahdolliset materiaalitehtaille suunnatut kysymykset ja vastaukset. Yksi tuotantotehdas antoi materiaalitehtaan puhelinnumeron, mutta kertoi, että materiaalitehdas on paikallinen toimija ja tehtaan edustaja puhuu vain paikallista kieltä, eli Kiinaa. Myös moni muu tuotantotehtaan edustaja ilmoitti, että materiaalitehtaan edustaja puhuu vain paikallista kieltä, joka oli myös syy miksi yhteystietoja ei luovutettu.

Kyselytutkimuksessa tavoite oli selvittää, että toteutetaanko materiaalitehtaille vastuullisuusauditointeja. Vastuullisuusauditoinnit ovat varmin tapa saada kolmannen osapuolen varmistamaa tietoa materiaalitehtaiden vastuullisuudesta. Suurin osa tuotantotehtaista vastasi, että heidän käyttämillään materiaalitehtailla ei toteuteta amfori BSCI-, SMETA- tai muuta vastuullisuusauditointia. Vain kaksi tuotantotehdasta vastasi, että heidän käyttämänsä materiaalitehdas on amfori BSCI-auditoinnin piirissä. Lisäksi yksi tuotantotehdas vastasi, että se tekee yhteistyötä suurten yritysten kanssa, mutta ei pysty kertomaan, mitä auditointia ne käyttävät. Vastauksesta voi päätellä, että tuotantotehtaan edustaja piti suuria yrityksiä luotettavana niiden koon takia. Amfori BEPI-auditointia, tai muuta vastaavaa ympäristöauditointia ei toteutettu yhdelläkään materiaalitehtaalla.

Tuotantotehtaiden edustajilta kysyttiin, kuinka vastuullisuusasioita edistetään materiaali-tehtaiden toiminnassa. Kysymys perustuu tietoon, että suurimmalla osalla materiaali-tehtaista ei toteutettu vastuullisuusauditointeja. Kysymyksen tarkoitus oli saada lisätietoja vastuun toteutumisesta vapaamuotoisena kuvauksena. Osa tuotantotehtaista ei vastannut kysymykseen. Osa vastasi, että kysymys ei liity heidän toimintaansa. Osa vastasi, että materiaali-tehtaat toimivat paikallisten lakien mukaan. Maan hallinto määrittää tehtaiden toiminnalle rajoituksia, esimerkiksi ympäristönsuojeluun liittyen. Jos tehtaot eivät noudata säädöksiä, ne saatetaan lakkauttaa. Tuotantotehtaiden vastauksista kävi ilmi, että ne eivät juurikaan ole paneutuneet materiaali-tehtaiden vastuullisuuteen, vaan viittasivat paikallisten lakien noudattamiseen.

Tuotantotehtailta kysyttiin, kuinka materiaali-tehtaat hankkivat raaka-aineen materiaalin tuotantoa varten. Raaka-aineet hankitaan eri tuottajilta, kuten puuvillan viljelijöiltä tai lampaiden kasvattajilta, jonka jälkeen lanka kehrätään materiaali-tehtaassa. Kysymyksen tarkoitus oli selvittää tuotantoketjun eri toimijoita.

8.7 Tuotteen tuotanto

Lasessor harjoittaa liiketoimintaa tuotantoketjun viimeisen toimijan, eli tuotantotehtaan kanssa. Tuotantotehtaan vastuullisuutta selvitettiin vastuullisuusauditointien tutkimuksen lisäksi toteuttamalla kolme kyselyä tuotantotehtaiden edustajille, liite 4, liite 5 ja liite 6. Kyselyt ovat samat, joita käytettiin materiaalin tuotannon tutkimuksessa.

Lasessor on laatinut oman eettisen ohjeistuksen, eli Code of Conductin, joka jokaisen tuotantotehtaan täytyy hyväksyä ennen yhteistyön alkamista. Kaikki tuotantotehtaat eivät ole vastuullisuusauditointien piirissä. Lasessor on kuitenkin tehnyt päätöksen, että ei enää solmi uutta yhteistyösopimusta, jos tuotantotehdas ei ole vastuullisuusauditoinnin piirissä. Tutkimuksen aikana Lasessor teki yhteistyötä yhden tuotantotehtaan kanssa, jolla ei toteutettu lainkaan vastuullisuusauditointia.

Kyselyssä oli tavoitteena selvittää, toteutetaanko tuotantotehtaille amfori BEPI-ympäristöauditointeja. Amfori BEPI valittiin kyselyn ympäristöauditoinniksi, koska suurin osa tuotantotehtaista käyttää amfori BSCI-auditointeja sosiaalisen vastuun valvonnassa, joten organisaatio on tuotantotehtaille tuttu. Kaikki tuotantotehtaat vastasivat, että ne eivät ole

amfori BEPI-auditoinnin piirissä. Yksi tuotantotehdas kuitenkin ilmoitti, että sille on myönnetty ISO14001 ympäristöstandardi. Lisäksi yksi tuotantotehdas ilmoitti, että se on pitänyt SMETA-auditointia riittävänä, eikä siksi ole liittynyt muun ympäristöauditoinnin piiriin.

Koska suuri osa tuotantotehtaista vastasi kyselyssä 1, että tuotantotehtaalla ei toteuteta ympäristöauditointeja, kyselyssä 2. esitettiin jatkokysymys, jossa kartoitettiin syytä, miksi tuotantotehtaat eivät toteuta ympäristöauditointeja. Tehtaat kertoivat syyksi, että niillä on jo käytössä amfori BSCI- tai SMETA-auditointi ja kukaan liikekumppaneista ei ole pyytänyt liittymään ympäristöauditointijärjestelmään, vain vaatii pelkkää amfori BSCI- tai SMETA-auditointia. Muutama tehdas perusteli ympäristöauditoinnin puuttumista korkealla hinnalla, eli tuotantotehtaalla ei ole mahdollisuutta liittyä auditoinnin piiriin korkeiden kustannusten takia.

Lisäksi selvitettiin, onko mahdollista, että tuotantotehdas liittyy tulevaisuudessa amfori-BEPI:n tai muun vastaavan ympäristöauditoinnin piiriin, sekä perusteluita vastaukselle. Suurin osa tuotantotehtaista vastasi, että voi tulevaisuudessa liittyä ympäristöauditoinnin piiriin, jos suuri osa liiketoimintakumppaneista vaatii sitä. Osa tuotantotehtaista vastasi vain, että voi liittyä ympäristöauditoinnin piiriin, eikä perustellut vastaustaan sen enempää. Yksi tuotantotehdas nosti myös tämän kysymyksen kohdalla esille korkeat kustannukset, jotka voivat hidastaa tehtaan sitoutumista ympäristöauditointiin. Ympäristöauditoinneista voi aiheutua tuhansien eurojen kustannukset, joten tehtaan on ennen liittymistä varmistettava riittävät tilausmäärät, joka helpottaa auditointikustannusten maksamisessa.

Kyselyn tavoitteena oli selvittää lisätietoja tuotantotehtaiden ympäristötoimista. Selvitettiin, mittaako tuotantotehdas sähkön- ja vedenkulutusta, onko tuotantotehtaalla tavoite säästää vettä ja sähköä ja kuinka tavoitteita valvotaan. Kaikki tehtaat vastasivat, että kiinnittävät huomiota sähkön- ja vedenkulutukseen. Tehtaat säästivät sähköä muun muassa käyttämällä LED-valoja, käyttämällä sähkö- ja vesimittareita, käyttämällä energiaa säästäviä koneita, sulkemalla koneet, joita ei käytetä sekä sulkemalla sähkön päivän päätteeksi. Yksi tehdas ei suoraan vastannut säästävänsä sähköä, mutta vastasi, että kiiresesonkina sähköä ja vettä kuluu enemmän, kuin rauhallisena aika tuotannossa. Vettä säästettiin pesemällä tuotteita vain tarvittava aika. Tuotantotehtaat myös opastivat henkilökuntaa säästämään vettä ja energiaa.

Kyselyssä kartoitettiin, mitä toimia tuotantotehdas tekee ympäristönsuojelun eteen. Kysymys pohjautuu tietoon, että lähes kaikki tuotantotehtaat ovat vailla ympäristöauditointia. Kysymys esitettiin, jotta tuotantotehdas voi vapaamuotoisesti kuvata, miten se toteuttaa ympäristönsuojelua toiminnassaan. Osa tehtaista vastasi, että se noudattaa hallituksen määräyksiä ja paikallista lakia. Tuotantotehtaat suojelivat ympäristöä myös kierrättämällä jätteet asianmukaisesti, käyttämällä energiaa säästäviä koneita ja ympäristöystävällisiä materiaaleja. Yksi tuotantotehdas vastasi tarjoavansa kierrätysastioita tehtaan työntekijöille. Lisäksi yksi tuotantotehdas käytti aurinkovoimaa ja kannusti työntekijöitä käyttämään samaa kyytiä saapuessaan työpaikalle

Kyselyn tavoitteena oli selvittää, käyttävätkö tuotantotehtaat alihankkijoita tuotannossa, ja jos alihankkijoita käytetään, millaisissa tilanteissa. Tuotantotehtaista suurin osa ilmoitti, että ei käytä alihankkijoita tuotannossa. Kyselyyn vastanneista tuotantotehtaista 7 tuotantotehdasta ilmoitti, että ei käytä alihankkijoita, ja 3 tuotantotehdasta ilmoitti, että käyttää alihankkijoita. Alihankkijoita käytettiin tuotteiden printtauksessa, pesussa ja ompelussa. Kysymys esitettiin, jotta saatiin tietoon mahdollinen ketjutus tuotannossa.

Kyselyssä kartoitettiin, että mitkä syyt johtavat siihen, että tuotantotehtaalla syntyy ylitöitä. Kysymys perustuu vastuullisuusauditoinneissa ilmi tulleeseen huomioon, jossa kävi ilmi, että tuotantotehtailla syntyy paljon ylitöitä. Vastauksista nousi esiin usean tuotantotehtaan kommentti, että tilausmäärä on liian suuri lyhyeen toimitusaikatauluun nähden. Ylityötunteja syntyy tehtaiden mukaan etenkin kiiresesongin aikaan, esimerkiksi joulusesongin takia.

Tuotantotehtaille esitettiin kysymys Lasessorin asettamasta toimitusaikataulusta. Tehtailta kysyttiin, että onko Lasessorin asettama toimitusaikataulu kohtuullinen. Kaikki tuotantotehtaat vastasivat, että Lasessorin asettama toimitusaikataulu on sopiva, ja että tuotannolle on tarpeeksi aikaa. Kysymys esitettiin, koska haluttiin saada tietoon, aiheuttaako Lasessorin asettama toimitusaikataulu ylitöiden kertymistä.

Kyselyssä kartoitettiin, että syntyykö tuotantotehtailla tekstiilijätettä, kuinka monta kiloa vuodessa ja kuinka se hävitetään. Tuotantotehtailla syntyvän tekstiilijätteen määrä vaihteli 1-3 tuhannen kilon välillä per vuosi. Yksi tehdas ilmoitti, että jätettä syntyy noin 10-30 kiloa per kuukausi, mutta tarkan määrän kontrollointi on haastavaa. Yksi tehdas ilmoitti, että tekstiilijätettä ei synny. Tekstiilijäte hävitetään kierrättämällä ja myymällä jäl-

leenmyyjille, jotka käyttävät tekstiilijätettä kierrätysmateriaalin tuotantoa varten. Yksi tehdas kertoi käyttäneensä tekstiilijätettä maskien valmistukseen, joiden avulla ehkäistiin koronapandemian leviämistä. Tehdas oli ommellut 100 000 maskia ja jakanut ne ilmaiseksi kaupunkilaisille. Tehdas myös lahjoitti tekstiilijätettä koulujen käyttöön

Kyselyssä kartoitettiin, kuinka kemikaalien käyttöä valvotaan ja kuinka kemikaalien kanssa työskentelevien työntekijöiden turvallisuus taataan. Osa tehtaista ilmoitti, että ei käytä kemikaaleja tuotannossa. Koska kyseessä on tuotantotehdas, värjäysprosessi on voitu tehdä esimerkiksi materiaaltehtaan toimesta. Yksi tuotantotehdas vastasi, että se noudattaa REACH-asetuksia. Tuotantotehtaat vastasivat myös kouluttavansa työntekijöitä kemikaalien käytöstä, sekä tarjoamalla suojarusteita kemikaalien kanssa työskenteleville työntekijöille.

Kyselyssä kartoitettiin tulevaisuuden vastuullisuustyön mahdollisuuksia. Tuotantotehtaille esitettiin kysymys, onko heillä mahdollisuus tarjota sertifioituja- ja kierrätysmateriaaleja tulevaisuuden mallistoihin. Kaikki, paitsi yksi tuotantotehdas vastasivat, että heillä on mahdollisuus tarjota sertifioituja- ja kierrätysmateriaaleja. Yksi tehdas vastasi, että ei ymmärrä kysymystä. Tehdas kertoi, että valmistaa nahka- ja villakäsineitä, eikä ymmärrä mitä kierrätysmateriaalilla tarkoitetaan. Nahan kierrättäminen on harvinaista, mutta villaa voi käyttää uudelleen. Oletettavasti tuotantotehtaan edustaja ei ole tietoinen materiaalien kierrätysmahdollisuuksista. Vaikka kaikki tehtaot vastasivat voivansa tuottaa sertifioituja- ja kierrätysmateriaaleja, osa vetosi korkeisiin kustannuksiin, joita sertifioitujen materiaalin hankinta aiheuttaa. Osa tuotantotehtaista myös mainitsi, että tuotantomäärän on oltava suuri, jos sertifioituja materiaaleja käytetään.

9 Vastuullisuustutkimuksen tulokset

Luvussa käsitellään vastuullisuustutkimuksen tulokset ja johtopäätökset. Tutkimusten aineiston analyysistä tehtiin johtopäätökset Lasessorin hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden nykytilasta. Vastuullisuusauditoinneista saatiin paljon tietoa tehtaiden toiminnasta ja tuotannon vastuullisuuden nykytilasta. Vastuullisuusauditointien analysointi auttoi hahmottamaan, mitä kaikkea auditoinnit pitävät sisällään, ja mitä alueita auditoinneista jää puuttumaan. Vastuullisuusauditointien analyysin tueksi toteutetuista sähkö-

postikyselyistä saatiin tarkentavaa lisätietoa tuotantotehtaiden vastuullisuudesta, materiaaltehtaiden vastuullisuudesta ja tuotantoketjusta. Lisäksi kyselyissä kartoitettiin tulevaisuuden mahdollisuuksia Lasessorin vastuullisuuden kehittämistä varten.

9.1 Hankinnan tutkimuksen tulokset

Lasessorin hankinnan tutkimus toteutettiin haastattelemalla Lasessorin henkilökuntaa. Tapaamiset yrityksen henkilökunnan kanssa saatiin järjestettyä sujuvasti ja haastatteluihin saatiin vastauksia eri työtehtävissä toimivilta henkilöiltä. Hankinnan tutkimus sujui hyvin ja Lasessorin työntekijät vastasivat esitettyihin kysymyksiin mielellään. Vastaukset olivat rehellisiä ja henkilökunta kuvasi Lasessorin hankintapolitiikkaa ja -toimia totuudenmukaisesti. Lasessorin henkilökunta toimitti vastaukset kysymyksiin nopeasti ja vastasi myös esitettyihin lisäkysymyksiin.

Hankinnan osa-alueella yrityksen päämäärä on kehittää hankinnan vastuullisuutta ja se etsii jatkuvasti uusia toimintatapoja vastuullisemman liiketoiminnan edistämiseksi. Henkilökunta pyrkii tekemään vastuullisia valintoja tuotesuunnittelussa, kuten valitsemalla tuotteisiin mahdollisimman laadukkaita ja pitkäikäisiä materiaaleja. Haasteita vastuullisuustyössä on kuitenkin kohdattu vähäisten henkilöstöresurssien vuoksi. Henkilökunta kuvasi, että vastuullisuuden edistämiseen ei aina riitä niin paljon aikaa, kuin olisi halua edistää asioita. Myös kustannuskysymykset nousevat usein esille. Henkilökunnan joukosta ei ole myöskään valittu vastuullisuusasioista vastaavaa henkilöä. Henkilökunnan joukosta kannattaa valita henkilö, joka syventää osaamistaan vastuullisuusasioissa. Vastuullisuus on syytä integroida osaksi yrityksen strategiaa ja sen edistämiseen kannattaa panostaa, koska se auttaa riskienhallinnassa. Henkilöstöresurssien puute on riski hankinnan vastuullisuuden kannalta. Koska vastuullisuuden edistämiseen ei ole muiden työtehtävien lomassa tarpeeksi aikaa, hankinnan vastuullisuus ei välttämättä kehity tarpeeksi tai vastaa nykypäivän yritys vastuun tavoitetason vaatimuksia.

Lasessor vaatii kaikilta uusilta yhteistyökumppaneiltaan vastuullisuusauditoinnin toteuttamista tuotantotehtaalla, eikä aloita yhteistyötä, jos auditointia ei ole. Myös suurin osa nykyisistä tuotantotehtaista toteuttaa vastuullisuusauditoinnin tuotantotehtaalla. Tämä on positiivinen suunta ja auttaa yritystä tuotannon vastuullisuuden varmentamisessa. Vaatimus viestii Lasessorin halusta edistää ja valvoa tuotantotehtaiden vastuullisuutta.

Lasessorin henkilökunta ei kuitenkaan ollut vaatinut vuoden 2019 aikana, eikä vuoden 2020 alussa uusia vastuullisuusauditointien tuloksia nähtäväksi. Koska uusimpia auditointiraportteja ei ollut käytettävissä, tuotantotehtaiden vastuullisuuden varmentaminen on jäänyt tuotantotehtaiden sanan varaan. Auditointiraportit on pyydettävä tarkastettavaksi vuosittain, jotta voidaan varmentaa, että tuotantotehtaat todella toteuttavat auditoinnin. Myös auditointien tulokset on hyvä saada tietoon, jotta nähdään, miten tuotantotehtaat pärjäävät auditoinneissa. Nyt Lasessor ei ole voinut vaatia korjaamaan auditoinneissa havaittuja epäkohtia.

Lasessorin henkilökunta koki, että koko tuotantoketjun varmentaminen on yritykselle hankalaa, ellei jopa mahdotonta. Tämä on haaste vastuullisuuden kannalta, koska yrityksen pitäisi olla selvillä tuotantoketjunsä kaikista toimijoista ja niiden toimintatavoista. Tutkimuksessa yritettiin selvittää tuotantoketjun muita toimijoita, kuten käytetäänkö tuotannossa alihankkijoita ja materiaalitoimittajien tietoja. Tuotantoketjun selvitys saatiin alkuun ja siitä kerrotaan enemmän luvussa 9.3 kyselytutkimuksen tulokset.

Lasessor haluaa tulevaisuudessa lisätä sertifioitujen- ja kierrätysmateriaalien osuutta mallistoissa. Toistaiseksi niiden osuus mallistoissa on ollut pieni, mutta sertifioitujen- ja kierrätysmateriaalien mahdollisuuksia kartoitetaan jatkuvasti ja kokeiluja on jo tehty. Suunta on oikea. Haasteena on materiaalien korkea hinta ja suuri tilausmäärä, jota tuotantotehdas vaatii. Lasessorin tekemä aktiivinen selvitystyö on vahvuus hankinnan osalla. Aktiivinen selvitystyö lisää tietoa aiheesta ja auttaa tekemään parhaita mahdollisia ratkaisuja tulevaisuudessa.

9.2 Vastuullisuusauditointien tulokset

Tuotantotehtaille toteutetut sosiaalisen vastuun amfori BSCI- ja SMETA-auditoinnit pitivät sisällään laajan kirjon sosiaalisen vastuun kysymyksiä. Auditoinneista sai kuvan, mitä kaikkea auditointiyritykset pitävät tärkeänä vastuullisuusauditoinnissa ja se antaa hyvän pohjan lähteä tarkastelemaan yrityksen kohtaamia vastuukysymyksiä. Lisäksi auditoinneissa tarkasteltiin vähän ympäristövastuuta. Tuotantotehtaiden käyttämät BSCI- ja SMETA-auditoinnit ovat kansainvälisesti tunnustettuja ja paljon käytettyjä auditointeja.

Niiden yhdenmukaisuuden takia auditointituloksia on helppo verrata toisiinsa. Auditointeista saatava tieto on kolmannen osapuolen varmentamaa tietoa, mikä lisää auditointien luotettavuutta.

Tutkimuksessa ilmeni ongelma, kun kaikki tuotantotehtaat eivät toimittaneet auditointiraporttia analysoitavaksi tutkimusta varten. Koska osa tuotantotehtaiden auditointiraporteista jäi uupumaan, tutkimus ei kata kaikkia kiinalaisia ja intialaisia tuotantotehtaita. Tutkimuksen tavoite oli analysoida kaikkien tehtaiden toiminta, jotta tuotannon vastuullisuudesta saataisiin koottua kattava nykytilan kartoitus. Tuotannon tutkimus jäi siis osittain puutteelliseksi. Osa tuotantotehtaista jätti vastaamatta pyyntöön toimittaa auditointi, eikä perustellut, miksi ei toimittanut auditointia. Tutkimuksessa ei saatu tietoon, ovatko kaikki tuotantotehtaat lupauksesta huolimatta toteuttaneet auditoinnin, koska he eivät perustelleet auditoinnin toimittamista jättämistä.

Amfori BSCI- ja SMETA-auditointiraporteissa auditointien tulokset kuvataan eri tavalla. Amfori BSCI-auditoinnissa auditoitavat tahot saavat pisteitä (A-E) auditoitavilta osa-alueilta. Lisäksi auditointitulokset ja havainnot selitetään sanallisesti. SMETA-auditoinnissa ei anneta pisteitä, vaan auditointitulokset kuvataan kyllä/ei -väittämällä ja sanallisella arviolla. Tämä seikka hankaloitti auditointitulosten purkua. Amfori BSCI-järjestelmän auditoinnissa annettavat pisteet helpottivat auditointituloksen analysointia ja yhteenvetoa. SMETA-auditoinnin läpikäynnit veivät enemmän aikaa, kun auditointiraporttien kyllä/ei -väittämiä käytiin läpi jokaisen tehtaan kohdalla ja verrattiin toisiinsa. Tulosten kuvaaminen tuotti osittain haasteita, jos tehtaiden auditointituloksissa oli suurta hajontaa. Auditointeista pyrittiin nostamaan esille vastuullisuuden kannalta merkittävimmät asiat ja poimimaan yhtäläisyydet, jotka toistuvat usean tehtaan toiminnassa. Kaikkea auditointiraporteista saatavaa tietoa ei voitu kirjoittaa auki opinnäytetyöhön, koska tietoa oli paljon. Merkittävimpien asioiden ja yhtäläisyyksien poiminnan tarkoituksena oli koota pääkohdat, jotka nousivat esiin auditointiraporteissa ja olivat erityisen merkittäviä vastuullisuuden toteutumisen kannalta. Esimerkiksi saippuan puuttumista WC tilasta ei pidetty merkittävänä tietona vastuullisuuden kokonaistilan hahmottamisen kannalta, mutta ylityötuntien määrää pidettiin.

Auditointien tuloksissa nousi esiin joitakin heikkouksia tuotantotehtaiden toiminnassa. Tuotantotehtailla oli ongelmia sosiaalisen hallintajärjestelmän ja kaskadivaikutuksen, sekä asianmukaisen työajan noudattamisessa. Tuotannon vastuullisuuden kannalta oli huomattavaa, että lähes kaikki tuotantotehtaat saivat näiltä osa-alueilta alhaiset pisteet

ja/tai sanallisen arvion. Auditointien perusteella sosiaalisen hallintajärjestelmän ja kaskadivaikutuksen, sekä asianmukaisen työajan noudattamisessa on laajoja ongelmia, joihin Lasessorin kannattaa ottaa kantaa keskustellessaan vastuullisuusasioista tuotantotehtaiden edustajien kanssa. Ylityötunteja syntyi tuotantotehtailla yli lain sallimien rajojen. Ylityötunnit ovat ongelmallinen osa-alue, koska niiden rajoittamista on hankala valvoa. Lisäksi auditointiraporttien mukaan työntekijät tekivät ylitöitä omasta tahdostaan. Oletettavasti ylityötunteja tekemällä työntekijät haluavat saada korkeampaa palkkaa. Sosiaalisen vastuun kannalta ylityötuntien korkea määrä on riski. Pitkään jatkuva ylitöiden tekeminen voi vaikuttaa työntekijöiden henkiseen ja fyysiseen jaksamiseen. Ongelma on rakenteellinen, eikä se välttämättä poistu, ennen kuin maan palkkataso on saatu korkeammaksi. Lasessorin on pienenä yrityksenä vaikea vaikuttaa tähän epäkohtaan. Auditointiraporteista voi kuitenkin saada hyödyllistä tietoa työntekijöiden kuukausittaisesta työajasta Lasessorin tietoon.

Auditoinneissa havaittuja onnistumisia oli paljon. Yhdistymisvapauden ja työehtosopimusneuvottelujen oikeudet, syrjinnän kieltö, lapsityövoiman kieltö, nuorten työntekijöiden erityissuojelu, epävarman työsuhteen kieltö ja pakotetun työvoiman kieltö olivat hyvin hoidettuja osa-alueita tuotantotehtailla, eikä suuria rikkeitä ilmennyt näillä osa-alueilla. Tulos on positiivinen. Lasessor on aiemmin keskustellut tuotantotehtaiden kanssa etenkin lapsityövoiman käytöstä, ja viestinyt tuotantotehtaille, että sitä ei sallita. Myös pakkotyövoiman käytöstä on keskusteltu, ja sitä ei sallita tehtaiden toiminnassa. Auditointitulokset vahvistavat luottamusta tuotantotehtaita kohtaan.

Vaikka tuotantotehtaiden auditointien tulokset olivat hyväksytyllä tasolla, tutkimuksessa todettiin, että se ei tarkoita tehtaan moitteetonta toimintaa. Tämä on tärkeä seikka, joka kannattaa huomioida vastuullisuustyössä. Vaikka kaikki tuotantotehtaat saivat amfori BSCI-vastuullisuusauditoinneista arvosanaksi vähintään hyväksytty, auditoinneissa nousi silti esille epäkohtia.

9.2.1 Ympäristö

Tutkimuksessa selvisi, että tuotantotehtaat panostavat lähinnä sosiaalisen vastuun auditointeihin. Ympäristövastuun auditoinnit ovat jääneet tuotantotehtaiden toiminnassa vähemmälle huomiolle.

Yksikään tuotantotehdas ei ollut ympäristöauditoinnin piirissä, mikä voi aiheuttaa riskin ympäristönsuojelun kannalta. SMETA-auditoinnissa toteutettava 4-pilarin auditointi pitää sisällään myös ympäristöauditoinnin. 4-pilarin auditointi toteutettiin yhdelle tuotantotehtaalle. Lisäksi yksi tuotantotehdas ilmoitti, että tehtaalle on myönnetty ISO 14001 ympäristöstandardi.

Tuotantotehtaille esitettiin kysymys, miksi ne eivät kuulu ympäristöauditoinnin piiriin. Tehtaiden vastaukset olivat keskenään samantyyllisiä. Tuotantotehtaat eivät olleet ympäristöauditoinnin piirissä, koska tavaran tilaajat eivät ole vaatineet sitä. Toinen yleinen perustelu oli, että tehtailla on jo käytössä amfori BSCI- tai SMETA-auditointi, eivätkä tehtaiden edustajat siksi nähneet syytä toteuttaa ympäristöauditointia. Ne eivät kuitenkaan pidä sisällään laajaa ympäristöohjausta, SMETA 4-pilarin auditointia lukuun ottamatta. Ympäristöauditointien puuttuminen on ympäristöriski. On kuitenkin tiedostettava, että tehtaat toimivat paikallisten lakien mukaan ja noudattavat lain määrittelemiä ympäristösäädöksiä. Paikallisten lakien ymmärtäminen vaatii laajaa selvitystyötä, joten ympäristönsuojelun varmentamisessa kannattaa turvautua kolmannen osapuolen toteuttamaan auditointiin. Tuotantotehtaiden edustajat vastasivat kyselytutkimuksessa, että ne voivat harkita ympäristöauditoinnin toteuttamista tulevaisuudessa, jos suuri osa tavarantilaa- jista vaatii sitä. Tämä on positiivinen huomio ja viestii siitä, että ympäristöauditoinneista keskustelu kannattaa avata.

Kiinassa ympäristöasioita valvotaan hallituksen toimesta. Kiina on asettanut ympäristö- lain, jota tehtaiden on noudatettava. Jos tehtaat eivät noudata ympäristölakia, se saa rangaistuksen ja tehtaan toiminta voidaan jopa lakkauttaa, tai tehtaan omistajan varoja voidaan takavarikoida. Ympäristölaki on myös tehnyt Kiinan ympäristön seurannasta ja vaikutusarvioista julkisia. (Hallamaa 2014) Tuotantotehtaiden oletetaan siis noudattavan paikallisia lakeja, eivätkä ne välttämättä siksi ole osoittaneet kiinnostusta toteuttaa ympäristöauditointeja tehtaalla. Uhka siitä, että tehdas voidaan sulkea rikkeiden sattuessa, on todellinen ja ohjaa tehtaiden toimintaa ympäristötyössä.

Myös Intian ympäristölainsäädäntö ja -normit ovat jatkuvasti kehityksen kohteena. Investointeja tehdään uusiutuvan energiantuotannon edistämiseen, erityisesti aurinkovoimaan tehdään investointeja. (Mikkola 2018)

9.2.2 Taloudellinen vastuu

Taloudellisen vastuun toteutumista voi valvoa sosiaalisen vastuun auditointien avulla. Ilman auditointia tilaajayrityksen voi olla todella hankala saada työntekijöiden palkkoja tietoonsa liikesalaisuuden takia.

Palkkauksen osa-alueella havaittiin muutama epäkohta amfori BSCI-auditoinneissa. Kahden tehtaan kohdalla ilmeni, että tuotantotehtaalla oli ongelmia palkan maksussa. Suurin osa auditointiraporteista piti sisällään työntekijöille maksettavan palkan suuruuden ja ylityökorvausten määrän. Osasta tuotantotehtaiden auditoinneista ei selvinnyt palkan määrä, mutta tuotantotehtaan pisteytetty auditointitulos oli selvillä. Amfori BSCI-auditoinnissa ei vaadita elämiseen riittävän palkan maksua (Eetti). Kaikki tuotantotehtaiden edustajat eivät osanneet arvioida elämiseen riittävän palkan suuruutta, mikä on riskitekiä eikä siksi voida varmistaa palkkatason olevan asianmukainen.

Auditointiraporteista kävi ilmi, että tuotantotehtaat soveltavat paikallista lakia palkan maksun perusteena. Osa tuotantotehtaista maksoi työntekijöilleen minimipalkkaa ja osa tuotantotehtaista maksoi korkeampaa palkkaa, kuin lain vaatima minimipalkka. Palkkaus kannattaa nostaa esiin tuotantotehtaiden edustajien kanssa keskusteltaessa. Koska osa tuotantotehtaiden edustajista ei osannut määritellä elämiseen riittävän palkan tasoa, on mahdotonta sanoa, ovatko työntekijät saaneet elämiseen riittävän palkan. Kiinan vähimmäispalkka vuonna 2020 oli 2480 juania, eli 316,08 euroa. Sillä viitataan kuitenkin vain Shanghain kuukausipalkkaa. Kiinassa ei lasketa yhteistä minimikuukausipalkkaa koko kansakunnalle, vaan maakunnat, kaupungit tai muut hallintayksiköt asettavat omat minimikuukausipalkkansa paikallisten taloudellisten olosuhteiden mukaan. (Trading economics 2020 a)

Auditoinneissa selvinnyt palkka oli alle Shanghain kuukausipalkan minimitason. Vaikka auditoinneissa todettiin, että tuotantotehtaiden palkkaus on lain sallimissa rajoissa, palkka voidaan arvioida pieneksi, koska se ei riitä elämiseen maan kaikilla alueilla. Matala palkkaus on riski työntekijöiden pärjäämisen kannalta, ja voi aiheuttaa ongelmia esimerkiksi sairaustapauksen sattuessa.

Intian minimipalkka vuonna 2020 oli 178 Intian rupiaa per päivä. Euroissa summa on 2,07 euroa. (Trading economics 2020 b) Laskelmien mukaan tuotantotehtaat maksoivat korkeampaa palkkaa, kuin alhaisin päiväpalkka, mikä on positiivista. Palkkataso on silti

pieni, ja voi aiheuttaa ongelmia työntekijöiden pärjäämisen kannalta, esimerkiksi sairaustapauksen sattuessa.

Positiivinen löytö oli, että tuotantotehtaat maksoivat pääosin palkat ajallaan. Vain muutama tehdas sai huomautuksen palkanmaksun ongelmista. Tasainen palkanmaksu varmistaa, että työntekijät eivät ajaudu taloudelliseen ahdinkoon. Palkkoja ei myöskään pidätetty, mikä on hyvä asia. Silloin työntekijät eivät ole pakollisesti työnantajan palveluksessa, vaan voivat vapaasti lähteä työsuhteesta.

9.3 Kyselytutkimusten tulokset

Tutkimuksessa toteutettiin kolme erillistä kyselytutkimusta tuotantotehtaille. Kaikki tehtaajat eivät vastanneet kyselytutkimuksiin. Osa tehtaista vastasi osaan kyselyistä ja jätti vastaamatta osaan. Koska kaikkiin kyselyihin ei saatu vastauksia, tutkimuksen tavoite ei täysin täyttynyt, eikä kaikkien tuotantotehtaiden toiminnasta saatu tarpeeksi lisätietoa. Kahteen ensimmäiseen kyselyyn saatiin vastaus kymmeneltä tuotantotehtaalta, kuusi tehdasta jätti vastaamatta kumpaankin kyselyyn. Kolmanteen kyselyyn saatiin vähemmän vastauksia, kahdeksan tuotantotehdasta lähetti vastauksen. Kaikkien lähetettyjen kyselyjen jälkeen tuotantotehtaille laitettiin muistutusviesti ja pyyntö vastata kyselyyn, jos vastausta ei ollut saatu.

Tuotantotehtaiden suhtautuminen kyselytutkimusta kohtaan vaihteli. Suuri osa tehtaista vastasi kysymyksiin ja teki yhteistyötä vastuullisuustutkimuksen ajan. Osa tuotantotehtaista kuitenkin kyseenalaisti, miksi kyselyihin piti vastata, ja oli yhteydessä Lasessorin johtoon saadakseen lisätietoja kyselyistä.

Lasessor on aiemmin esittänyt kysymyksiä tuotantotehtaille vastuullisuudesta, kuten esimerkiksi villan alkuperästä. Laajoja vastuullisuuskyselyitä ei kuitenkaan ole tehty. Lasessorin henkilökunta oli kannustava kyselytutkimusta kohtaan ja antoi minulle vapaat kädet esittää kysymyksiä tuotantotehtaille.

Kyselytutkimuksen tavoitteena oli selvittää Lasessor tuotteiden tuotantoketjua ja vastuullisuuden toteutumista tuotantotehtaan ja materiaalitehtaiden toiminnassa. Tutkimuk-

sessä ei saatu selville materiaalitehtaiden tietoja. Suurin osa tuotantotehtaista ei luovuttanut tietoja materiaalitehtaista, joten tuotteiden tuotantoketjun varmistaminen ja koonti jäi puutteelliseksi. Tuotantotehtaat ilmoittivat kuitenkin, että heille voi esittää kysymyksiä, jotka se toimittaa eteenpäin materiaalitehtaalle. Tuotantoketjun varmentamisen takia tämä ei kuitenkaan ole riittävä toimi, koska materiaalitehdas jää selvittämättä. Koska Lasessor ei saanut kaikkien tuotantoketjun toimijoiden yhteystietoja, vastuullisuuden valvominen jää puutteelliseksi. Kyselytutkimuksissa selvitettiin, kuinka vastuullisuus toteutuu materiaalitehtaiden tuotannossa. Kaikki tuotantotehtaat eivät pystyneet selvittämään tätä. Lähes kaikki materiaalintuottajat ovat vailla vastuullisuusauditointeja. Tämä on vastuullisuusriski.

Tuotannon vastuullisuustutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että Lasessor tuotteiden tuotantoketju on moniportainen. Osa tuotantotehtaista käyttää useita alihankkijoita tuotannossa, lisäksi tuotteisiin käytettävät materiaalit tilataan usealta eri materiaalitehtaalta. Moniportainen tuotantoketju tuottaa haasteita koko tuotantoketjun vastuullisuuden todentamisessa.

9.4 Johtopäätökset

Lasessorin hankinnan ja tuotannon vastuullisuustutkimus auttaa jatkamaan keskustelua vastuullisuudesta tuotantotehtaiden kanssa. Osa tuotantotehtaiden edustajista kommentoi, että kyselytutkimus oli heidän mielestään järkevä ja ilmoitti, että vastaa mielellään myös tulevaisuudessa vastuullisuutta koskeviin kysymyksiin. Osa tuotantotehtaista oli epäileväinen kyselytutkimusta kohtaan, mikä voi aiheuttaa haasteita yhteistyössä.

Tutkimuksessa todettiin, että vastuullisuuden varmentaminen on hankalaa ilman kolmannen osapuolen toteuttamia auditointeja. Tuotantotehtaille suoraan esitetyt kysymykset ovat hyödyllisiä liikekumppanuuden edistämisen takia. Vastuullisuudesta keskustelu on hyödyllistä, jotta molemminpuolinen luottamusta tehtaiden kanssa toimiessa voidaan vahvistaa. Kysymysten esittäminen myös edistää vastuullisuustoimia yleisellä tasolla. Esimerkiksi tuotantotehtaiden kommentti ympäristöauditoinneista, jossa todettiin, että ympäristöauditointia ei ole, koska tavarantoimittajat eivät ole vaatineet sitä. Vastaus osoitti, että keskustelukulttuurin kehittäminen on hyödyllistä. Jos suuri osa tavarantoimittajien tilaa-

jiista alkaa keskustella vastuullisuuskysymyksistä, saadaan todennäköisesti aikaan parempia tuloksia. Nyt Lasessor voi pyytää toteuttamaan ympäristöauditoinnin, mutta se tuskin yksin riittää siihen, että tuotantotehtaat sitoutuvat auditointiin. Keskustelunavaus on kuitenkin tehty.

Kyselytutkimuksissa uhka on tiedon luotettavuus. Tuotantotehtaat todennäköisesti pyrkivät kuvaamaan vain hyviä käytäntöjä, ja huonot käytännöt jäivät vastausten ulkopuolelle. Tutkimuksessa toteutetuissa kyselytutkimuksissa ei pyydetty tehtaita kuvaamaan niiden kohtaamia haasteita vastuullisuuden saralla, mutta tulevaisuudessa tämän tyyllisen kysymyksen esittämistä voi harkita. Kyselytutkimusten tiedon luotettavuus perustuu tuotantotehtaiden edustajien sanaan, eikä sitä ole pystytty tutkimuksen aikana varmistamaan. Tehtaat kuitenkin vastasivat rehellisesti käyttävänsä alihankkijoita, ja jättivät ilmoittamatta materiaaltehtaan tiedot. Nämä asiat tulevat olemaan pöydällä, jos Lasessor jatkaa tuotannon tutkimusta tulevaisuudessa, koska kaikkien tuotantoketjun toimijoiden vastuullisuus täytyy varmentaa, jos halutaan toimia vastuullisesti. On kuitenkin selvää, että tutkimus vaatii paljon resursseja ja on pienelle yritykselle todella työlästä. Myös liikesalaisuus voi olla tutkimuksen esteenä, jos tuotantotehtaat eivät tulevaisuudessakaan luovuta materiaaltehtaiden tietoja. Voi olla, että Lasessor joutuu keskustelemaan materiaaltehtaan vastuullisuudesta vain tuotantotehtaan välityksellä.

Auditointiraporttien läpikäynti antoi kuvan tuotantotehtaiden työkultuurista. Kuitenkin keinot, miten esimerkiksi ylitöiden tekemistä tai palkkausta voi muuttaa Lasessorin toimesta, ovat todella pienet. Kyselytutkimuksessa kuitenkin kysyttiin, pitävätkö tuotantotehtaat Lasessorin asettamaan toimitusaikataulua sopivana. Tähän asiaan Lasessor voi varmasti vaikuttaa. Tuotantotehtaat vastasivat pitävänsä toimitusaikataulua sopivana, mikä on hyvä merkki. Liian nopea toimitusaikataulu aiheuttaa suuren osan ylitöistä, joten Lasessorin kannattaa pysyä nykyisissä ehdoissa.

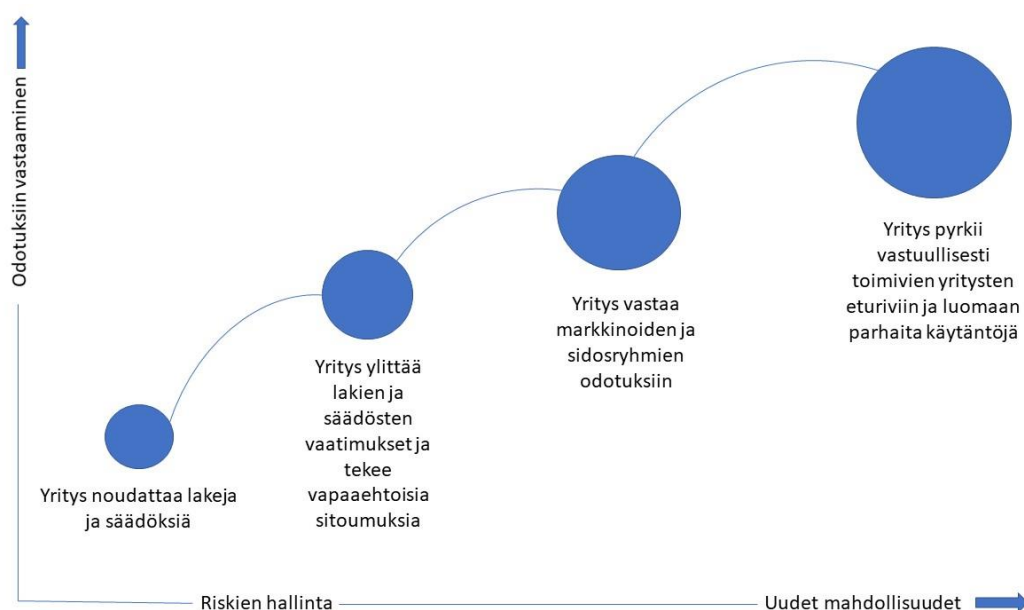
Kaikista maista löytyy sekä vastuuttomia että vastuullisia toimijoita. Lasessorin kannattaa keskittyä kolmannen osapuolen varmentamaan tietoon, eli erilaisten auditointien, sertifi kaattien ja standardien varmentamiseen. Tehtailla kannattaa vierail la myös yrityksen toimesta, jotta tehtaan toimintaa voidaan havainnoida ja käydä keskustelua vastuullisuuden edistämisestä.

10 Tulevaisuus

Lasessorin vastuullisuuden nykytilan tutkimuksen pohjalta yritykselle laadittiin vastuullisuusohjelma tulevaisuutta varten. Vastuullisuusohjelma pitää sisällään työsuunnitelman vuodelle 2021 ja vuodelle 2022, jossa määritellään tulevaisuuden tavoitteet. Vastuullisuusohjelmassa määritellään, että millaisia merkittäviä positiivisia tuloksia voidaan saavuttaa mahdollisimman pian sekä pidemmällä aikavälillä.

Tulevaisuutta varten määriteltiin vastuullisuuden taso, jota Lasessorin kannattaa tavoitella. Vastuullisuuden tavoitetasolla pyritään vastaamaan sidosryhmien odotuksiin ja vastaamaan mahdollisimman kattavasti nykypäivän vastuullisuusvaatimuksiin.

Vastuullisuuden tason määrittelee yritys itse. Yrityksen täytyy pohtia, minkä vastuullisuuden tason se haluaa toiminnassaan saavuttaa.

Kuvio 18. Yritysvastuun portaat. Suomen tekstiili ja muoti.

Tällä hetkellä Lasessor ylittää lakien ja säädösten vaatimukset ja tekee vapaaehtoisia sitoumuksia yritystoiminnassaan, kuten vaatii tuotantotehtaita toteuttamaan vastuullisuusauditoinnin. Tulevaisuudessa tavoitteet kannattaa asettaa vielä korkeammalle. Lasessorin kannattaa tulevaisuudessa tavoitella vastuullisuuden tasoa, jossa yritys vastaa markkinoiden ja sidosryhmien odotuksiin. Jos yritys panostaa tulevaisuudessa erityisen

paljon vastuullisuustyöhön, sen kannattaa pyrkiä vastuullisten yritysten eturiviin ja luomaan parhaita käytäntöjä tekstiilialalle.

Tulevaisuuden vastuullisuustyössä kannattaa panostaa jatkuvaan parantamiseen ja ajan hermolla pysymiseen. Kaikilla yrityksillä on heikkoutensa ja vahvuutensa, ja niiden tunnistamiseen kannattaa käyttää resursseja. Heikkouksien ja vahvuuksien tunnistaminen auttaa yritystä riskienhallinnassa ja riskien minimoimisessa.

10.1 Mahdollisuudet

Johdon on kiinnitettävä systemaattisesti huomiota yritysvastuuseen ja tuotava se osaksi yrityksen strategiaa. Hankinnan ja tuotannon tutkimus toimii pohjamateriaalina, kun Lasessor jatkaa hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden tutkimusta ja kehittämistä tulevaisuudessa.

Koska yhteistyö tuotantotehtaiden kanssa oli pääosin sujuvaa, auditointitulosten hyödyntäminen vastuullisuustyössä tuotantotehtaiden kanssa on kannattavaa myös tulevaisuudessa.

Yrityksen on kiinnitettävä vastuuseen enemmän huomiota, jos tuotanto toteutetaan maassa, jossa ilmenee työoikeuden loukkauksia. (Moilala 2013, 125) Tuotantotehtaiden vastuullisuusauditointien tuloksissa ilmeni heikkouksia sosiaalisen hallintajärjestelmän ja kaskadivaikutuksen, sekä asianmukaisen työajan noudattamisessa. Lasessor voi keskustella tuotantotehtaan edustajan kanssa syistä, jotka aiheuttavat epäkohtia sosiaalisessa vastuullisuudessa, kuten asianmukaisen työajan noudattamisessa. Tutkimuksessa otettiin selvää, onko Lasessorin asettama tuotantoaikataulu sopiva. Kysymyksen voi esittää tulevaisuuden tilausten yhteydessä, jolloin saadaan tuotantotehtaiden hyväksyntä tai hylkäys tuotantoaikataululle. Viime tipan tilauksia kannattaa välttää, koska se voi asettaa paineita tuotantotehtaille ja edistää ylitöiden kertymistä.

Tuotteiden alihankintaa varten on tehty linjauksia, joiden avulla on tarkoitus estää tai lieventää ihmisoikeuksien loukkauksia, joita yrityksen on otettava huomioon hankkiesseen tuotteita. Yritysten on yritettävä estää tai lieventää ihmisoikeuksien loukkauksia, jotka ovat suoraan kytköksissä yrityksen toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin, vaikka he

eivät itse ole syytä loukkauksiin. Käytännössä se tarkoittaa, että kauppojen yhteydessä noudatetaan huolellisuusvelvoitetta. Se tarkoittaa sitä, että yrityksen on kartoitettava toimintansa ihmisoikeusvaikutuksia sekä estettävä ja lievennettävä mahdollisia rikkomuksia ja epäkohtia. Lisäksi on hyvä selittää, kuinka yrityksessä varaudutaan ihmisoikeusrikkomusten varalle, jos niitä ilmenee. (Moilala 2013, 135)

Suomalaisten yritysten velvollisuus on hankkia tietoa, millaiset työolot tavarantoimittajien tehtailla on, ja pyrkiä parantamaan epäkohtia. (Moilala 2013, 136) Lasessor voi tulevaisuudessa pyytää vastuullisuusauditoinnit analysoitavaksi vuosittain. Vastuullisuusauditoinneissa havaituista epäkohdista kannattaa käydä keskustelua ja pyytää tuotantotehtaita perustelemaan, miksi mahdollisia epäkohtia on syntynyt. Auditointitulokset kannattaa arkistoida ja uusia auditointituloksia verrata edellisen vuoden auditointituloksiin. Vertaamisella pystytään valvomaan, pysyykö tehtaan vastuullisuus samalla tasolla, kehittykö, vai laskeeko se. Jos vastuullisuuden taso heikkenee, kannattaa tehtaan kanssa keskustella, mistä auditointitulosten heikkeneminen johtuu. Lasessor voi keskustella tuotantotehtaiden kanssa BSCI- ja SMETA-auditoinneissa ilmenneistä epäkohdista, ja omalla panoksellaan herättää keskustelua aiheesta. Aktiivinen keskustelu epäkohdista vahvistaa luottamussuhdetta. Keskustelun avulla voidaan myös hahmottaa, miten tärkeänä liiketoimintakumppani pitää vastuullisuutta. Jos liiketoimintakumppani ei osoita kiinnostusta vastuullisuutta kohtaan, voidaan vaatia tiukempaa linjaa vastuullisuusasioihin liittyen, jotta tulevaisuudessa yhteistyö voi jatkua ongelmitta. Tutkimuksessa huomattiin, että kaikki tuotantotehtaat eivät toimittaneet vastuullisuusauditointia, eivätkä vastanneet vastuullisuutta koskeviin kyselyihin. Tutkimuksen aikana ei saatu selville, miksi auditointia tai vastauksia ei saatu. Lasessorin kannattaa tulevaisuudessa selvittää, miksi osa tuotantotehtaista ei lähtenyt mukaan vastuullisuustutkimukseen.

Tämänhetkisten sosiaalisen vastuun auditoinnin lisäksi Lasessorin kannattaa kannustaa tuotantotehtaita kohti laajempia ympäristöauditointeja. Suuri osa tuotantotehtaiden edustajista vastasi kyselytutkimuksessa, että ei toteuta ympäristöauditointia tehtaalla, koska tavaran tilaajat eivät ole vaatineet sitä. Lasessorin kannattaa avata keskustelu, ja kannustaa tuotantotehtaita kohti ympäristöauditointia. Omalla panoksellaan Lasessor voi edistää keskustelua ympäristöauditointien merkittävydestä.

Tutkimuksessa toteuttamani kyselyissä keskityttiin niin sanottuihin suuriin linjoihin, koska vastuullisuusasioista keskustelu tavarantoimittajien kanssa on verrattain alussa. Suurien

linjojen selvittäminen antaa kuvan vastuullisuuden tasosta. Jos suuret linjat ovat hallinnassa, on tulevaisuudessa helppo keskittyä yksityiskohtiin. Vastuullisuuden kannalta on tärkeää, että yritys pystyy todentamaan tuotteidensa tuotantoketjun ja tietää kaikki sen toimijat. Tässä tutkimuksessa ei saatu selville kuin pieni osa materiaalitehtaiden yhteystiedoista. Suuri osa tehtaista viittasi liikesalaisuuteen, eikä siksi luovuttanut yhteystietoja materiaalitehtaalle. Lasessorille tämä tuottaa haasteita tuotantoketjun vastuullisuuden varmentamisessa. Tuotantoketjun toimijat kannattaa kuitenkin pyrkiä saamaan tietoon, koska tuotantoketjun varmentaminen on merkittävä osa yrityksen vastuullisuustyötä.

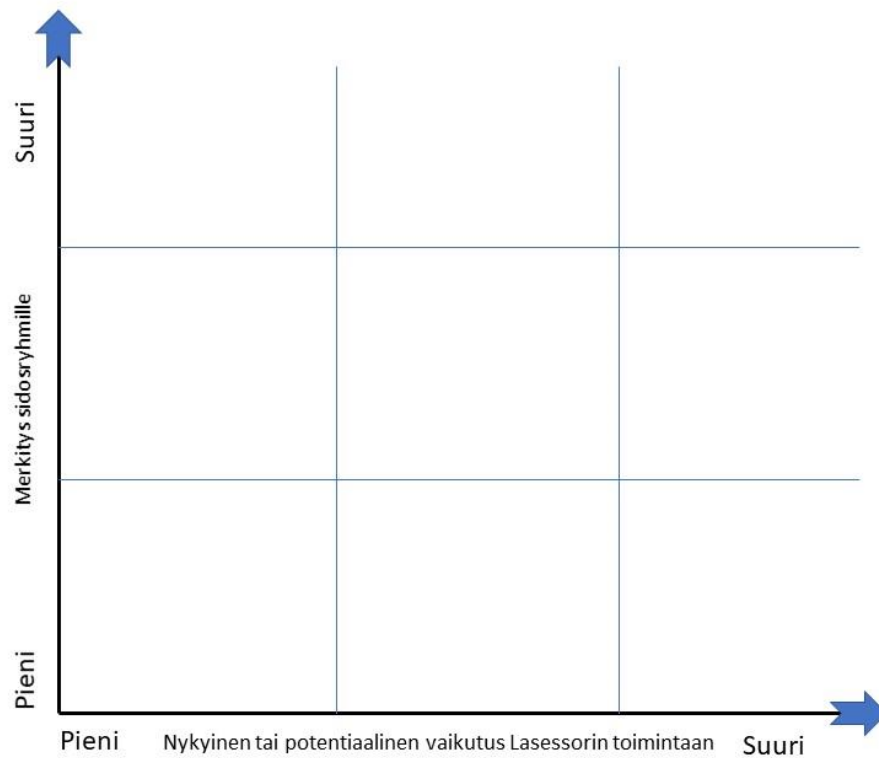
Tulevaisuudessa Lasessor voi toteuttaa vastuullisuuden sidosryhmäanalyysin, jota varten haastatellaan yrityksen tärkeimpiä sidosryhmiä, kuten omaa henkilökuntaa, tuotantotehtaita, jälleenmyyjä ja asiakkaita. Eettisesti toimivat yritykset käyvät jatkuvaa vuoropuhelua sidosryhmien kanssa. Jos yritys ajaa eettisiä arvoja, se voi myös pyrkiä vaikuttamaan yhteisöönsä ja tapaan, jolla sidosryhmät siihen suhtautuvat. (Harmaala & Jallinoja 2012)

Sidosryhmäanalyysissä pyritään saamaan selville vastuullisuuden merkitys yrityksen eri sidosryhmille ja sen tarkoitus on ohjata yrityksen vastuullisuustyötä eteenpäin. Sidosryhmien haastattelujen perusteella Lasessor voi koota vastuullisuuden sidosryhmäanalyysiin yrityksen toiminnan kannalta merkittävimmät vastuullisuusasiat, joilla on merkitystä sidosryhmille. Sidosryhmäanalyysiin kannattaa määritellä millaisia odotuksia sidosryhmillä on Lasessorille, millaisia toimenpiteitä Lasessor toteuttaa vastatakseen sidosryhmien odotuksiin, mittarit toimenpiteiden onnistumiseen, Lasessorin odotukset sidosryhmiä kohtaan ja mittarit toimenpiteiden onnistumiseen. Tärkeitä sidosryhmiä ovat oma henkilöstö, tuotantotehtaat, jälleenmyyjät ja asiakkaat. Sidosryhmäanalyysi auttaa Lasessoria vastaamaan sidosryhmien tarpeisiin ja odotuksiin.

Sidosryhmä	Sidosryhmän odotukset	Toimenpiteet odotuksiin vastaamiseen	Mittarit toimenpiteiden onnistumiseen	Odotukset sidosryhmille	Mittarit sidosryhmäyhteistön onnistumiseen

Kuvio 19. Vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi. Suomen tekstiili ja muoti.

Sidosryhmätutkimuksen jälkeen Lasessor voi toteuttaa vastuullisuuden olennaisuusarvion, jossa määritellään tärkeimmät vastuullisuusteemat ja niiden merkitys sidosryhmille ja Lasessorille. Vastuullisuuden olennaisuusarviossa määritellään tärkeimmät vastuullisuusteemat, joita yritys kohtaa toiminnassaan.

Kuvio 20. Vastuullisuuden olennaisuusarvio tulevaisuutta varten. Jenni Luostarinen 2020.

Tulevaisuudessa Lasessor voi kasvattaa sertifioitujen tuotteiden määrää mallistossa. Sertifikaattien avulla voidaan viestiä tuotteista kuluttajille, vaikka niiden varaan ei kannata jättää koko vastuullisuustyötä.

Tulevaisuudessa Lasessor voi tehdä määrätietoisempaa ympäristötyötä. Yleisimpiä käytettyjä ympäristövastuun mittareita ovat muun muassa lämmön ja sähkön kulutus, energian tuotantotavat, toiminnan ja kuljetusten hiilidioksidi- ja muut päästöt, jätteiden määrä, kierrätyksen osuus jätteen määrästä ja kemikaalien määrät. (Harmaala & Jallinoja 2012)

10.2 Riskit

Riskillä kuvataan sitä mahdollisuutta, että yritystoiminnan kannalta tapahtuu jotain, joka voi haitata tai hidastaa yrityksen asettamien tavoitteiden saavuttamista. Kaikessa yritystoiminnassa, myös yritysvastuussa, on olemassa niin negatiivisia kuin positiivisia tapahtumia. Negatiivisilla tapahtumilla tarkoitetaan riskiä, joka voi haitata arvon muodostumista, tai vaihtoehtoisesti vähentää jo muodostunutta arvoa. Positiiviset tapahtumat puolestaan voivat tasapainottaa negatiivisia tapahtumia. (Harmaala & Jallinoja 2012, 96)

Lasessor ylittää lakien ja säädösten vaatimukset ja tekee vapaaehtoisia sitoumuksia yritystoiminnassaan, kuten vaatii tuotantotehtaita toteuttamaan vastuullisuusauditoinnin. Yritysvastuun toteutumisen näkökulmasta riskitekijä on, jos yhteistyökumppani, kuten esimerkiksi tuotantotehdas ei omassa toiminnassaan sitoudu vaatimukseen. Tuotantotehtaan riittämätön toiminta, kuten vastuullisuusauditoinnin toteuttamatta jättäminen on riskitekijä vastuullisuuden kannalta. Lasessor voi hallita riskiä pyytämällä auditointitulokset nähtäväksi vuosittain, jolloin voidaan varmistua, että tuotantotehdas toteuttaa auditoinnin.

Keskeisiä riskejä Lasessorin hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden osa-alueilla ovat tuotannon sijaintimaat. Koska tuotanto sijoittuu maantieteellisesti kauas Suomesta, vastuullisuuden toteutumista on hankala valvoa. Vaikka tuotantotehdas lupaisi toimia vastuullisesti ja kunnioittaa liiketoimintasuhteelle määriteltyjä ohjeita, niiden todellista toteutumista on hankala valvoa. Tuotannon sijainti on vastuullisuuden kannalta merkittävin riski Lasessorin tuotannon vastuullisuudessa.

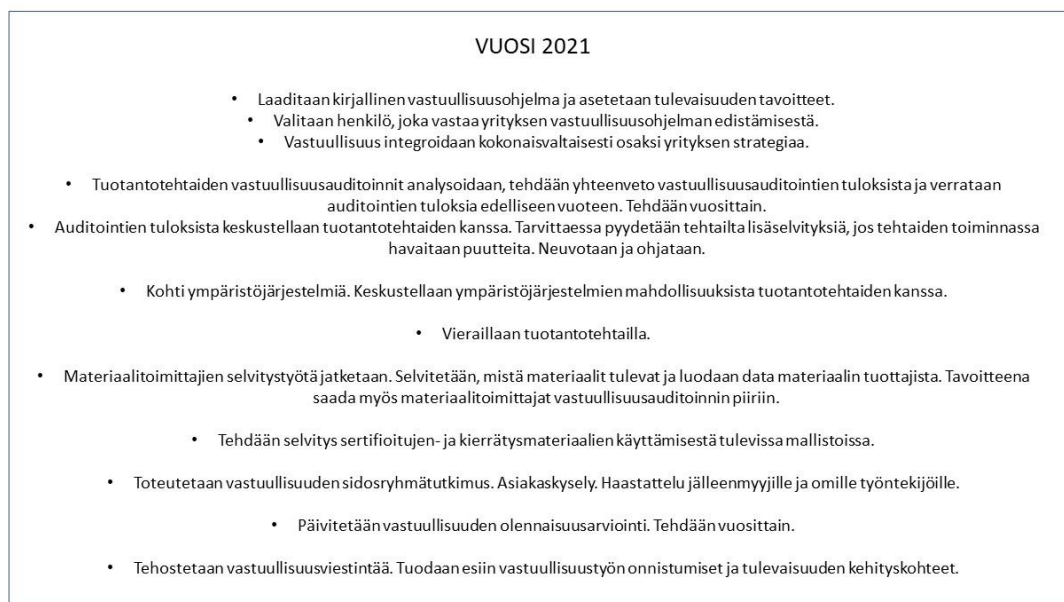
Mainittavia riskejä Lasessorin vastuullisuustyössä ovat sosiaalisen vastuun toteutuminen tuotantoketjussa ja ympäristövastuun toteutuminen tuotantoketjussa. Koska tuotteet valmistetaan pääosin suuren riskin maissa, työoikeuden loukkauksen riski kasvaa suureksi. Se, että Lasessor voi omalla toiminnallaan vaikuttaa merkittävästi työoikeuden toteutumiseen käyttämillään tehtailla, vaatii paljon resursseja.

Riskien tunnistaminen ja niistä liiketoiminnalle aiheutuvien vaikutusten arvottaminen ja seuranta ovat tärkeitä toimia riskien hallinnassa. Riskien tunnistaminen auttaa yritystä toimimaan nopeammin ja vaikuttavammin negatiivisen riskin toteutuessa. Yrityksen yritysvastuu ohjelmassa onkin hyödyllistä määritellä toimet, kuinka vastataan riskeihin nii-

den toteutuessa. Esimerkiksi voidaan määritellä toimenpiteet ympäristöönnettomuudessa, tai miten yritys toimii, jos alihankkijan sosiaalisen vastuullisuuden huomataan tulleen laiminlyödyksi. (Harmaala & Jallinoja 2012, 97).

10.3 Vastuullisuussitoumukset

Tutkimuksen tulosten pohjalta määriteltiin toimenpiteitä, joita Lasessor voi tulevaisuudessa toteuttaa vastuullisuuden edistämisen eteen. Toimenpiteet määriteltiin vuodelle 2021 ja vuodelle 2022. Opinnäytetyö toteutettiin vuonna 2020, joten tulevaisuuden toimenpiteet määriteltiin vuodelle 2021, jotta Lasessor voi jatkaa vastuullisuustyön edistämistä heti tutkimuksen jälkeen.

Kuvio 21. Tulevaisuuden vastuullisuussitoumukset 2021. Jenni Luostarinen 2020.

Vuonna 2021 Lasessor laatii kokonaisvaltaiset vastuullisuusohjelman, jossa on määriteltä tulevaisuuden tavoitteet tuleville vuosille. Vastuullisuus integroidaan kokonaisvaltaisesti yrityksen strategiaan ja vastuullisuuden edistämistä varten nimetään henkilö, joka valvoo ja edistää vastuullisuusasioita.

Lasessor pyytää joka vuosi vastuullisuusauditoinnit tuotantotehtailta, analysoi ja kommentoi tuloksista tuotantotehtaiden edustajille. Tuotantotehtaita kannustetaan liittymään ympäristöauditointien piiriin. Lasessorin henkilökunnan on hyödyllistä vieraila tuotantotehtailta, jotta voidaan havainnoida tehdasympäristöä. Samalla voidaan keskustella vastuullisuusasioista ja edistää liikekumppanuutta.

Tulevia mallistoja varten jatketaan sertifioitujen- ja kierrätysmateriaalin mahdollisuuksien kartoittamista. Lisäksi toteutetaan sidosryhmäanalyysi, jotta saadaan tärkeää tietoa sidosryhmien odotuksista ja tarpeista vastuullisuuden saralla. Sidoryhmäanalyysi käsittelee haastattelun omalle henkilökunnalle, jälleenmyyjille ja asiakkaille. Olennaisuusarvio toteutetaan sidoryhmäanalyysin pohjalta, ja siihen kootaan sidoryhmäanalyysissä esiin nousseet keskeisimmät vastuullisuusteemat. Vastuullisuusviestintää tulee tehostaa.

- VUOSI 2022
- Olennaisuusarvion päivitys ja sidoryhmäyhteistyö.
 - Tuotantotehtaiden vastuullisuusauditointien analyysi ja kommentointi tuotantotehtaille.
 - Materiaalien alkuperä selvitetty.
 - Materiaalien eettisyyden selvittäminen (tehtaiden auditoinnit ja raaka-aineen alkuperä).
 - Keskustelu tuotantotehtaiden kanssa materiaalitehtaiden auditoinneista ja vastuun edistämisestä.
 - Kartoitus tuotantotehtaiden ympäristöauditoinneista. Kartoitetaan, onko ympäristön suojelussa otettu askeleita.
 - Tuotantotehtaiden vastuullisuusstandardien kartoitus (ISO standardit).
 - Materiaalitutkimus. Toteutetaan kooste kaikkien materiaalien prosenttiosuksista per mallisto.
 - Päätetty tietty prosenttiosuus sertifioitujen materiaalien osuudeksi mallistossa.
 - Päästöjen laskenta. Sähkön ja veden kulutus.
 - Jätteiden määrän kartoitus.
 - Uusien vastuullisuustavoitteiden asettaminen seuraavalle vuodelle. Tehdään joka vuosi.
 - Tulevaisuuden tavoitteet tuodaan esille vastuullisuusviestinnässä.

Kuvio 22. Tulevaisuuden vastuullisuussitoumukset 2022. Jenni Luostarinen 2020.

Vuonna 2022 päivitetään vastuullisuuden sidoryhmäanalyysi ja vastuullisuuden olennaisuusarvio. Tuotantotehtaiden vastuullisuusauditoinnit pyydetään analysoitavaksi ja niiden tuloksia kommentoidaan. Tavoitteeksi asetettiin, että vuonna 2022 Lasessor tuotteiden materiaalitehtaat ja raaka-aineen alkuperä on selvitetty. Myös materiaalien eettisyyden selvittäminen on tärkeää vastuullisuustyössä. Materiaalien eettisyys voidaan selvittää toteuttamalla vastuullisuusauditointi materiaalitehtaille.

Vuonna 2022 selvitetään, ovatko tuotantotehtaat ottaneet askeleita kohti ympäristöauditointeja. Viimeistään vuonna 2022 kannattaa aloittaa myös standardien kartoitus. Aiemmin on keskitytty auditointeihin, mutta myös standardien tutkimus auttaa vastuullisuustyön edistämässä.

Vuonna 2022 tehdään koko mallistoa koskeva materiaalikartoitus. Materiaalikartoituksessa selvitetään kunkin materiaalin osuus koko malliston materiaalikulutuksesta. Materiaalikartoitus auttaa hahmottamaan koko malliston materiaalikulutusta. Päätetään myös tavoite sertifioitujen materiaalien osuudeksi tulevaisuuden mallistoissa. Esimerkiksi vuoden 2022 alussa voidaan tavoitella 10 % sertifioitujen materiaalien osuutta vuoden 2023 loppuun mennessä.

Vuonna 2022 aloitetaan yrityksen päästöjen tarkastelu. Päästöihin lasketaan veden- ja sähkönkulutus. Päästöjen laskeminen alihankkijoiden toiminnassa on haastavaa, mutta esimerkiksi SMETA-auditoinnissa 4-pilarin auditoinnissa kerrotaan tehtaan sähkön ja veden käyttö, joten auditointia kannattaa käyttää hyväksi. Tuotantotehtailta kannattaa kysyä suoraan päästöjen määrää per vuosi. Tuotantotehtailta voi myös kysyä suoraan arviota sähkön ja veden kulutuksesta per tuotettu Lasessor-mallisto. Vaikka tuotantotehtaiden sähkön ja veden käyttöön on hankala puuttua, tiedosta on apua päästöjen laskennan arvioinnissa. Myös jätteiden määrän kartoitus aloitetaan vuonna 2022. Tuotantotehtailta voi pyytää Lasessor tuotteista aiheutuvan tekstiilijätteen määrän arviointia.

Joka vuoden loppupuolella asetetaan uudet vastuullisuustavoitteet seuraavalle vuodelle. Vastuullisuustavoitteista viestitään sidosryhmille.

11 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoite oli selvittää, miten sosiaalinen-, ympäristö- ja taloudellinen vastuu toteutuu Lasessorin toiminnassa hankinnan ja tuotannon osa-alueilla. Opinnäytetyö eteni hyvin ja valmistui aikataulussa. Ainoastaan opinnäytetyön loppuvaiheessa kolmannen kyselyn tulosten analysoinnissa oli kiireen tuntua, koska kyselyn vastauksia odotettiin liian pitkään.

Yhteistyö Lasessorin kanssa oli sujuvaa ja antoisaa. Lasessorin henkilökunta osoitti luotamusta tutkimusta kohtaan ja luovutti tuotantotehtaiden yhteystiedot, jotta pystyin pyytämään auditointiraportit analysoitavaksi ja toteuttamaan kyselytutkimuksen. Sain vapaasti päättää kyselytutkimusten sisällön.

Opinnäytetyön aihe oli laaja, eikä kaikkia hankinnan ja tuotannon vastuullisuuskysymyksiä saatu selvitettyä. Yritysvastuusta on paljon teorian tietoa ja siihen perehtyminen vei paljon aikaa, varsinkin opinnäytetyön alussa. Teoriatiedon analysoinnissa oli välillä haasteita, koska vastuullisuuden painopisteet ovat vuosien saatossa muuttuneet ja aiheesta löytyi paljon myös vanhentunutta tietoa. Teoriatieto ja sen analysointi kulki mukana työskentelyssä koko tutkimuksen ajan. Teoriatietoa käytettiin apuna teoriaosuuden lisäksi tutkimuskysymysten laatimisessa, tulevaisuuden mahdollisuuksien ja riskien karjoittamisessa.

Tutkimus eteni pääosin hyvin. Haasteita tuotti, että kaikki tuotantotehtaat eivät toimittaneet tutkimusta varten pyydettyjä vastuullisuusauditointeja tai vastanneet kyselyihin. Tutkimus ei siis kattanut kaikkia Lasessorin käyttämiä kiinalaisia ja intialaisia tuotantotehtaita, vaikka työn tavoite oli saada kaikki tuotantotehtaat mukaan tutkimukseen. Se, että en saanut kaikilta tuotantotehtailta vastuullisuusauditointia tai vastauksia kyselyyn, jätti jälkeensä avoimia kysymyksiä. Ei ole varmaa, että onko vastuullisuusauditointi todella toteutettu tuotantotehtailla, koska raporttia ei saatu. Vai voiko raportointitulokset olla epäedullinen? Ehkä jokin muu syy, kuten epäileväisyys uutta henkilöä kohtaan?

Tutkimuksessa toteutetut vastuullisuuskyselyt tuotantotehtaiden edustajille tukivat vastuullisuusauditointien analyysiä ja antoivat lisätietoja tuotantotehtaan vastuullisuustoiminnasta, tuotantotehtaiden sidosryhmistä ja tuotantotehtaan suhtautumisesta vastuullisuusasioita kohtaan. Osa kyselytutkimuksen kysymyksistä ei opinnäytetyön loppuvaiheessa tuntunut enää merkittävälle tutkimuksen kannalta. Se kuvaa, kuinka tutkimus eteni ja kehittyi koko ajan. Esimerkiksi kysymys materiaalitehtaan sijaintitiedoista ei tuntunut merkittävälle, koska kysymyksen perimmäinen tarkoitus oli selvittää välimatkaa tuotantotehtaan ja materiaalitehtaan välillä. Kyselytutkimuksessa keskityttiin saamaan tietoon Lasessorin tuotteiden tuotantoketjun eri toimijoita ja kuinka vastuullisuus toteutuu heidän toiminnassaan. Tutkimuksen aikana ei saatu selvitettyä tuotantoketjun kaikkia toimijoita, mutta niiden toiminnasta saatiin tietoa.

Yritysvastuun edistämisen keinoja on paljon. Työtä tehdessä havaitsin kuitenkin, että vastuun toteuttamisen keinot eivät aina ole yksinkertaisia ja vastuun toteutumisen todentaminen sidosryhmien toiminnassa on työlästä, ellei jopa mahdotonta, kun tuotanto sijaitsee kaukana kotimaasta. Kolmannen osapuolen toteuttamat vastuullisuusauditoinnit ovat tässä hyvä työkalu.

Opinnäytetyöprojekti vahvisti käsitystä siitä, kuinka laaja-alainen kenttä yritysvastuu on. Tässä opinnäytetyössä saatiin vastuullisuustutkimusta alkuun, mutta yritykselle jää vielä paljon tehtävää hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden tutkimisessa ja varmentamisessa. Yritysvastuun kehittäminen on jatkuva prosessi, ja siinä voi aina kehittyä. Vastuullisuuden näkökulmasta riskien tunnistaminen vastuullisuustyössä auttaa eteenpäin ja pienentää uhkien määrää.

Vastuullisuusauditointien koonti ja kyselytutkimusten koonti on suoraan Lasessorin hyödynnettävissä. Lasessor voi käyttää auditointien koontia apuna tuotannon nykyisen vastuullisuuden hahmottamiseen. Auditointien koonnissa on kerrottu rehellisesti auditointitulokset ja koottu tiivistetysti tehtaiden onnistumiset ja epäonnistumiset. Lasessor voi kommentoida auditointituloksia tuotantotehtaille ja pyytää lisäselvitystä, miksi epäkohtia on syntynyt. Kyselytutkimusten koonti auttaa Lasessoria hahmottamaan vastuullisuus-kysymyksiä, jotka jäävät auditointien ulkopuolelle. Kyselytutkimusten kysymykset olivat monipuolisia ja käsittelivät yritysvastuun kysymyksiä laajalla skaalalla.

Toivon, että Lasessor saa tutkimuksesta hyvän pohjan jatkaa hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden edistämistä.

Lähteet

Amfori BSCI a. www-sivut. Improving social performance in global supply chains. [Viitattu 4.4.2020] Saatavilla: <https://www.amfori.org/content/amfori-bsci>

Amfori BSCI b. www-sivut. Vision, mission and values. [Viitattu 4.4.2020] Saatavilla: <https://www.amfori.org/content/vision-mission-and-values>

Amfori BEPI a. www-sivut. Improving environmental performance in global supply chains. [Viitattu 25.9.2020] Saatavilla: <https://www.amfori.org/content/amfori-bepi>

Amfori BEPI b. www-sivut. 11 Environmental Performance Areas. [Viitattu 25.9.2020] Saatavilla: <https://www.amfori.org/content/11-environmental-performance-areas>

Antikainen, H. 2019. Vastuullinen tuonti vaatealalla. Opinnäytetyö. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Liiketoiminnan logistiikka. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262083/Antikainen_Hilla.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisuus, teos, tekeminen. Hamina: AKATIIMI Oy

Bureau veritas www-sivut. Smeta: eettinen kaupankäynti. [Viitattu 14.10.2020] Saatavilla: <https://www.bureauveritas.fi/smeta-auditointi>

Clean Clothes Campaign www-sivut. Who we are. [Viitattu 1.9.2020] Saatavilla: <https://cleanclothes.org/about>

Code of conduct company www-sivut. Eettisten periaatteiden muotoilu tai kirkastaminen. [viitattu 16.9.2020] Saatavilla: (<https://www.codeofconduct.fi/post/code-of-conduct-eettinen-ohjeisto>)

Eetti www-sivut. Mitä kysymme. [Viitattu 15.10.2020] Saatavilla: <http://eetti.fi/vastuullisia-vaatteita/mita-kysymme>

Elinkeinoelämän keskusliitto www-sivut. Vastuullisuus liiketoiminnan ytimessä. [Viitattu 16.9.2020] Saatavilla: (<https://ek.fi/mita-teemme/energia-liikenne-ja-ymparisto/vastuullisuus/>)

FIBS www-sivut. Tältä näyttää vastuullisen liiketoiminnan tulevaisuus – juuri nyt. 2019. [Viitattu 12.6.2020] Saatavilla: <https://www.fibsry.fi/ajankohtaista/talta-nayttaa-vastuullisen-liiketoiminnan-tulevaisuus-juuri-nyt/>

Global organic textile standard www-sivut. Global organic textile standard. [Viitattu 12.6.2020] Saatavilla: <https://global-standard.org/the-standard.html>

Hallamaa, T. 2014. Kiina kiristää ympäristölakejaan. [Viitattu 17.10.2020] Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-7205386>

Harmaala, M-M, Jallinoja, N. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Harmaala, M-M, Jallinoja, N. 2012. E-kirja. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Alma Talent Oy.

Junttila, J. 2015. Vertaa vaatteiden made in -maita. [Viitattu 1.5.2020] Saatavilla: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/02/19/vertaa-vaatteiden-made-maita>

Juutinen, S, Steiner, M-L. 2010. Strateginen yritysvastuu. Juva: WS Bookwell Oy

Karvonen, M-M. 2006. Tuottajan ympäristövastuu. Helsinki: Edita Prima Oy

Koipijärvi, T, Kuvaja, S. 2017. Yritysvastuu. Johtamisen uusi normaali. Viro: Printon.

Lasessor b. www-sivut. Design from Finland. [Viitattu 15.8.2020] Saatavilla: <https://lasessor.com/design-from-finland>

Lasessor a. www-sivut. Historia. [Viitattu 15.8.2020] Saatavilla: <https://lasessor.com/yrityshistoria>

Liappis, H, Pentikäinen, M, Vanhala, A. 2019. Menesty yritysvastuulla. Käsikirja kokonaisuuteen. Helsinki: Edita

Mikkola, N. 2018. Ilmastonmuutoksesta intialaisittain. [Viitattu 17.10.2020] Saatavilla: <https://blogit.ulkoministerio.fi/newdelhi/ilmastonmuutoksesta-intialaisittain/>

Mikkonen, H. 2019. Tekstiili- ja muotiala tänään, osa 4: miksi yritys valmistuttaa tuotteita eri maissa? [Viitattu 7.9.2020] Saatavilla: <https://www.stjm.fi/uutiset/tekstiili-ja-muotiala-tanaan-osa-4/>

Mikkonen, H. 2020. Kiina on ylivoimaisesti suurin, Myanmar 18,- Mistä maista Suomeen tuodaan eniten tekstiilejä ja vaatteita? [Viitattu 24.4.2020] Saatavilla: <https://www.stjm.fi/uutiset/tuontimaat/>

Miksi ja miten laatia Code of Conduct eli eettinen ohjeisto. PDF-julkaisu. [Viitattu 15.5.2020] Saatavilla: https://blogi.juuriharja.fi/hubfs/Juuriharja_Code%20of%20Conduct%20pikaopas%201.pdf

Moilala, O. 2010. BSCI ei ole taikasana. [Viitattu 15.5.2020] Saatavilla: <https://www.vih-realanka.fi/blogi/bsci-ei-ole-taikasana>

Moilala, O. 2013. Tappajafarkut ja muita vastuuttomia vaatteita. Helsinki: Into Kustannus Oy

Moilala, O. 2016. Vastuuta vaatealalle. [Viitattu 15.5.2020] Saatavilla: <https://www.maa-ilmankuvalehti.fi/2016/4/pitkat/vastuuta-vaatealalle>

Mäki, S. 2018. Tunnetko vaatteiden tuotantoketjun? Katso video! Saatavilla: <https://www.stjm.fi/uutiset/tunnetko-vaatteiden-tuotantoketjun-katso-video/>

Niskala, M, Tarna-Mani, K, Puroila, J, Pajunen, T. 2019. Yritysvastuu. Raportointi ja laskentaperiaatteet. Helsinki: ST-Akatemia Oy.

OEKO-TEX www-sivut. Standart 100 by OEKO TEX. [Viitattu 15.5.2020] Saatavilla: <https://www.oeko-tex.com/en/our-standards/standard-100-by-oeko-tex>

Peura, S. 2020. Vastuullisuuden toteutuminen yritysten hankinnoissa. Opinnäytetyö. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, tekniikan ala. Insinööri (Ylempi AMK). Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/341627/Vastuullisuuden%20toteutuminen%20yritysten%20hankinnoissa.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Rank a Brand. 2020 a. Ränkkää brändi. Eetti www-sivut. Saatavilla: <https://eetti.fi/toiminta/teemat/rank-a-brand/>

Rank a Brand. 2020 b. Rank a Brand pdf-dokumentti. Saatavilla: https://eetti.fi/wp-content/uploads/2020/09/Eetti_Rank_a_Brand_9_2020.pdf

Saramäki, R. 2013. Hyvän mielen vaatekaappi. Atena Kustannus Oy.

Sedex www-sivut. Smeta Audit. [Viitattu 7.10.2020] Saatavilla: <https://www.sedex.com/our-services/smeta-audit/>

SGS www-sivut. Amfori BSCI. [Viitattu 16.5] Saatavilla: <https://www.sgs.fi/fi-fi/sustainability/social-sustainability/audit-certification-and-verification/social-responsibility-audits/amfori-bsci>

Sjan, N. 2019. Environmental impact of the textile and clothing industry. Saatavilla: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/633143/EPRS_BRI\(2019\)633143_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/633143/EPRS_BRI(2019)633143_EN.pdf)

Suhonen, P. 2020. Yle areena audio. Muoti-suomen omatunto -podcast. Saatavilla: <https://areena.yle.fi/audio/1-50482832>

Suomen tekstiili & muoti. PDF-julkaisu. Vastuullisuuskäsikirja. [viitattu 17.4.2020] Saatavilla: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/stjm/test/stjm_vastuullisuuskasikirja.pdf

Suomalaisen työn liitto www-sivut. Design from Finland -merkki pähkinänkuoressa. [Viitattu 15.8.2020] Saatavilla: <https://suomalaintyo.fi/yrityksille/design-from-finland/>

Talvenmaa, P. 1998. Tekstiilit ja ympäristö. Tekstiili- ja vaatetollisuus ry, Tekstiili- ja jalakinetoimittajat ry ja Tekstiilikauppiaiden liitto ry.

Trading economics www-sivut. a. 2020. China minimum monthly wages. [Viitattu 17.10.2020] Saatavilla: <https://tradingeconomics.com/china/minimum-wages>

Trading economics www-sivut. b. 2020. India national floor level minimum wage. [Viitattu 17.10.2020] Saatavilla: <https://tradingeconomics.com/india/minimum-wages>

Tulli www-sivut. Tullilaboratorio testaa kulutustavaroiden turvallisuutta. [Viitattu 2.9.2020] Saatavilla: <https://tulli.fi/web/tullilaboratorio/kulutustavarat>

Tuomi, J, Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Tammi.

Tynkkynen, O, Berninger, K. 2017. Nettopositiivisuus. Menestyvän ja vastuullisen liiketoiminnan uusi taso. Helsinki: Alma Talent.

Kuviot

Kuvio 1. Työn viitekehys. Jenni Luostarinen.

Kuvio 2. Design from Finland -merkki. Suomalaisen työn liitto.

Kuvio 3. Lasessorin tuotevalikoimaa. Lasessor.

Kuvio 4. Juutinen & Steiner 2010, 21

Kuvio 5. Kolmen pilarin malli. Koipijärvi & Kuvaja, 2017.

Kuvio 6. Sosiaalisen vastuun elementit. Liappis & Pentikäinen & Vanhala 2019, 137 Kuvio.

7. OEKO-TEX Standard 100-merkki. OEKO-TEX www-sivut.

Kuvio 8. GOTS-merkki. Global organic textile standard www-sivut.

Kuvio 9. Lasessorille toteutettujen haastattelujen aikataulu. Jenni Luostarinen.

Kuvio 10. Tuotantotehtaille toteutettujen kyselyjen lähetysaikataulu. Jenni Luostarinen.

Kuvio 11. 8-kenttä SWOT-analyysi. Jenni Luostarinen.

Kuvio 12. Tuotantotehtaiden vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi. Jenni Luostarinen.

Kuvio 13. Jälleenmyyjien vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi. Jenni Luostarinen

Kuvio 14. Asiakkaiden vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi. Jenni Luostarinen.

Kuvio 15. Hankinnan ja tuotannon vastuullisuuden olennaisuusarvio. Jenni Luostarinen

Kuvio 16. Tuotantotehtailla toteutuneet auditoinnit. Jenni Luostarinen.

Kuvio 17. BSCI-auditointien kokonaispisteiden yhteenveto. Jenni Luostarinen.

Kuvio 18. Yritysvastuun portaat. Suomen tekstiili ja muoti.

Kuvio 19. Vastuullisuuden sidosryhmäanalyysi. Suomen tekstiili ja muoti.

Kuvio 20. Vastuullisuuden olennaisuusarvio tulevaisuutta varten. Jenni Luostarinen.

Kuvio 21. Tulevaisuuden vastuullisuussitoumukset 2021. Jenni Luostarinen.

Kuvio 22. Tulevaisuuden vastuullisuussitoumukset 2022. Jenni Luostarinen

Liite 1. Alkuhaastattelu Lasessorin henkilökunnalle

Alkuhaastattelu Lasessorin henkilökunnalle. Alkuhaastattelun tarkoitus on tutustua yritykseen ja kartoittaa kuinka vastuullisuus toteutuu yrityksen tämänhetkisessä toiminnassa.

1. Kuka vastuullisuusasioista vastaa?
2. Mitä vastuullisuus tarkoittaa Lasessorilla?
3. Lasessorin vastuullisuuden nykytilan vapaamuotoinen kuvaus
4. Miten Lasessor sijoittuu vastuullisuudessa suhteessa kilpailijoihin, toimialan yleiseen tasoon, toimialan edelläkävijöihin ja lainsäädäntöön?
5. Missä maissa Lasessor -tuotteita tuotetaan?
6. Miten tuotteiden tuotannon vastuullisuutta valvotaan?
7. Käyttääkö Lasessor tuotannon vastuullisuuden auditointiin ulkopuolista toimijaa?
8. Kuinka usein valvontaa suoritetaan?
9. Miten Lasessor reagoi, jos tuotannon vastuullisuudessa havaitaan puutteita?
10. Valvotaanko puutteiden korjaamista? Miten?
11. Voiko Lasessor lopettaa yhteistyön tuotantotehtaan kanssa, jos puutteita ilmenee? Millaisessa tilanteessa?
12. Onko Lasessor laatinut eettisen ohjeistuksen, eli code of conductin?
13. Mistä tuotteiden materiaalit hankitaan?
14. Ovatko välimatkat pitkiä tuotantotehtaan ja materiaalintuottajan välillä?
15. Millaisia materiaaleja Lasessor suosii tuotteissaan?
16. Entä välttää?
17. Käytetäänkö tuotteisiin sertifioituja materiaaleja?
18. Miten Lasessor varmistaa väriaineiden turvallisuuden?
19. Käyttääkö Lasessor ulkopuolista laaduntarkastajaa?
20. Millaista kartoitusta uusien kuitujen ja kierrätysmateriaalien hankinnasta on käyty?

Liite 2. Jatkokysely Lasessorin henkilökunnalle

SOSIAALINEN JA TALOUDELLINEN VASTUU

1. Lasessorilla on tuotantoa Kiinassa, Intiassa, Saksassa ja Italiassa. Onko yrityksellä tietoa työntekijöille maksettavista palkoista?
2. Onko Lasessor havainnut eroja tehtaiden toimintatavoissa Intian ja Kiinan sekä Saksan ja Italian välillä. Jos on, millaisia?
3. Miksi Lasessor tuottaa tuotteitaan myös Euroopan ulkopuolella, vaikka myös Euroopan sisällä on tuotantoa?
4. Millä perustein tuotantotehtaat on valittu?
5. Monenko tehtaan kanssa Lasessor tekee yhteistyötä?
6. Onko Lasessorilla tietoa, mistä materiaalit tulevat (esim. maa) ja antaako tuotantotehdas tietoa materiaalien alkuperästä?
7. Jos vieraillette tuotantotehtaalla, neuvotteko toimittajia sosiaalisesta-, ympäristö-, taloudellisesta vastuusta? Onko Lasessorin henkilökunnalla mahdollisuus keskustella näistä asioista toimittajan kanssa, jos ulkopuolista auditoijaa ei ole/käytetä?
8. Onko tehtaissa havaittu lapsityövoiman käyttöä?

YMPÄRISTÖVASTUU

9. Onko Lasessor Amfori BEPI:n jäsen?
10. Materiaalin ja tuotteen tuotantoprosessin ympäristövaikutukset. Ympäristön kannalta ongelmallisimpia vaiheita värjäys- ja viimeistysvaiheet, vesi ja erilaiset kemikaalit. Onko Lasessorilla tietoa tehtaiden ympäristövaikutuksista?
11. Kuinka paljon tekstiilijätettä syntyy tuotannon aikana, ja mitä sille tapahtuu?
12. Onko kokemusta tuotteiden kasvivärjäyksestä?
13. Millaisia haasteita olette kohdanneet kierrätysmateriaalien hankinnassa?

MUUTA

14. Mitkä seikat ovat aiheuttaneet hankaluuksia vastuullisuuden edistämässä? Mikä yritykselle on ollut erityisen työlästä?
15. Voisitteko kuvailla Lasessorin käyttämiä tehtaita? (Esimerkiksi tehtaan koko ja tuotantokapasiteetti, henkilöstön määrä suurin piirtein, jos tiedossa)
16. Kuinka suuria kappale-eriä tilataan per tuote?

Liite 3. Viesti tuotantotehtaille

Dear Mr/Mrs

My name is Ms. Jenni Luostarinen. I am working for Lasessor studying production process. I received your email address from Sanna Keisala from Lasessor.

Please send the latest BSCI reports for us to review. We will go through the documents to coordinate production process.

We would like to review full audit and follow up audit.

Thank you for your cooperation.

Liite 4. Kysely 1. tuotantotehtaille

1. Do you have Amfori BEPI certification?
2. Where do you order the materials for Lasessor products? City and country?
Please report information about the next Lasessor collection.
3. How is the material transported to you? By truck? By train? etc.
4. How many material factories do you cooperate with when producing Lasessor products?
5. Does the material factories have Amfori BSCI certification?
6. Does the material factories have Amfori BEPI certification?
7. Do you use subcontractors during the production?
8. What are the situations where you use subcontractors?

Liite 5. Kysely 2. tuotantotehtaille

1. What is the most common reason for working overtime in your factory?
2. Is the production schedule set by Lesessor reasonable?
3. Can you provide the material supplier contact information? We would like to ask them questions about the materials.
4. If you previously answered that you don't have amfori Bepi (etc.) membership. Please clarify why?
5. Do you think it is possible to join amfori Bepi (etc.) in the future? Please argument your answer.
6. Do you think it is possible to provide sertified products in the future? For example sustainable cotton. Please argument your answer.
7. Do you have the opporlynity fo offer recycled materials?

Liite 6. Kysely 3. tuotantotehtaille

1. Does your factory measure electricity and water consumption? Does your factory have a goal to save electricity and water in the factories operation? How do you pursue these goals?
2. What kind of actions does your factory take for environment protection?
3. Does your factory generate textile waste? How many kilos per year? How do you dispose the textile waste?
4. How do you monitor the chemicals used in the production? How do you ensure the safety of your employees working with chemicals?

Questions about material factories:

1. How are responsible operations promoted and monitored in your material factories?
2. How does the material factory acquires the raw material for its production? Does the material factory buy the raw material from farmers? Or how does their production operate?

Do you have any other comments or feedback about the survey?